

**ZPRÁVA
O VYHODNOCENÍ
DOTAČNÍCH PROGRAMŮ
FINANCOVANÝCH
Z ROZPOČTU ÚŘADU
VLÁDY ČR ZA ROK 2021**

**Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných
z rozpočtu Úřadu vlády ČR za rok 2021**

Zpráva o vyhodnocení dotačních programů financovaných z rozpočtu
Úřadu vlády ČR za rok 2021

Vydal: Úřad vlády České republiky
Praha, 2022

ISBN 978-80-7440-291-3

OBSAH

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	5
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	16
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	16
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	17
3. Shrnutí	27
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	30
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	30
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	31
3. Shrnutí	37
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce	39
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	39
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	40
3. Shrnutí	47
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	49
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	49
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	51
3. Shrnutí	61
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.....	64
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	64
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	65
3. Shrnutí	72
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.....	75
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	75
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	76
3. Shrnutí	78
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů.....	79
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	79
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021	81
3. Shrnutí	90
H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv	92

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

94

1. Rozsah problému závislostního chování	94
2. Dotační řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR.....	96
2.1. Účel dotačního řízení	96
2.1. Dotační řízení Úřadu vlády na rok 2021	97
2.3 Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb	98
2.4 Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu	108
2.5 Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení.....	109
2.3 Vývoj financování v rámci dotačního řízení	112
3. Výsledky politiky v oblasti závislostí	114
4. Použitá literatura	118

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotiční programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládních politik v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi. V současné době jsou tyto vládní strategie:

- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025;
- Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030;
- Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030;
- Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 - 2030.

Zároveň tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů, obcí a dalších subjektů (např. vysokých škol). Prostřednictvím těchto programů je využit potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR je rovněž v souladu s cíli Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která zdůrazňuje význam spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi při realizaci veřejně prospěšných aktivit a pro podporu demokratické a otevřené povahy naší společnosti. Dotiční programy v oblasti lidských práv tuto potřebou součinnost všech aktérů výrazně usnadňují a prohlubují.

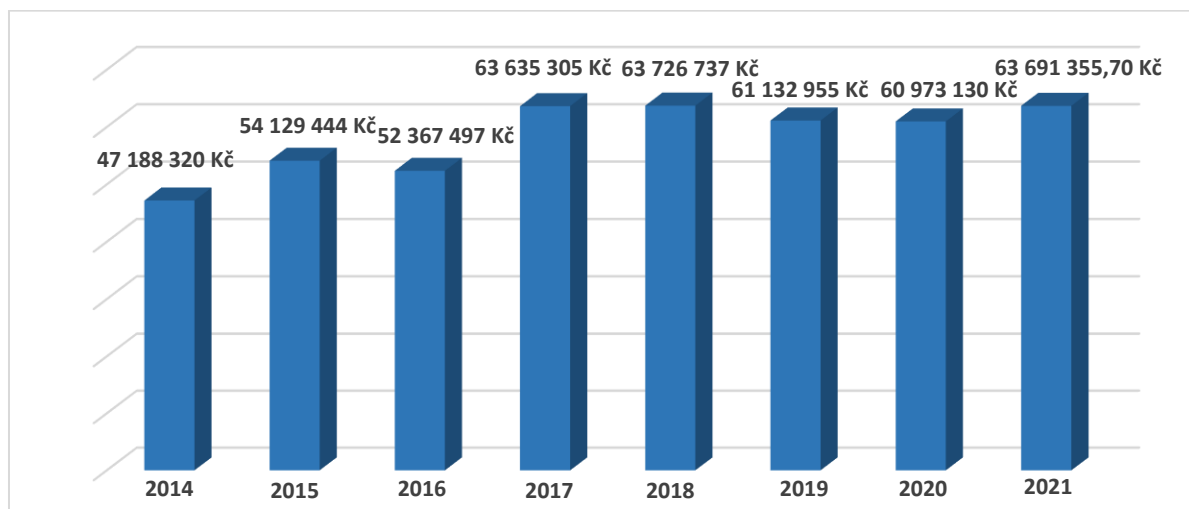
Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1. Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021-2025	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením
2. Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluva OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3. Podpora terénní práce	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4. Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	Strategie romské integrace 2021-2030	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin / Úmluvy OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Strategie romské integrace 2021-2030	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6. Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací	Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7. Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů	Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 - 2030	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2021 bylo z rozpočtu Úřadu vlády ČR na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 63.691.054 Kč.¹ Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Nárůst finančních prostředků v roce 2015 byl dán především přesunem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad vlády ČR a v dalších letech rovněž vznikem nového dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací. Od roku 2017 do roku 2021 byla výše financování v zásadě stabilní.

¹ Údaj k 31. prosinci 2021 včetně případných vrátek v průběhu roku 2021.

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2013–2021

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení, které probíhá na základě příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Celý proces je dále řízen a monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády ČR. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, konkrétně Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a dotační pracovníci a pracovníci Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání dotačních prostředků příjemci je následně kontrolováno pracovníky Oddělení kontroly.

Zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin a Odborem rovnosti žen a mužů byly v návaznosti na rozpočtová pravidla a správní řád pro rok 2021 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 13/2020 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv (dále jen „Směrnice“).² Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů pro poskytnutí dotace, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy na účelnost, hospodárnost a efektivnost využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtů projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi je za tímto účelem využívána především možnost poskytovatele doporučit žadateli úpravu žádosti. Žadatel je vyzván k úpravě žádosti v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučí krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

² Směrnice zohledňuje rovněž Zásady vlády pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu ústředními orgány státní správy. Zásady se však nevztahují přímo na všechny dotační programy.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, neboť v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivnosti sledováno, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly dotační programy administrované jinými resorty.³ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

Stejně jako v předchozích letech byly v srpnu roku 2020 uspořádány **semináře pro žadatele o dotace pro rok 2021**. Všem zúčastněným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Semináře jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení, a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2021

V souladu se Směrnicí byly výzvy ve všech dotačních programech zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR dne 3. srpna 2020 s termínem předkládání žádostí do 21. září 2020.

Dotační řízení bylo pro rok 2021 již téměř plně elektronizováno a administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhala komunikace mezi žadatelem o dotaci a Úřadem vlády ČR v listinné podobě, resp. bez použití webové aplikace.⁴ Prostřednictvím webové dotační aplikace žadatelé předkládají žádost o dotaci, realizují úpravy žádosti a zpracovávají závěrečnou zprávu. Po elektronickém odeslání těchto dokumentů musí vždy žadatelé o poskytnutí dotace/příjemci dotace zaslat Úřadu vlády ČR podepsané potvrzení o odeslání dokumentů ve webové aplikaci (potvrzení o odeslání žádosti, potvrzení o odeslání upravené žádosti a potvrzení o odeslání závěrečné zprávy o realizaci projektu), které si v aplikaci po elektronickém odeslání dokumentů sami vygenerují. Potvrzení musí žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR vždy prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tímto způsobem komunikuje také poskytovatel dotace s žadatelem o dotaci v rámci celého dotačního řízení (například žadatelům zasílá výzvu k odstranění vad žádosti, výzvu k úpravě žádosti, výzvu k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí nebo samotné rozhodnutí). Prostřednictvím webové

---

³ Jedním z prostředků je mj. každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává Oddělení sekretariátu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, které je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR.

⁴ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2021 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti bez využití aplikace, byla udělena ředitelkou Odboru lidských práv a ochrany menšin dne 27. července 2020. Důvodem výjimky jsou vysoké náklady na potřebnou úpravu webové dotační aplikace a malý rozsah tohoto programu.

dotační aplikace probíhá také formální hodnocení žádosti a věcné hodnocení žádosti, kdy externí hodnotitelé v jednotlivých dotačních programech hodnotí jim přidělenou žádost přímo v aplikaci.

Na dotační řízení pro rok 2021 byl stejně jako v roce 2020 aplikován zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, což určuje způsob vedení dotačního řízení zejména v komunikaci mezi žadatelem o poskytnutí dotace/příjemcem dotace a Úřadem vlády ČR. Klíčová komunikace tak zásadně probíhala formálním způsobem, tzn. prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Vzhledem k tomu, že dotační řízení je uskutečňováno jako správní řízení, vztahují se na něj obecná pravidla správního řízení včetně závazných kroků, které musí být uskutečněny před ukončením správního řízení (např. výzva k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí).

Stejně jako v roce 2020 museli žadatelé k předkládaným žádostem přiložit **závazný Přehled výstupů projektu**. V rámci tohoto Přehledu si žadatelé o poskytnutí dotace sami definovali výstupy projektu, které byli následně povinni splnit, jelikož Přehled výstupů projektu byl také součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výjimku tvořil dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, ve kterém byly žadatelům již předem definovány výstupy poskytovatelem, a dotační program Podpora terénní práce, ve kterém měli žadatelé již předem definované tři oblasti podpory. Za nesplnění stanovených výstupů projektu hrozí příjemcům dotací odvod z poskytnuté dotace. Kontrola plnění výstupů projektu je součástí veřejnosprávních kontrol na místě.

Při nepříznivé epidemické situaci bude část veřejnosprávních kontrol uskutečněna distanční formou, stejně jako v roce 2021. V případě veřejnosprávních kontrol distanční formou příjemci dotací zasílají požadované dokumenty do datové schránky Úřadu vlády ČR, případně poštou.

Po uplynutí termínu pro podání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **formální kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k odstranění formálních nedostatků žádostí.

Po formální kontrole byly žádosti postoupeny k **věcnému hodnocení hodnotiteli**. Každou žádost posuzovali dva nezávislí externí hodnotitelé.⁵ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby žádný z hodnotitelů nebyl ve střetu zájmů, podjatý nebo jinak osobně zainteresován na výsledku dotačního řízení. Všichni hodnotitelé stvrdili svou nezaujatost podpisem čestného prohlášení hodnotitele o mlčenlivosti, nestrannosti a nepodjatosti. Hodnotitelé v rámci věcného hodnocení posuzují mj. soulad žádosti s účelem dotačního programu, hospodárnost a účelnost rozpočtu projektu a adekvátnost personálního zajištění projektu vzhledem k výstupům a aktivitám projektu. První část kritérií věcného hodnocení byla pro všechny dotační programy společná a druhá část kritérií se lišila dle specifik jednotlivých dotačních programů. Kritéria formálního i věcného hodnocení tvořila přílohu Výzvy k podání žádosti o poskytnutí dotace. Posudky hodnotitelů k žádostem byly součástí podkladů pro jednání příslušných Komisí, stejně jako vyjádření poskytovatele k jednotlivým žádostem. Ve vyjádření poskytovatel posoudil především účelnost, efektivnost a hospodárnost projektu, a pokud to považoval za účelné, vyjádřil se též k jednotlivým návrhům hodnotitelů. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také Oddělení kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

---

⁵ V případech, kdy byl rozdíl v bodovém hodnocení hodnotitelů větší než 25 bodů, byla žádost předložena k hodnocení třetímu hodnotiteli. Do celkového hodnocení bylo následně započítáno hodnocení třetího hodnotitele a hodnocení dalšího z hodnotitelů, který se svým hodnocením více blížil bodovému hodnocení třetího hodnotitele.

Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2020. Komise se při svém jednání řídily Jednáním řádem Komise a Směrnicí a postupovaly sestupně od žádosti, která získala v rámci věcného hodnocení nejvíce bodů. S ohledem na finanční požadavek žadatele o dotaci a výsledek rozpravy ve vztahu k projednávané žádosti o poskytnutí dotace Komise navrhla, zda má být: dotace zcela poskytnuta; dotace z části poskytnuta a žádost zároveň ve zbytku zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace upravena. V případě, že Komise doporučila žádost k úpravě či krácení, svůj návrh vždy odůvodnila. Stejně tak Komise odůvodnila, pokud doporučila žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnout. O výsledku jednání Komisí byl pořízen zápis.

Návrhy Komisí nemohly být vzhledem k aplikaci správního řádu na dotační řízení zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR, a tak byly účastníkům řízení sděleny pouze telefonicky koncem kalendářního roku 2020. Návrhy Komisí byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, u jejichž projektů Komise doporučila úpravu žádosti, zpracovali upravenou žádost, ve které projekt upravili dle doporučení Komise. O upravených žádostech hlasovala Komise formou per rollam. Finanční prostředky uvedené v rozpočtu projektu museli příjemci dotací použít výhradně k realizaci projektu a naplnění výstupů uvedených v Přehledu výstupů projektu, které vedou k naplnění účelu, na který jim byla dotace poskytnuta. Z důvodů nouzového stavu, vyhlášeného opakovaně v průběhu roku 2021 na území celé České republiky kvůli šíření nemoci covid-19, bylo v některých případech ovlivněno i naplňování výstupů projektů jednotlivých příjemců dotací. Někteří příjemci dotací si proto v průběhu roku 2021 zažádali o změnu rozhodnutí o poskytnutí dotace, případně provedli vratku ještě v průběhu roku 2021.

Po skončení realizace projektu měli příjemci dotací povinnost předložit závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. února kalendářního roku následujícího po roce, na který byla dotace poskytnuta. V roce 2021 nebyli příjemci dotací povinni zaslat Úřadu vlády ČR průběžnou zprávu o realizaci projektu. Pro účely uskutečnění průběžné řídicí kontroly však byli příjemci dotací v průběhu roku 2021 vyzváni, aby oznámili změny ve svých projektech za první polovinu roku realizace.

V kalendářním roce následujícím po roce, na který byla dotace poskytnuta (v tomto případě v roce 2022), probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou prováděny pracovníky Oddělení kontroly ve spolupráci s příslušnými dotačními pracovníky z Odboru lidských práv a ochrany menšin a Odboru rovnosti žen a mužů. Jak již bylo uvedeno výše, kontroly příjemců dotací za rok 2021 mohou být uskutečňovány částečně distanční formou. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale zejména účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola věcného plnění schváleného projektu a naplnění jeho výstupů. Pro rok 2022 je plánováno 64 následných veřejnosprávních kontrol na místě.⁶

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval

---

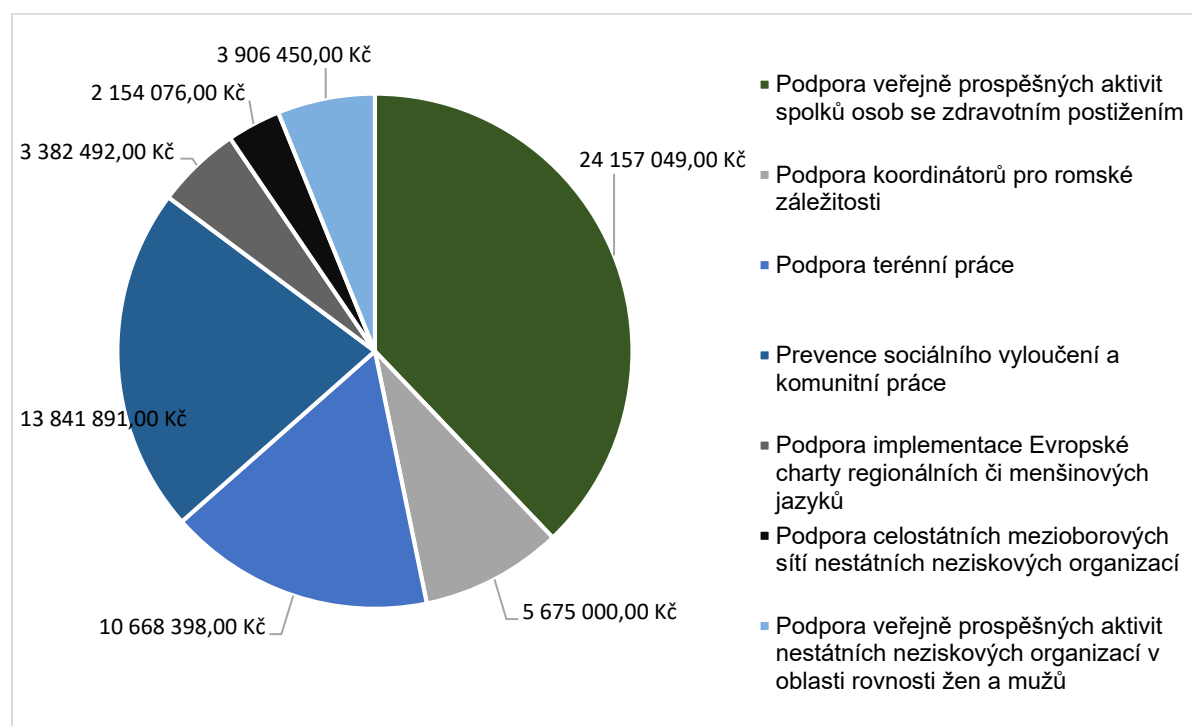
⁶ Schválený plán kontrol na rok 2022 obsahuje celkem 64 veřejnosprávních kontrol, z toho 34 kontrol se týká dotací Odboru lidských práv a ochrany menšin, 3 kontroly Odboru rovnosti žen a mužů a 27 kontrol Odboru protidrogové politiky. Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2021 mohou být ke kontrole navrženi i další příjemci dotací.

Výzkumný ústav práce sociálních věcí (dále jen „VÚPSV“).⁷ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory vhodné pro jednotlivé dotační programy. Tato metodika se týká dotačních programů Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Bližší informace o použitých indikátorech jsou uvedeny u vyhodnocení jednotlivých dotačních programů.

Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

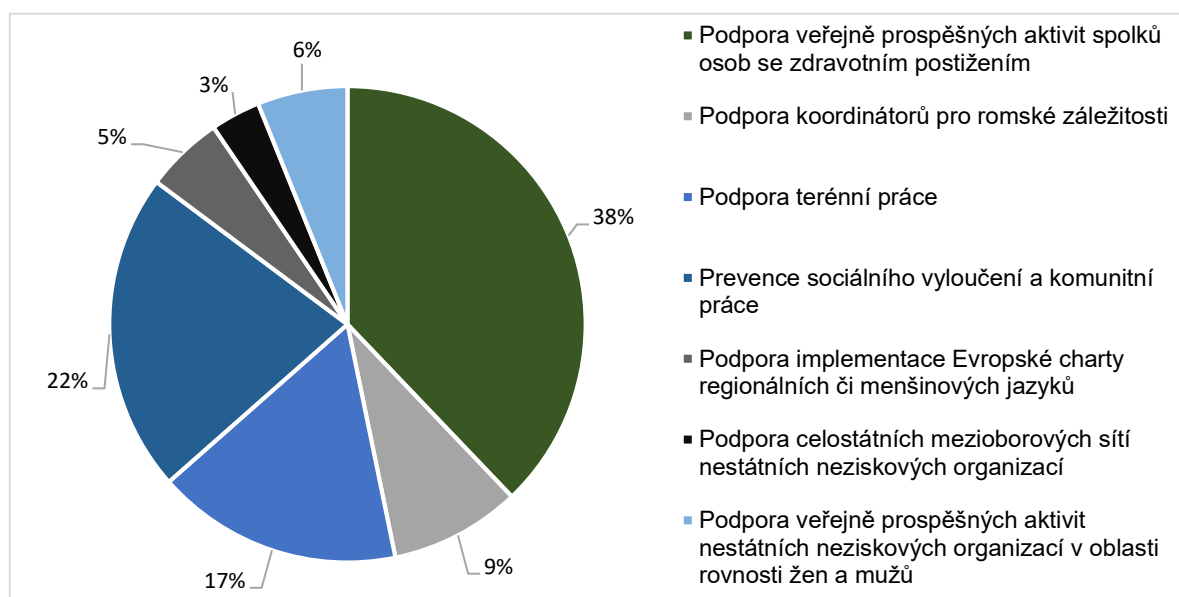
Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2021

⁷ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>

Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2021

V roce 2021 bylo v rámci programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením** vyplaceno 24.157.049 Kč a bylo podpořeno celkem 31 projektů. V roce 2017 došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení čtyř tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech, ale vzhledem k postupně rostoucí finanční náročnosti předkládaných projektů tento počet každým rokem postupně klesá.

I přesto, že v roce 2021 podávaly spolky osob se zdravotním postižením pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, která může obsahovat více tematických okruhů, tradiční dělení zaměření projektů dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – *Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* byla řešena ve 20 projektech, tematická oblast B – *Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 14 projektech, tematická oblast C – *Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 31 projektech a tematická oblast D – *Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených* ve 30 projektech.

Aktivity a činnosti, kterými se podpořené spolky zabývají, jsou rozmanité, a to jednak vzhledem k tematickému zaměření těchto spolků (tj. jakým typem zdravotního postižení se daný spolek zabývá), tak i z hlediska velikosti jejich členské základny (největší spolky mají několik tisíc členů). Z celkem 31 podpořených spolků jich 6 pracuje s osobami s vnitřním zdravotním postižením, 6 míří na osoby s neurologickým postižením, 4 spolky podporují osoby s pohybovým postižením, 4 spolky se zabývají osobami se sluchovým postižením, 2 spolky se věnují lidem s duševním onemocněním, 2 spolky cílí na osoby s mentálním postižením a 1 spolek se věnuje osobám se zrakovým postižením. Dalších 6 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. Jedná se např. o střešové organizace (např. Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s. a Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.), nebo Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s., které se věnují lidem s různými typy postižení.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje krajské koordinátory pro romské záležitosti a přispívá tak k zajištění základní institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2021 byla financována pozice krajského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.675.000 Kč.

V průběhu roku krajské koordinátory uspořádali celkem 60 porad s relevantními aktéry, např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí v kraji; dále realizovali celkem 24 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery – např. školení, semináře, konference apod., uskutečnilo se celkem 66 kontrol ORP v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), a sami se účastnili celkem 99 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp. vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace. V dalším programu zaměřeném na romskou integraci – **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2021 podpořeno 36 projektů v celkové výši 10.668.398 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 44 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,8.

Podíl terénních pracovníků se základním vzděláním činil 19 %, podíl vyučených terénních pracovníků byl 6,5 %, podíl terénních pracovníků s maturitou představoval 52,2 % a podíl terénních pracovníků s vysokoškolským vzděláním 21,7 %. V případě kvalifikace podle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách mělo celkem 21 terénních pracovníků kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, 20 terénních pracovníků kvalifikaci sociálního pracovníka nemělo a 5 terénních pracovníků nemělo žádnou kvalifikaci. 34 terénních pracovníků podpořených z programu byly ženy a 12 terénních pracovníků byli muži.

Geografické umístění obcí, které získaly v roce 2021 podporu z dotačního programu Podpora terénní práce, ukazuje, že mezi podpořenými obcemi převažují ty, které se nachází v oblastech s vyšší hodnotou indexu sociálního vyloučení.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2021 bylo podpořeno 22 organizací v celkové výši 13.841.891 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (10 podpořených projektů), spolkům (9 podpořených projektů) a církevním právníkům osobám (3 podpořené projekty). Z hlediska regionálního rozmístění byly podpořeny hlavně organizace působící v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 9.900 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2021 pracovalo celkem 16 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo v rámci komunitní práce zapojeno přibližně 7.800 osob. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. Uskutečnily se jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity (např. komunitní akce). Pravidelně opakující se aktivity, jako například tvořivé dílny, se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit (dále jen „SVL“), ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.800 osob se zapojilo do vzdělávacích nebo

volnočasových aktivit. Jedno z důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 670 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a zvýšení samostatnosti členů komunity. V rámci 6 projektů bylo podpořeno přibližně 2.000 osob. V této oblasti probíhaly stejně jako v předchozích letech tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (dále jen „NZDM“); volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporující snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly a online výukou. Dále také různé vzdělávací přednášky pro rodiče s dětmi. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. sportovní a hudební kroužky, kroužky šití).

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 17 projektů v celkové výši 3.382.492 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny, němčiny, romštiny, slovenštiny a moravské chorvatštiny.

V roce 2021 celkem 13 podpořených projektů spadalo do oblasti podpory vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Projekty mířily především na podporu polštiny (6 projektů), romštiny (3 projekty) a slovenštiny (3 projekty). Tradičně byl také podpořen multilingvní projekt organizace Spolek Zaedno. Dva podpořené projekty se zabývaly mapováním a dokumentací německých hrobů a hřbitovů a jeden projekt byl zaměřen na dokumentaci slovenských hrobů na území České republiky. Jeden projekt pak byl zaměřen na podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů v polském jazyce.

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 13 spolků v celkové výši 2.617.166 Kč (tj. téměř 77 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu). Dále byla podpořena jedna obecně prospěšná společnost ve výši 406.106 Kč (tj. cca 12 % z celkové vyplacené částky) a jedna obec ve výši 35.000 Kč (tj. cca 1 % z celkové vyplacené částky). Pro rok 2021 byla také podpořena jedna základní škola částkou 64.000 Kč, což představuje 2 % vyplacených finančních prostředků⁸ a jeden projekt Univerzity Karlovy částkou 260.220 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí zhruba 8 %.

Dotační program **Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací** (dále „SNNO“) je určen na financování výdajů směřujících k podpoření činnosti celostátních mezioborových SNNO. Podpora je určena pro sítě NNO, jejichž posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. SNNO by měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie. Může se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, vzdělávání a osvěta, komunikace

---

⁸ Celá částka dotace byla následně vrácena ve stejném roce, ve kterém byla dotace poskytnuta.

a propagace neziskového sektoru, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takové SNNO není omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. V roce 2021 byly v tomto dotačním programu podpořeny 4 projekty v celkové výši 2.154.076 Kč.

Hlavním účelem dotačního programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů** je podpora aktivit nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) zaměřených na naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020 (dále jen „Strategie“).⁹ Orientace dotačního programu na NNO má logický důvod, neboť tyto organizace jsou významným aktérem rozvoje v této oblasti a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie. NNO mapují problémy v terénu a poskytují veřejné správě důležitou zpětnou vazbu a návrhy řešení.

Alokace dotačního programu činila v roce 2021 necelé 4 mil. Kč.¹⁰ Podpořeno bylo 9 projektů částkou 3.906.450 Kč. Počet příjemců byl totožný jako v předešlém roce. Průměrná výše dotace činila 434.050 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce, což je přibližně o 10 tisíc více oproti předchozímu roku, kdy byl poprvé uplatněn maximální limit 500 000 Kč na projekt. Podpořené projekty v roce 2021 přispívaly k řešení domácího a genderově podmíněného násilí – aktivity se soustředily specificky na domácí násilí na dětech a zvýšení povědomí žáků/žákyň i dospělých o různých formách genderově podmíněného násilí. Dalším centrem pozornosti byla problematika genderově podmíněné marginalizace LGBT osob a zajištění klidného porodu ženám v době pandemie covid-19. Jedna z organizací realizovala pomoc a sociální začleňování žen migrantek, tentokrát zejména v kontextu podmínek probíhající pandemie. Aktivity zbývajících projektů pak směřovaly ve prospěch vyrovnanějšího zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a na podporu složitějšího postavení žen samoživitelek v kontextu probíhající pandemie a problematického vymáhání výživného.

Podpořené projekty i v roce 2021 napomohly prosazování rovnosti žen a mužů na různých úrovních veřejného života. Z hlediska naplňování Strategie se projekty zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání, Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů a Genderové stereotypy a vztahy.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

---

⁹ V roce 2021 byl usnesením vlády ze dne 8. března 2021 č. 269 schválen navazující dokument, a to Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030. Dotační program je tak od roku 2022 zaměřen na aktivity vedoucí k rovnosti žen a mužů v návaznosti na cíle a opatření vytyčené tímto navazujícím dokumentem. V souladu se Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 byl také okruh oprávněných žadatelů od roku 2022 rozšířen o obce.

¹⁰ Na dotační program byly na rok 2021 státním rozpočtem přiděleny finanční prostředky ve výši 2.000.000 Kč. Rada, která opakovaně upozorňuje na nízkou finanční alokaci dotačního programu, svým usnesením ze dne 20. února 2020 doporučila Úřadu vlády ČR, aby v rámci přípravy státního rozpočtu na rok 2021 zajistil alokaci dotačního programu ve výši 10 mil. Kč. Celková alokace dotačního programu byla Úřadem vlády ČR na základě tohoto usnesení alespoň částečně navýšena o 1.919.320 Kč.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků osob se zdravotním postižením (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střežovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a cíl 1.4 Národního plánu – Zvyšování povědomí o tématu zdravotního postižení a o ochraně před diskriminací). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli 1.4 Národního plánu a článku 5 Úmluvy - Rovnost a nediskriminace.

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá oblast č. 14 Národního plánu Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na politickém a veřejném životě, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Spolupráci se zástupci organizací osob se zdravotním postižením při formulování opatření veřejné správy a při přípravě podkladů pro mezinárodní jednání, která se týkají osob se zdravotním postižením, ukládá opatření 14.1.1 Národního plánu. Podporu mezinárodní spolupráce organizací osob se zdravotním postižením ukládá opatření 14.2.1 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním

postižením, lze uvést Sjednocenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek (dále jen „SONS“), Národní radu, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z. s. (dále jen „SPMP“), **Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.**, Svaz tělesně postižených z. s. , Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s. a Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z. s. (dále jen „SNN“). V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2021 ve 30 organizacích přímo zaměstnáno 130 osob v hlavním pracovním poměru a 88 osob základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

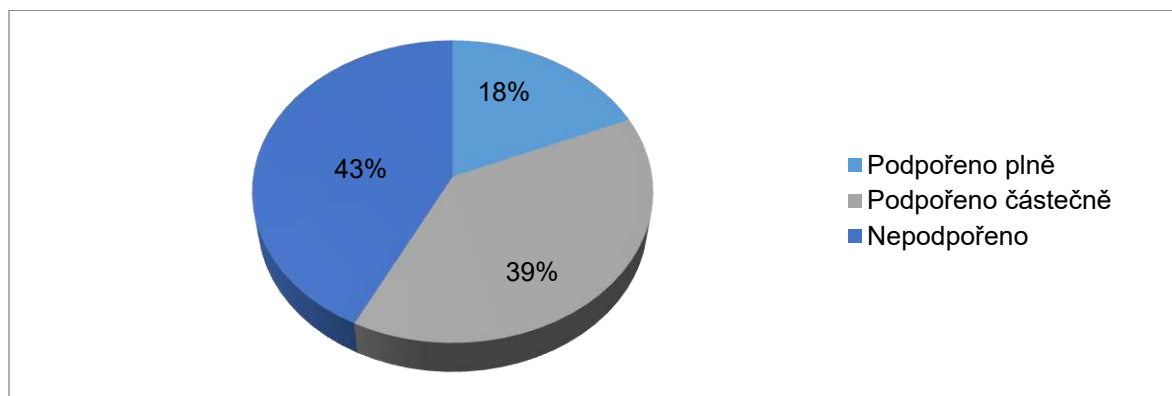
Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Z dlouhodobého hlediska je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2021 bylo předloženo 55 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 37.112.458 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 31 projektů, vyplaceno bylo 24.157.049 Kč.

Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2021

Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2021

Rok	Konečný rozpočet ¹¹ (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito ¹² (v Kč)	Podpořené projekty	Požadováno (v Kč)
2008	24.000.000	24.000.000	23.488.229	58	39.240.079
2009	24.800.000	24.800.000	24.537.553	78	54.774.847
2010	22.800.000	22.800.000	22.555.424	97	50.536.983
2011	21.600.000	21.600.000	21.520.000	103	53.392.790
2012	21.600.000	21.593.500	21.593.500	121	42.334.517
2013	20.000.000	19.988.260	19.988.260	122	50.771.679
2014	20.000.000	19.187.695	19.187.695	124	46.062.103
2015	20.812.305	20.723.754,88	20.745.305	108	42.118.455
2016	20.088.550,12	19.720.000	19.567.557,74	112	44.593.128
2017	22.500.000	22.334.504	22.152.601,99	48 ¹³	32.200.400
2018	22.500.000	22.500.000	22.355.358,07	45	36.172.173
2019	22.584.574 ¹⁴	22.555.228	22.351.406,98	37	36.750.188
2020	22.624.430 ¹⁵	22.624.430	22.282.749,74	35	35.775.611
2021	24.200.000 ¹⁶	24.157.049	24.018.348,50	31	37.112.458

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2021 dle typu zdravotního postižení (tabulka 3) a výskytu postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2021 podle typu zdravotního postižení

Typ postižení	Počet spolků
neurologické	6
pohybové	4
sluchové	4
vnitřní	6
mentální	2
duševní	2
zrakové	1

¹¹ Tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření.

¹² Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

¹³ Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpor

¹⁴ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde již nemohly být využity.

¹⁵ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO, kde již nemohly být využity.

¹⁶ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem finančních prostředků z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotebívaných výdajů.

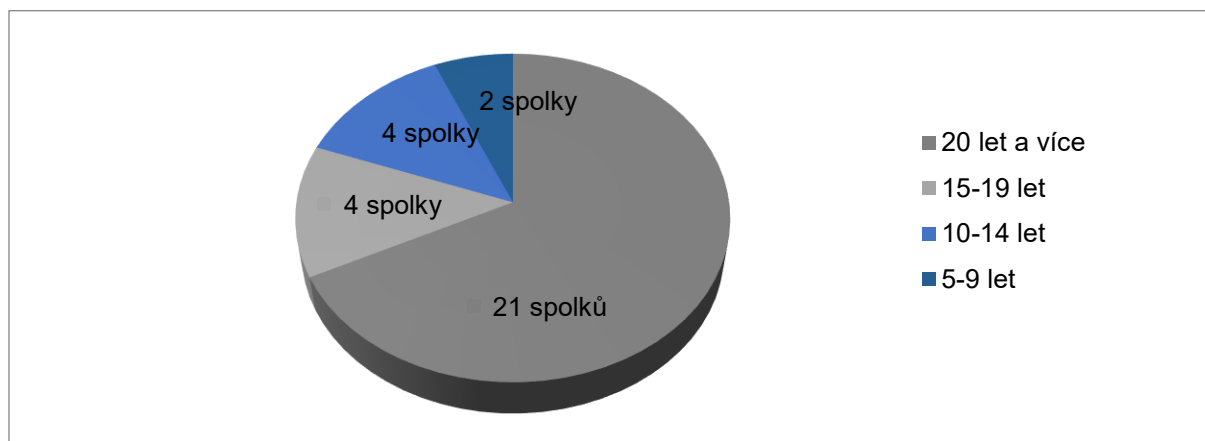
ostatní ¹⁷	6
celkem	31

Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení na základě Výběrového šetření osob se zdravotním postižením (možnost více odpovědí na jednu osobu)¹⁸

Typ postižení	Počet osob
pohybové, tělesné	830.543
vnitřní orgány, kůže	467.975
zrakové	252.391
mentální, duševní, poruchy chování	172.291
sluchové	134.921
hlasové, řečové	66.887
celkem	1.925.000¹⁹

Většina podpořených spolků funguje již více než 20 let (viz graf 5). I z toho lze dovodit, že program napomáhá uchovávat dlouhodobě stabilní síť spolků osob se zdravotním postižením.

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence

¹⁷ Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

¹⁸ Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2018: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>, Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018, kap. 2, tab. 2.8.

¹⁹ Vzhledem k možnosti uvést více typů zdravotního postižení na jednoho respondenta tento počet neodpovídá celkovému počtu zdravotně postižených osob dle výsledků Výběrového šetření osob se zdravotním postižením – 2018, což je 1.152.000 osob ve věku 15 a více let.

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2021 podpora následující:²⁰

Tematická oblast A (Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 20 projektech:

- 20 spolkům byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účasti na konferencích, seminářích, workshopech atd.;
- 19 spolkům byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích.

Tematická oblast B (Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 14 projektech:

- 13 spolků se zabývalo monitorováním legislativy;
- 10 spolků monitorovalo plány a strategie pro osoby se zdravotním postižením;
- 2 spolky se zabývaly sebeobhájcovstvím.

Tematická oblast C (Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 31 projektech:

- 31 spolků provozovalo webové portály;
- 30 spolků provozovalo sociální sítě;
- 15 spolků realizovalo poradenskou činnost;
- 28 spolků vydávalo různé informační materiály;
- 31 spolků pořádalo osvětové a vzdělávací akce.

Tematická oblast D (Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených) byla řešena celkem ve 30 projektech, všechny tyto spolky díky podpoře z dotačního programu buď čerpaly mzdové prostředky na pracovníky projektu, nebo z těchto prostředků hradily provozní náklady.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2021

Aktivita	Dílčí aktivity		Počet spolků	Počet projektů	Počet aktivit
Aktivita A	zahraniční cesty	účast na mezinárodních konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	15	20	29
		účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.	12		47

²⁰ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

	členské poplatky v mezinárodních organizacích	19		30 ²¹	
Aktivita B	monitorování legislativy	13	14	13	
	monitorování plánů a strategií	10		10	
	sebeobhájcovství	2		2	
Aktivita C	webové portály	31	31	38 ²²	
	sociální sítě (Facebook)	30		30	
	poradenská činnost	15		15	
	informační materiály (neperiodické)	brožury		4	4
		knihy		1	1
		letáky		5	21
		video/videospot		4	21
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)	časopisy		11	52
		bulletiny		6	53
		newsletter		12	83
	vzdělávací akce	semináře		3	27
		webináře		6	43
		konference		7	7
		workshopy		7	21
		besedy/přednášky		10	257
		specializované kurzy		4	11
		výstavy		5	11
		kampaně		7	8
		výzkum/průzkum		4	6
	jiné spolkové akce				2792
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech	22	30	130	
	počet DPP/DPČ osob v projektech	24		88	

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** se zapojilo 20 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 536.311 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy, tak i informace související s konkrétním typem postižení. Z dotačního programu spolky obdržely příspěvky jak na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení, tak i v klíčových střešových mezinárodních organizacích, jako je např. **EBU**

²¹ Jedna organizace byla členem ve 4 mezinárodních org., dvě organizace byly členem ve 3 mezinárodních org. a pět organizací bylo členem 2 mezinárodních org.

²² Jedna organizace provozovala 4 webové portály a 4 organizace provozovaly 2 webové portály.

(European Blind Union), **WBU** (World Blind Union) – jejichž členem je **SONS**, **Inclusion Europe**, **Inclusion International** – jejichž členem je **SPMP**, **WFD** (World Federation of the Deaf), **EUD** (European Union of the Deaf), **IFHOH** (International Federation of Hard of Hearing People), **EFHOH** (European Federation of Hard of Hearing People) – jejichž členem je **SNN**, **AOECS** (Association of European Coeliac Societies) – jejímž členem je Společnost pro bezlepkovou dietu, **E.B.I.S.** (European Brain Injury Society) – jejímž členem je **CEREBRUM - Asociace osob po získaném poškození mozku** a **Cystic Fibrosis Europe** – jejímž členem je Klub nemocných cystickou fibrózou z.s. Celkem bylo uhrazeno členství ve 30 mezinárodních organizacích ve výši 503.091 Kč a spolky tak mohly nadále udržet své členství v těchto organizacích.

Dále byly z prostředků dotačního programu uhrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné) ve výši 33.220 Kč. Vzhledem k tomu, že v roce 2021 bylo z důvodu epidemie covid-19 mnoho akcí přesunuto do online prostoru, došlo ke snížení čerpaných finančních prostředků na tyto aktivity. Členství v mezinárodní organizaci bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou účastí na konferenci či zasedání.

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných v časopisech, bulletiních a v dalších spolky vydávaných materiálech a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, webinářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální sítě (převážně Facebook, ale i např. LinkedIn, Twitter a Instagram).

Advokační činnosti byly spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na páteřní aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis spolu s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výsečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jednalo se zejména o větší nebo střešové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády ČR uplatnila připomínky ke 14 legislativním návrhům a mimo připomínkování zákonů ve vnějším připomínkovém řízení bylo připomínkováno 17 návrhů legislativních norem v rámci vnitřního připomínkového řízení na MZ ČR.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva, jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. **SONS**, **SPMP**, České **ILCO**, **Adventor o. s.**, Spolek **KOLUMBUS** a **SNN**).

Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s. (dále jen „ČAVO“) se v roce 2021 podílela např. na prosazení a schválení novely zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, spočívající ve zlepšení přístupu pacientů se vzácným onemocněním k léčbě nebo na prosazení a schválení znění k ustanovení Národní sítě center vysoce specializované péče pro pacienty se vzácným onemocněním, které povedou k vytváření systémové péče o pacienty se vzácným onemocněním a zlepšení kvality jejich života. Zástupci spolku **Amelie** se v roce 2021 zúčastnili v rámci zastupování zájmů jejich cílové skupiny celkem 14 online schůzek se zástupci MZ, MPSV, patientských organizací, ale i s poslanci a senátory.

Spolek **KOLUMBUS**, jenž sdružuje uživatele psychiatrické péče, dlouhodobě monitoruje stav reformy psychiatrické péče. V roce 2021 se zástupci tohoto spolku účastnili celkem 12 schůzek komunitního plánování měst a obcí, kde hájili zájmy a potřebnost poskytovaných služeb komunitní péče.

Nejméně byla zastoupena oblast **sebeobhájcovství**, explicitně ji uváděly pouze 2 spolky. Téma sebeobhájcovství bylo akcentováno především v činnosti SPMP, která prostřednictvím celé řady aktivit podporuje naplňování Úmluvy s důrazem na zájmy osob s mentálním postižením a podporu jejich pečujících. SPMP v roce 2021 uspořádala online seminář u příležitosti Evropského dne pro nezávislý život na téma překážky ve společnosti, přístupnost, volby a svéprávnost. Ve spolupráci s Ministerstvem vnitra SPMP také připravila 4 letáky ve formátu Easy to read k volbám do Poslanecké sněmovny PČR, které proběhly na podzim 2021.

Všechny podpořené spolky vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti **vzdělávací a informační činnosti**. Celkové náklady na tuto oblast činily 2.120.754 Kč.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 15 spolků. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz celkem 38 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, konkrétně pak poskytují informace o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 28 spolků aktivně využívalo sociální sítě, jako je Facebook, LinkedIn, Twitter nebo Instagram.

28 spolků díky podpoře z dotačního programu vydávalo informační materiály. Celkem bylo vydáno 131 různých informačních materiálů, většinou se jednalo o brožury, letáky, příručky, knihy a metodické materiály, které se týkaly problematiky jednotlivých typů postižení. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, kterými informovaly o své činnosti a aktivitách, dále přinášely informace o vývoji v otázkách zdravotního postižení u nás i v zahraničí i aktuální informace související s epidemií covid-19. V roce 2021 byly vydány 4 brožury v celkovém nákladu 14.550 ks a dále 1 publikace – *Jsem jedno ucho 2021*, kterou vydal SNN. 5 spolků vydalo celkem 21 druhů letáků v celkovém nákladu 10.615 ks. 11 spolků v roce 2021 vydávalo časopisy, které vyšly v celkovém počtu 52 čísel. S podporou dotačního programu bylo také natočeno celkem 18 videí nebo videospotů (13 jich natočilo Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, 3 spolek ORBI PONTES z.s., 1 Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. a 1 České ILCO, z.s.). Celkové náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 1.317.408 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují, a na webových stránkách v roce 2021 byl v elektronické verzi dostupný široké veřejnosti. Časopis přinesl informace o změnách v legislativě v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, o plánovaných akcích pro osoby se zdravotním postižením, o novinkách v kompenzačních pomůckách a také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku. V roce 2021 se časopis věnoval aktuálním tématům, jako byla např. novela zákona o sociálních službách, novela zákona o poskytování dávek pro OZP, dále se zabýval tématy bezbariérovosti dopravy a staveb, bezbariérového cestování po železnici, bezbariérovosti budov a památek, asistenčních pomůcek pro zrakově postižené, nových technologických pomůcek a informací pro pečující. Časopis přinesl důležité informace o činnosti Národní rady v době koronaviru, o očkování proti této nemoci, dále poskytoval důležité informace týkající se možností rehabilitace u pacientů po prodělaném onemocnění covid-19 nebo také výuce a podpoře dětí s handicapem v době pandemie. V neposlední řadě informoval o pokračující reformě psychiatrické péče a nabídl ohlédnutí za paraolympiádou, nabídl cenné rady ohledně postupu

při uzavírání smluv na dodávky energií po ukončení činnosti některých dodavatelů a informoval o novém informačním portálu E-kos.

ČAVO vydává *Zpravodaj ČAVO*, který vychází dvakrát ročně v nákladu 1.500 ks od každého čísla. V roce 2021 u příležitosti Dne vzácných onemocnění byly v časopise publikovány mimo jiné 2 příběhy osob se vzácným onemocněním a v druhém čísle přinesl informace o rezoluci o vzácných onemocněních, kterou přijalo OSN, informace ohledně novely zákona o zdravotním pojištění, Národní strategii pro vzácná onemocnění nebo představil Spolek pro podporu lidí s Rubinstein-Taybi syndromem.

Dalším vydávaným periodikem byl časopis *PLUS 21* spolku DownSyndrom CZ, z.s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen „DS“). Časopis je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS pracují. Časopis *PLUS 21* vychází čtyřikrát ročně v nákladu 1.000 tištěných výtisků od každého čísla a byly v něm publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články z činnosti této organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí a připomněl 25. výročí založení spolku. Dále v jednotlivých číslech přinesl informace týkající se onemocnění covid-19 a očkování u osob s DS, samostatným bydlením pro osoby s DS, sexualitou a intimitou u osob s postižením, rehabilitací a hiporehabilitací u dětí s DS.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je např. *Paprsek ze tmy*, vydávaný KLUBEM PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE, z. s., *Zpravodaj Asociace muskulárních dystrofií*, *časopis Parkinson* nebo *newsletter Společnosti E*, které přinášejí informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách pro členy spolků, informují o novinkách v léčbě jednotlivých druhů postižení a dále obsahují další užitečné a praktické informace týkající se jejich činnosti. Tyto časopisy jsou většinou zveřejňovány na webových stránkách spolků, dále jsou rozesílány členům spolku v elektronické nebo tištěné podobě a část informací je také zveřejňována na Facebooku. Některé spolky, jako například Sdružení celiaků ČR, z. s. a SONS vydávaly pro své členy bulletiny.

V roce 2021 všech 31 podpořených spolků pořádalo osvětové a informační akce. Vzhledem k epidemii covid-19 se velká část těchto akcí musela přesunout do online prostoru, některé se mohly konat prezenčně při dodržení velmi přísných protiepidemických opatření. Díky podpoře Úřadu vlády ČR bylo realizováno 70 seminářů či webinářů, 257 přednášek či besed, 7 konferencí, 21 workshopů, 11 specializovaných kurzů a 2.792 jiných spolkových akcí. Přínos těchto akcí spočíval zejména v lepší informovanosti o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami, v získávání poznatků o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení a v neposlední řadě zde byly reflektovány aktuální poznatky související s epidemií covid-19 ve vztahu k jednotlivým zdravotním postižením.

K největším akcím uspořádaným v roce 2021 patřily např.:

- „16. Fórum celiaků“ s odborným programem na téma „Celiakie nejen zdravotní problém“, které uspořádala Společnost pro bezlepkovou dietu z.s. dne 11. září 2021 v Praze na Výstavišti v Letňanech, jehož program byl zaměřen na všechny oblasti života s celiakií. Akci předcházela osvětová kampaň zaměřená na medializaci tohoto onemocnění. V rámci fóra proběhly přednášky o celiakii, její diagnostice a o životě s bezlepkovou dietou

a navštívilo jej 786 návštěvníků (vzhledem k platným protiepidemickým opatřením byl počet návštěvníků omezen).

- „Svatováclavská IBD konference“, kterou uspořádal Spolek Pacienti IBD z.s. v Praze dne 25. září 2021. V jejím rámci proběhly různé přednášky týkající se onemocnění střev a nových poznatků v léčbě tohoto onemocnění, problematiky očkování u IBD pacientů (nejenom proti covid-19). Dále zde byly představeny aktivity spolku Pacienti IBD, účastníci konference byli seznámeni s problematikou IBD na Slovensku a byla jim představena aplikace IBD „Pod Kontrolou“ z pohledu uživatele. Akce se zúčastnilo téměř 100 účastníků.
- Dne 11. září 2021 se uskutečnila online mezinárodní konference „I slova léčí V“ pořádaná spolkem Amelie, z.s., který pomáhá lidem s onkologickým onemocněním. Konference se zúčastnilo cca 160 osob.
- 19. Národní konference „Místo pro kvalitní život s RS“, pořádaná Unií ROSKA na konci května 2021, proběhla online formou 5 přednášek zaměřených na téma onemocnění roztroušenou sklerózou a novinky v její léčbě, které byly doplněny návody na cvičení a dalšími doprovodnými akcemi v online prostředí. Konference se zúčastnilo 138 lidí.
- Osvětová kampaň „Jsem jedno ucho“ pořádaná SNN, v jejímž rámci bylo v roce 2021 vydáno další pokračování knihy Jsem jedno ucho (v počtu 1000 ks), ve které bylo publikováno 30 nových příběhů lidí se zdravotním postižením. SNN rovněž během této kampaně zrealizoval 7 osvětových besed na 5 místech v České republice, kterých se celkem zúčastnilo 250 lidí.

Některé další uskutečněné semináře, webináře, workshopy, přednášky a besedy:

- Asociace muskulárních dystrofií uspořádala dne 18. září 2021 v Praze workshop zaměřený na novinky v zákonech a v léčbě svalové dystrofie, v rámci kterého proběhlo několik přednášek s následnou diskusí. Akce se zúčastnilo 60 osob.
- SPMP během jara 2021 uspořádala celkem 14 online seminářů na téma řešení krizových situací, každého z nich se zúčastnilo zhruba 15 účastníků. 4 on-line semináře na stejné téma se konaly v průběhu podzimu 2021, tyto však byly určeny pro pečující osoby a zúčastnilo se jich vždy min. 7 zástupců z řad rodin či pečujících osob.
- Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s. (dále ARPZPD) uspořádala dne 16. září 2021 v rámci Celostátního setkání ARPZPD přednášku s diskusí k problematice života osob se zdravotním postižením, které se zúčastnilo 40 osob. Dále tento spolek dne 1. října 2021 uspořádal ve Vyškově akci pro veřejnost, na které prezentoval činnost ARPZPD Vyškov, této akce se zúčastnilo 50 osob.
- Další spolky v průběhu léta a podzimu prezentovaly svou činnost v rámci různých akcí, např. České ILCO, z.s. na konferenci PREVON, která se konala 22. a 23. září 2021 v Brně a na Brněnských onkologických dnech 12. října 2021; Sdružení celiaků ČR, z. s. představilo svou činnost na XXVII. Sympóziu o morfologii a funkci střeva, které se konalo ve dnech 6. – 8. října 2021 ve Starých Splavech.
- V rámci spolupráce s CEDR, o.p.s. byla dne 12. května 2021 uspořádána mezinárodní konference - Conference on Acquired Brain Injury. Na této konferenci vystoupily s příspěvkem na téma Psychoterapie u osob se získaným poškozením mozku 2 zástupkyně spolku CEREBRUM - Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s.

Z dalších aktivit pro veřejnost, které se setkávají s velkým zájmem účastníků, je např. pořádání výstav fotografií. Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s. zrealizovala v roce 2021 2 výstavy fotografií „Váš pohled, náš svět“, které proběhly v prostorách atria dětské kliniky FN Ostrava a OD Šantovka v Olomouci, výstavy dohromady zhlédlo cca 10.000 osob. Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s. uspořádal 4 výstavy fotografií, které proběhly v Praze, v Říčanech, v Brně a Liberci. Spolek Adventor o.s. uspořádal výstavu autistických malířů v prostorách Equa bank.

Jako úspěšné příklady pořádaných specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, kurzy první pomoci, kurzy zvyšování odborných kompetencí v oblasti péče o děti se zdravotním postižením, kurzy práce na mobilních zařízeních (práce s fotografiemi, databázemi) a online kurzy zaměřené na videokonference.

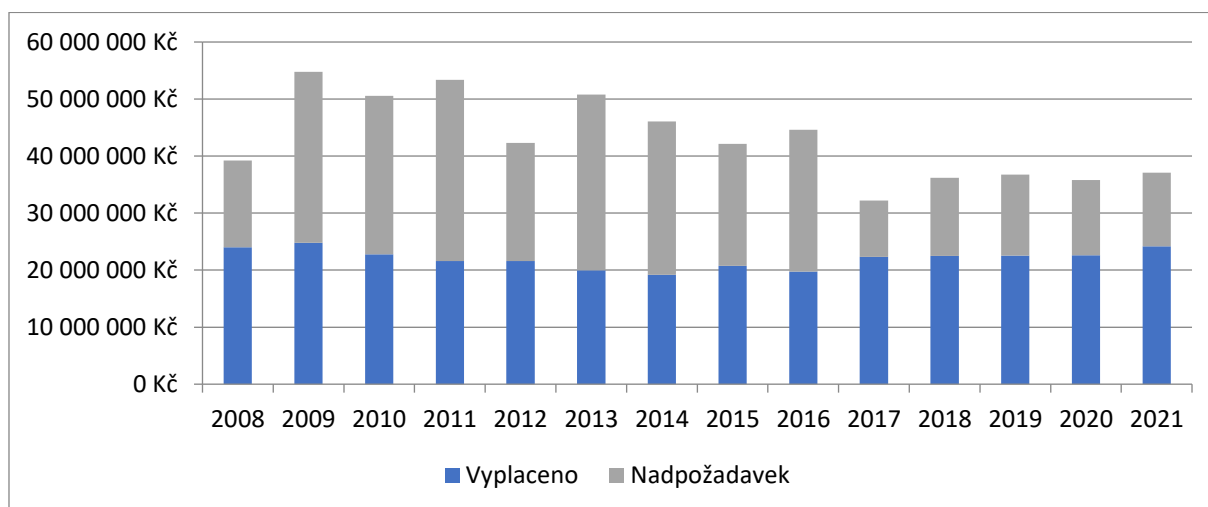
Tabulka 6 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení

Aktivita	Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení								celkem
	vnitřní	neuro- logické	těles- né	sluchové	duševní	mentální	zrakové	jiné	
Poradenská činnost	4	4	1	2	0	1	1	2	14
Webové portály	10	6	5	5	3	2	1	6	38
Sociální sítě	7	6	3	4	2	2	1	5	30
Brožury	1	0	0	1	0	0	0	2	4
Knihy	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Letáky	2	0	0	15	4	0	0	0	21
Časopisy	5	6	15	4	0	4	0	18	52
Bulletiny	4	0	0	0	0	0	49	0	53
Newslettery	24	15	12	0	0	13	0	19	83
Videa/ videospoty	2	0	0	19	0	0	0	0	21
Tiskové a mediální výstupy	1	0	0	38	0	0	0	51	90
Semináře	0	13	0	0	0	0	0	14	27
Webináře	25	4	0	0	0	14	0	0	43
Konference	3	2	0	0	0	0	0	2	7
Workshopy	12	6	0	1	0	0	0	2	21
Specializované kurzy	6	1	0	0	1	0	0	3	11
Výstavy	6	0	0	0	1	0	0	4	11
Jiné spolkové akce	249	15	100	22	21	7	2331	47	2792
Kampaně	2	1	0	1	0	0	0	4	8
Přednášky/	16	10	6	31	3	0	188	3	257

besedy									
Výzkum/ průzkum	4	0	1	0	0	0	0	1	6

V rámci celého dotačního programu je nejvíce podporovaným okruhem **organizačně administrativní servis**, na který bylo v roce 2021 vynaloženo 21.359.282 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily osobní náklady, které byly podpořeny částkou 17.890.827 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 1.894.419 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovním tuzemským a nákupem materiálu a vybavení byly podpořeny částkou 1.574.036 Kč.

Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2021

Jak ukazuje výše uvedený graf č. 6, rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků se snížil z 24.876.000 Kč v roce 2016 na 9.874.000 Kč v roce 2017. V roce 2018 byl rozdíl 13.673.000 Kč, v roce 2019 byl 14.195.000 Kč, v roce 2020 byl 13.151.000 Kč a v roce 2021 byl rozdíl 12.955.000 Kč. Ke snížení tohoto rozdílu došlo především díky zavedení principu podání jedné žádosti spolku pro všechny aktivity podporované z tohoto dotačního programu, ke kterému došlo v roce 2017, dále též zlepšením komunikace se žadateli a od roku 2019 také díky navýšení finančních prostředků prostřednictvím přesunů nespotřebovaných finančních prostředků z jiných dotačních programů či z mimorozpočtových prostředků, a to z neprofilujících nároků z nespotřebovaných výdajů. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo žádoucí, aby se tento rozdíl i nadále snižoval, zejména aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především pravidelná školení žadatelů o dotaci a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program

pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu a přispívá k implementaci Úmluvy, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace osob se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2021 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 24.157.049 Kč na realizaci 31 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí byl organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, přičemž rozdělení podpory těmto spolkům podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním seminářů, webinářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2021

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (Kč)
ZP210013	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	5.500.000
ZP210030	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2021 V	3.883.784
ZP210003	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva a kvalitní život lidí s mentálním postižením - 2021	1.355.719
ZP210005	Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z. s.	1.260.352
ZP210018	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	1.232.094
ZP210010	Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis STP v ČR z. s.	1.130.000
ZP210056	Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.	Prosazení systémové péče pro pacienty se vzácným onemocněním	996.968
ZP210050	Sdružení celiaků ČR, z. s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	694.400
ZP210040	Adventor o. s.	Svépomocná podpora osob na spektru autismu	658.906
ZP210009	DownSyndrom CZ, z.s.	"Down-Up 2021": Podpora problematiky DS v rámci Evropy i ČR	642.379

ZP210014	Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a mezinárodní aktivity FEPEDA	607.085
ZP210053	Pražská organizace vozíčkářů, z.s.	Podpora klientů s tělesným postižením	603.000
ZP210031	Společnost pro bezpečnou dietu z.s.	Edukace a osvěta bezpečné diety při celiakii	581.260
ZP210017	Unie ROSKA - česká MS společnost, z. s.	Přednášková,osvětová a inf. činnost a mezinárodní spolupráce	547.344
ZP210026	Společnost Parkinson, z. s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z. s. 2021	516.115
ZP210029	Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s.	Podpora lidí s epilepsií a destigmatizace epilepsie	408.700
ZP210058	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační činnost o cystické fibróze	405.760
ZP210008	Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	399.000
ZP210006	Klub bechtěreviků ČR z.s.	Podpora spolkové činnosti zdravotně postižených Bechtěreviků	398.755
ZP210036	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2021	392.545
ZP210045	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s.	Důležité je nebýt sám	387.037
ZP210047	CEREBRUM - Asociace osob po získaném poškození mozku, z.s.	Podpora osob se získaným poškozením mozku	297.904
ZP210034	Spolek KOLUMBUS	Destigmatizace a obhajoba práv duševně nemocných občanů	232.640
ZP210016	Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z. s.	Informační a edukační činnost, členství v mez. organizacích	224.800
ZP210020	ORBI PONTES z.s.	Podpora komunikace při postižení sluchu	181.330
ZP210012	Asociace polio	Organizačně administrativní zázemí Asociace polio	174.000
ZP210035	Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	156.500
ZP210004	Pacienti IBD z.s.	Podpora spolupráce s EFCCA	88.508
ZP210043	Czech Deaf Youth, z.s.	Rozvoj organizace Czech Deaf Youth, z.s.	75.900
ZP210041	Rett Community, z.s.	Podpora a vzdělávání při péči o osoby s Rettovým syndromem	71.720
ZP210042	KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s.	Nový obzor - Osvětová a klubová činnost, admin. servis	52.544

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády ČR finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je realizován v souladu se strategickým cílem G: Kapacity a zdroje pro implementaci strategie, jedním ze strategických cílů Strategie romské integrace do roku 2020. Strategie romské integrace 2021 – 2030 počítá jak s dalším fungováním sítě koordinátorů, tak s navýšením průměrného úvazku koordinátora z 0,8 (v roce 2019) na 0,9 pracovního úvazku do roku 2025 (cíl G.1.7).

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) může být pouze kraj. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání koordinátora po celý kalendářní rok je 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice krajských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (dále jen „zákon o krajích“). Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.²³ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory, vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády ČR část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti a užívá je v různých fázích dotačního řízení. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel kraje, či počtu sociálně vyloučených lokalit v kraji. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání krajského koordinátora, či výši úvazku.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona o krajích.

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

---

²³ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>.

Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2016–2021

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2016	5.165.000	5.235.520	5.235.520	13
2017	5.200.000	5.311.071	5.255.863	13
2018	5.400.000	5.523.805	5.523.805	13
2019	5.400.000	5.435.900	5.252.566	13
2020	5.850.000	5.569.937	5.569.937	13
2021	5.850.000	5.675.000	5.675.000	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Povinnost zřídit pozici koordinátora vyplývá ze zákona o krajích. Úřad vlády ČR jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení krajských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu v letech 2016–2021. Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice krajského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor** výši úvazku koordinátora, jenž je vyhrazen na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora, a zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Příjemci dotace mají dále povinnost řídit se indikátory, které jim poskytovatel dotace stanovil v tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou rozhodnutí o poskytnutí dotace. Míru naplnění výstupů lze komparovat mezi jednotlivými příjemci.

Primární indikátory:

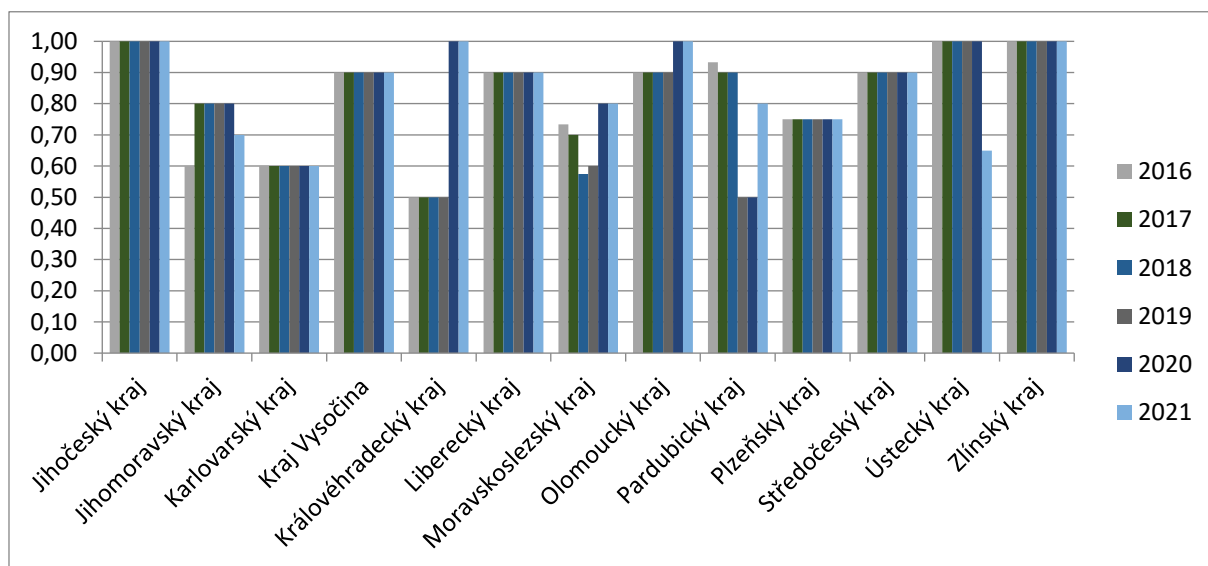
- Výše úvazku krajského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora;
- Zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2016–2021

Kraj	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Jihomoravský kraj	0,60	0,80	0,80	0,80	0,80	0,70
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Královéhradecký kraj	0,50	0,50	0,50	0,50	1,00	1,00
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	I.-II. 0,90 III.-XII. 0,70	0,70	I.-VI. 0,60 VIII. 0,50 XII. 0,80	VII.–0,60	0,60	0,80
Olomoucký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	1,00	1,00
Pardubický kraj	I.-VIII. 0,90 IX.-XII. 1,00	0,90	0,90	0,50	0,50 ²⁴	0,80
Plzeňský kraj	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	I.-V. 1,00 VI.-XII. 0,40
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Průměrná výše úvazku	0,82	0,83	0,83	0,80	0,86	0,85

Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2016–2021

V roce 2021 zůstala výše úvazků ve většině krajů stejná. K navýšení došlo pouze v Pardubickém kraji, ve kterém předchozí hodnota činila 0,5 a aktuální hodnota činí 0,8. Naopak ke snížení došlo v Jihomoravském kraji, výše úvazku klesla z 0,8 na 0,7. Specifická situace nastala v Ústeckém kraji, který měl původně zřízený úvazek ve výši 1,0, ale krajský koordinátor po 5 měsících odešel a nahradil jej dočasně (do konce roku 2021) jiný pracovník, který však vykonával funkci koordinátora pouze na 0,4 úvazku. Průměrná výše úvazku pro Ústecký kraj v roce 2021 činila 0,65.

²⁴ V roce 2020 byla pozice krajského koordinátora v Pardubickém kraji obsazena pouze po dobu 9 měsíců (viz tabulka 9), do celkového průměru se však započítává výše zřízeného úvazku.

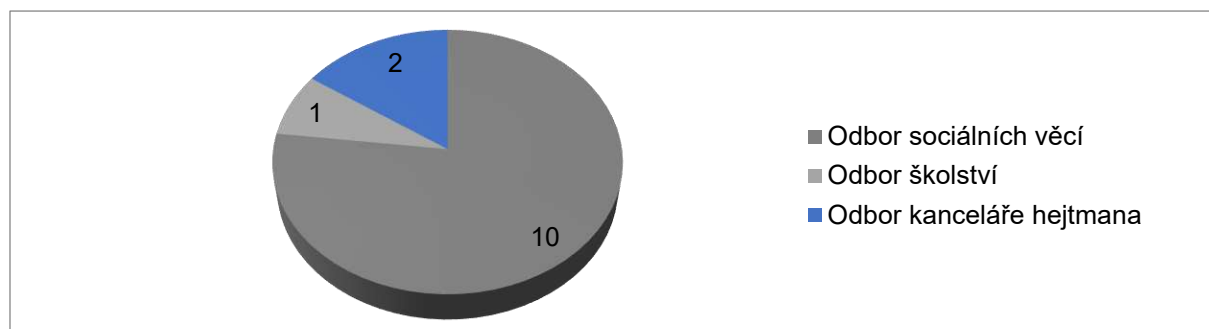
V roce 2021 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek v pěti krajích: Jihočeský kraj, Královéhradecký kraj, Olomoucký kraj, Ústecký kraj (část roku) a Zlínský kraj. Nejnižší úvazek měl po výše uvedené změně krajský koordinátor v Ústeckém kraji (0,4 úvazku), celoroční úvazek pak měl koordinátor v Karlovarském kraji (0,6). Jak ukazuje následující tabulka, v roce 2021 byla pozice krajského koordinátora ve všech krajích obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců. Hodnota průměrného úvazku v roce 2021 činila 0,85 úvazku, jedná se druhé nevyšší číslo v historii měření. Nejvyšší průměrný úvazek byl zaznamenán v předchozím roce a to 0,86. Pokud bychom počítali výši úvazku v prvních 5 měsících, tedy před výše uvedenou změnou v Ústeckém kraji, byla by průměrná výše úvazku dokonce 0,87, tedy absolutně nejvyšší v historii měření.

Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2016–2021, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora

Kraj	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	12	12	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	12	12	12	12	9	12
Plzeňský kraj	12	12	12	12	12	12
Středočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci metodického vedení krajských koordinátorů doporučuje zařazení krajského koordinátora do kmenové struktury krajského úřadu, kde bude zajištěno optimální postavení krajského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení by mělo umožnit bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu krajského koordinátora při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení krajského koordinátora do kanceláře hejtmana, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmana pro sociální oblast. Toto doporučení bylo v roce 2021 akceptováno dvěma kraji, a to krajem Královéhradeckým a Zlínským. V roce 2021 nejvyšší počet krajů (10) zařazoval svého koordinátora do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva, jak výše uvedeno, do kanceláře hejtmana (Královéhradecký a Zlínský kraj).

Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2021

Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovatelného ukazatele, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení).

I v roce 2021 nadále trvá povinnost řídit se předem stanovenými indikátory, nastavenými poskytovatelem dotace v Přehledu výstupů projektu. Všech 13 příjemců dotace tedy muselo v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace, jinak by příjemci dotace hrozily odvody části dotace. Dotační program byl tedy dále vyhodnocován dle míry naplnění těchto výstupů projektu. Předem stanovené výstupy byly nastaveny tak, aby se práce jednotlivých krajských koordinátorů co nejvíce standardizovala, aby se co nejvíce smazaly rozdíly v přístupu a práci jednotlivých krajských koordinátorů, bez ohledu na výši úvazku.

Krajští koordinátoři mají povinnost plnit určitý minimální počet indikátorů v různých oblastech, například 4 porady s romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga apod. Naplnit celkové výstupy projektu bez nutnosti odvodu části dotace však bylo možné i například pouze se třemi pořádanými poradami, neboť odvod by byl kraji vyměřen až v případě, když by celková míra naplnění výstupů (průměr naplnění všech dílčích výstupů) byla nižší než 85 % včetně. Vlastní výstupy byly rozděleny do jednotlivých oblastí. Jednalo se o následující oblasti: *metodická, koordinační, poradenská a informační činnost* (1) Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji; (2) Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji), *vzdělávací činnost* (3) Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.), *monitoring* (4) Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace), *analytická činnost* (5) Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok; (6) Spolupráce s Úřadem vlády ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod.), *koncepční a iniciační činnost* (7) Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.) a *kontrolní činnost* (8) Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji).

Pro účely evaluace jsme zařadili do tabulky pod tímto odstavcem, coby sekundární indikátory, pouze ty výstupy, které lze kvantifikovat. Z tohoto důvodu v tabulkách nejsou zařazeny výstupy v těchto oblastech: „Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji“, „Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace), analytická činnost“, „Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok“, „Spolupráce s ÚV ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod. a „Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.“ V závěrečných zprávách krajští koordinátoři v těchto oblastech uváděli spíše kvalitativní popis aktivit, proto není možná komparace na základě kvantitativních údajů. Posledním ukazatelem, který se v rámci této části evaluace sleduje, je „Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp., vedoucích

k prohloubení jeho kvalifikace“, informaci o těchto aktivitách uvádí krajsí koordinátoři taktéž v závěrečné zprávě.

Sekundární indikátory:

- Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji;
- Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.;
- Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji;
- Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace.

Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2017–2021

Sekundární indikátory	Počet porad s relevantními aktéry v kraji ²⁵					Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery. ²⁶					Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji ²⁷					Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Jihočeský kraj	9	4	3	4	0	0	2	1	0	0	5	2	5	1	3	3	6	6	2	1
Jihomoravský kraj	3	8	4	2	2	0	2	2	1	2	4	0	7	6	4	4	4	3	3	4
Karlovarský kraj	1	2	5	4	4	2	0	4	2	2	2	3	2	2	3	8	6	3	1	1
Kraj Vysočina	4	1																		
Královéhradecký kraj	2	1	4	4	4	2	1	2	1	2	7	4	2	5	7	8	1	1	7	1
Liberecký kraj	2	9	7	5	6	5	8	5	2	2	3	3	4	3	4	6	8	1	3	1
Moravskoslezský kraj	3	6	5	5	4	0	2	2	4	2	7	7	7	3	1	7	5	1	5	4
Olomoucký kraj	1	7	4	4	7	3	2	3	1	1	7	3	5	5	5	5	4	4	5	1
Pardubický kraj	2																			
Plzeňský kraj	6	3	4	5	8	3	2	3	2	2	4	7	5	4	5	7	5	6	7	6
	2	2	4	3	4	1	1	2	1	2	4	4	4	2	4	5	5	8	3	4

²⁵ Minimální počet stanovený pro roky 2019, 2020 a 2021 byly 4 porady.

²⁶ Minimální počet stanovený pro roky 2019, 2020 a 2021 byly 2 školení, semináře, konference apod.

²⁷ Počet kontrol v jednotlivých krajích je ovlivněn počtem ORP v kraji, ve velkých krajích probíhá tedy více kontrol.

Středočeský kraj	2	2	3	4	4	2	2	3	0	2	8	8	8	9	9	1	4	4	1	5
Ústecký kraj	2	3	4	3	3	1	2	2	3	2	0	0	5	5	6	5	4	6	2	7
Zlínský kraj	1	1	4	4	5	2	2	4	4	3	0	1	2	3	1	5	4	6	6	2
	6	2																		
celkem	7	9	6	5	6	2	2	3	2	2	5	4	6	5	6	6	7	9	6	9

Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji

Krajští koordinátoři uspořádali v loňském roce 60 vykázaných porad s výše jmenovanými aktéry.²⁸ Došlo tedy k navýšení oproti roku 2020, kdy krajští koordinátoři vykázali 53 porad, tento fakt byl zapříčiněn standardizací praxe online porad, které se v roce 2021 hojně využívaly. Nejvyšší počet porad s relevantními aktéry uspořádal opět krajský koordinátor v Královéhradeckém kraji – celkem 9 setkání a dále pak Pardubický kraj – 8 porad a Olomoucký kraj – 7 porad.

Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.

Krajští koordinátoři v závěrečné zprávě o realizaci projektu v roce 2021 uváděli přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů. Z tabulky č. 11 vyplývá, že krajští koordinátoři pořádali celkem 24 vzdělávacích akcí. Jedná se o mírné navýšení oproti loňskému roku, kdy koordinátoři uspořádali 22 akcí. Největší propad byl zaznamenán v roce 2020 (z 35 vzdělávacích akcí v roce 2019 na 22 v roce 2020). Důvodem můžou být přetrvávající opatření souvisejících s pandemií covid-19, protože přesun vzdělávací akce do online prostoru nemusí být tak komfortní, jako v případě porady. Nejvíce vzdělávacích akcí, celkem 3, uspořádal koordinátor ve Zlínském kraji. Většina dalších koordinátorů uspořádala 2 vzdělávací akce.

Počet kontrol výkonu přenesené působnosti obcí s rozšířenou působností (ORP) v kraji

Kontroly výkonu přenesené působnosti kraje realizují v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb. (§ 6 odst. 8), o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP často plní tuto povinnost zavedením tzv. „romského poradce“.

Krajští koordinátoři v roce 2021 významně zvýšili svoji kontrolní činnost. V roce 2021 vykonali 66 kontrol, což je nejvíce v průběhu měření, oproti tomu v roce 2020 vykonali pouze 53 kontrol. Důvodem může být, že část kontrol, které krajští koordinátoři vykonali, byly odložené z roku 2020, zároveň také bylo možné kontroly realizovat i distanční formou, která může být pro některé aktéry jednodušší. Počty jednotlivých kontrol, které kraje provádí, závisí

²⁸ U tohoto ukazatele je zapotřebí poukázat na odlišný metodický přístup, který krajští koordinátoři uplatňují při výkonu své funkce, a rovněž různé pojetí vyplňování závěrečné zprávy. Někteří do části „Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji“ zařadili čistě jenom pravidelné porady s výše jmenovanými aktéry, někteří ale i další jednání, která organizovali nebo spoluorganizovali a zmínění aktéři se jich také účastnili.

na velikosti kraje, v největších krajích tak musí dělat násobně více kontrol než v krajích malých. Nevětší počet kontrol tak vykonal koordinátor z Moravskoslezského kraje, celkem 10, dále koordinátor ze Středočeského kraje vykonal 9 kontrol a koordinátor z kraje Vysočina 7 kontrol.

Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace

Z tabulky č. 11 vyplývá, že se krajsští koordinátoři v roce 2021 zúčastnili 99 různých školení a kurzů, což je nárůst oproti roku 2020, kdy jich koordinátoři absolvovali 64. Údaj 99 absolvovaných školení je nejvyšší za poslední roky. Úřad vlády ČR nestanovuje krajům, kolik vzdělávacích akcí musí koordinátor absolvovat, počet absolvovaných školení není cíleným indikátorem sledovaným v Přehledu vstupů projektu. Povinnost zajistit vzdělávání krajského koordinátora vedoucí k prohloubení jeho kvalifikace vyplývá přímo z části II., bodu 6 rozhodnutí. Nejvyšší počet školení absolvoval krajský koordinátor z kraje Vysočina, celkem 16. Koordinátoři z krajů Karlovarského a Libereckého se zúčastnili 13 kurzů.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti pro rok 2021 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje ve všech krajích (mimo hl. města Prahy, která není oprávněným žadatelem). Celkem tedy bylo podpořeno 13 krajů v celkové výši podpory 5.675.000 Kč.

V případě Jihočeského, Královéhradeckého, Olomouckého, Ústeckého a Zlínského kraje byla poskytnuta dotace v maximální možné výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedené kraje v roce 2021 zaměstnávaly krajského koordinátora na plný úvazek, tedy ve výši 1,0. Průměrný úvazek krajského koordinátora byl v roce 2021 0,85. Nejvyšší úvazek, 1,0 měli koordinátoři v 5 krajích, jak už bylo uvedeno výše (Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký, část roku Ústecký a Zlínský), nejnižší úvazek 0,6 oproti tomu měl krajský koordinátor v kraji Karlovarském. 10 krajských koordinátorů bylo zařazeno do odborů sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a dva přímo do kanceláře hejtmána (Královéhradecký a Zlínský kraj).

V průběhu roku krajsští koordinátoři uspořádali celkem 60 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji, dále pořádali celkem 24 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, semináře, konference apod., realizovali celkem 66 kontrol výkonu přenesené působnosti ORP a sami se účastnili celkem 99 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace.

Tabulka 12 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2021

Číslo projektu	Příjemce dotace	Přidělená dotace (Kč)
KK210004	Olomoucký kraj	500.000
KK210011	Zlínský kraj	500.000
KK210012	Ústecký kraj	500.000
KK210013	Jihočeský kraj	500.000

KK210015	Královéhradecký kraj	500.000
KK210003	Kraj Vysočina	450.000
KK210005	Středočeský kraj	450.000
KK210009	Liberecký kraj	450.000
KK210006	Moravskoslezský kraj	400.000
KK210014	Pardubický kraj	400.000
KK210016	Plzeňský kraj	375.000
KK210008	Jihomoravský kraj	350.000
KK210010	Karlovarský kraj	300.000

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní pracovník je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Dotační program má charakter podpory obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.** Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků, kde mohou zúročit své vlastní zkušenosti z komunity, které příslušníci většinové společnosti často nemají. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí a předcházení potenciálních problémů. Klíčovým prvkem intervence je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně ji z počátku odmítají. Návštěvy v domácnostech osob z cílové skupiny poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím

Projektové cíle dotačního programu Podpora terénní práce jsou v souladu se zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025; Strategie romské integrace do roku 2020, jakož i současné Strategie romské integrace 2021-2030 (cíl G.1.10), a strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel sociálně vyloučených lokalit.

Úřad vlády ČR využívá Metodiky monitorování a vyhodnocování dotačních programů Úřadu vlády ČR zaměřených na integraci romské menšiny (dále jen „metodika“), kterou vypracoval VÚPSV.²⁹ Na základě této metodiky byly stanoveny indikátory, vhodné pro jednotlivé dotační programy. Úřad vlády ČR část z těchto indikátorů implementoval i do dotačního programu Podpora terénní práce a užívá je v různých fázích dotačního řízení. Při hodnocení jsou uplatňovány indikátory počtu obyvatel obce, počtu let v programu či počty SVL v obci. V žádosti o poskytnutí dotace a závěrečné zprávě jsou dále sledovány údaje o vzdělání terénních pracovníků, výši úvazku či typu pracovního poměru.

---

²⁹ <https://www.vupsv.cz/download/metodika-monitorovani-a-vyhodnocovani-dotacnich-programu-uradu-vlady-cr-zamerenych-na-integraci-romske-mensiny-2018/>.

Tabulka 13 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v posledních letech

Rok	Konečný rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	9.532.355	9.589.597	9.260.106	46
2016	9.922.552	9.650.303	8.843.581	41
2017	11.900.000	11.539.288	10.946.416	37
2018	11.776.195	11.726.846	11.203.114,50	36
2019	11.900.000	11.837.341	11.762.188	35
2020	11.900.000	11.663.386	10.911.686	35
2021	10.808.109,00	10.758.398	10.668.398	36

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Hlavním účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zajištění pracovního místa terénního pracovníka v obci. Při vyhodnocení dotačního programu je tedy klíčové sledovat vývoj dat ohledně jednotlivých terénních pracovníků. Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti byla sledována níže uvedená kritéria, která ukazují stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce.

1. Počet let trvání programu bez přerušení.
2. Personální kapacita terénní práce.
3. Sociodemografické charakteristiky terénních pracovníků.
4. Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám.³⁰
5. Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu.

V roce 2021 bylo podáno celkem 36 žádostí s finálním finančním požadavkem 11.261.088 Kč. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce bylo doporučeno k podpoře všech 36 žádostí v celkové výši 10.758.398 Kč. V rámci úpravy žádosti dále došlo u jednoho z žadatelů ke snížení dotace nad požadavek Komise v celkové výši 90.000 Kč. Finanční prostředky byly tedy poskytnuty celkem 36 žadatelům v celkové výši 10.668.398 Kč.

Tabulka 14 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2021

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulativní výše zřízených úvazků	Výše úvazků jednotlivých TP	Počet měsíců realizace TP	Počet let trvání bez přerušení 2021
Bílina	1	1	1	12	5
Bor	1	1	1	12	3
Bruntál	1	0,5	0,5	12	21
Česká Lípa	1	1	1	12	21
Dubí	1	1	1	12	8
Havířov	1	1	1	12	3
Hranice	1	0,7	0,7	12	18

³⁰ V rámci monitoringu dotačního programu na Podporu terénní práce za rok 2021 využil zpracovatel mapových podklad s indexem sociálního vyloučení na úrovni ORP, který pracuje s daty za rok 2020, která jsou ve vztahu k intervenci relevantnější než data z roku 2015, jejichž využití předpokládal zpracovatel Metodiky.

Cheb	2	1,93	0,93	12	9
			1	12	
Chomutov	3	3	1	12	9
			1	12	
			1	12	
Jaroměř	2	2	1	12	2
			1	12	
Kobylá nad Vidnavkou	1	0,25	0,25	12	5
Krásná Lípa	1	1	1	12	14
Mikulovice	1	1	1	12	8
Milevsko	1	0,75	0,75	12	17
Moravská Ostrava a Přívoz	1	1	1	12	11
Náchod	2	2	1	12	1
			1	12	
Nové Město pod Smrkem	1	1	1	12	8
Nový Bor	1	1	1	12	8
Odry	2	0,6	0,3	12	2
			0,3	12	
Opava	1	1	1	12	4
Praha 7	2	0,65	0,5	9	1
			0,15	12	
Praha 14	1	1	1	12	12
Roudnice nad Labem	1	0,8	0,8	12	12
Rumburk	2	2	1	12	13
			1	12	
Sokolov	1	1	1	12	12
Staré Křečany	1	1	1	12	1
Svitavy	1	1	1	12	8
Šluknov	1	0,1	0,1	12	13
Štětí	1	1	1	12	7
Tábor	1	0,8	0,8	12	4
Velká Bystřice	1	0,5	0,5	12	11
Velké Hamry	1	1	1	12	8
Větrní	1	1	1	12	9
Vrbátky	1	0,5	0,5	12	11
Vysoké Mýto	1	1	1	12	7
Znojmo	1	0,75	0,75	12	2

Délka podpory v rámci dotačního programu Podpora terénní práce v období 2012–2021

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z tabulky č. 14 je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně a ve sledovaném roce 2021 do něj vstoupil Náchod a Praha 7 a Staré Křečany, které v předešlém roce z dotačního programu podporu neměly. Jedná se o mírný pokles oproti roku 2020, ve kterém vstoupily do programu čtyři obce (Choceň, Jaroměř, Odry a Znojmo). Již 13 obcí je do programu zapojeno nepřetržitě již více než 10 let. Nejdéle jsou zapojeny obce Bruntál a Česká Lípa a to celých 21 let bez přestávky. Z tabulky č. 15 dále vyplývá, že nejvyšší je počet obcí, které v programu participují déle než 10 let, celkem je to 13 obcí. Průměrný počet let trvání programu v obci je pak 8,58 let.

Tabulka 15 Podpora obcí v letech 2012–2021

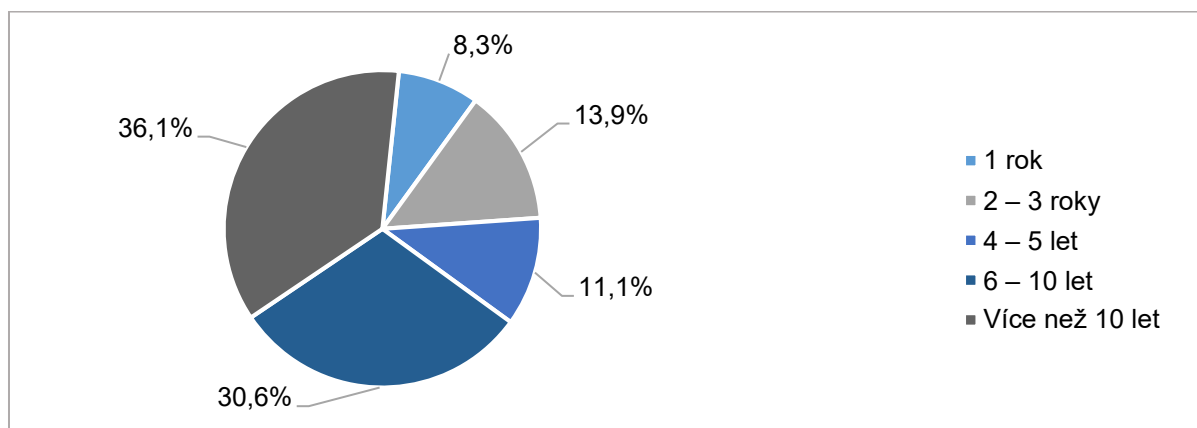
Obec	délka podpory v letech 2012–2021 (v letech)
Bruntál	10
Česká Lípa	10
Hranice	10
Cheb	10
Milevsko	10
Moravská Ostrava a Přívoz	10
Opava	10
Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	10
Praha 14	10
Roudnice nad Labem	10
Rumburk	10
Sokolov	10
Šluknov	10
Velká Bystřice	10
Vrbátky	10
Český Krumlov	9
Chomutov	9
Větřní	9
Bílina	8
Dubí	8
Mikulovice	8
Štětí	8
Tábor	8
Velké Hamry	8
Žďár nad Sázavou	8
Havířov	7
Nové Město pod Smrkem	7
Nový Bor	7
Svitavy	7
Odry	6
Vysoké Mýto	6

Jaroměř	4
Bor	3
Praha 7	2
Staré Křečany	2

Tabulka 16 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
1 rok	3	8,3
2 – 3 roky	5	13,9
4 – 5 let	4	11,1
6 – 10 let	11	30,6
Více než 10 let	13	36,1

Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Personální kapacita terénní práce

Tabulka 17 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci

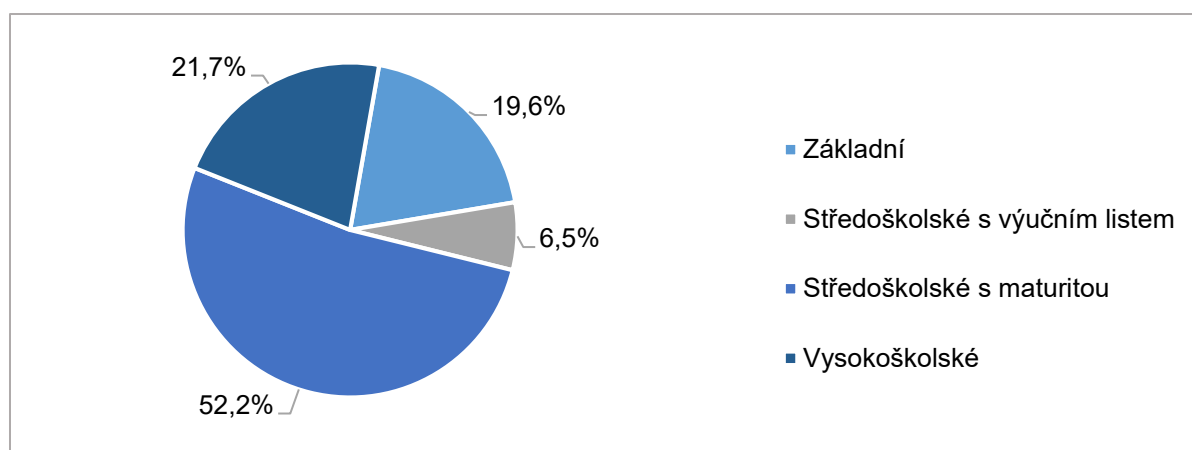
Výše kumulovaného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	12	33,3
1,00	19	52,8
Více než 1,00	5	13,9
Celkem	36	100,00

V roce 2021 bylo zřízeno 44 úvazků terénních pracovníků v 36 obcích. Kumulovaná výše úvazku byla 36,8 úvazku ve 36 obcích (s počtem 44 terénních pracovníků) a průměrná výše úvazku 0,8. Pouze 12 obcí, tedy přesně u jedné třetiny, zřídilo v roce 2021 v rámci programu kumulovaný úvazek terénního pracovníka menší než 1,00. U většiny příjemců dotace (19 obcí, 52,8 %) byla zřízená místa terénních pracovníků spojena s plným úvazkem, tedy úvazkem 1,0 (viz tabulka výše a tabulka č. 14, třetí sloupec). A konečně 5 obcí zřizovalo v roce 2021 kumulativní úvazek vyšší, než 1,0, tj. zaměstnávalo více jak jednoho terénního pracovníka. Preference plných úvazků před částečnými vnímá poskytovatel dotace jako pozitivní stav.

Tabulka 18 Nejvyšší dokončené vzdělání terénních pracovníků

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	9	19,6
Středoškolské s výučním listem	3	6,5
Středoškolské s maturitou	24	52,2
Vysokoškolské (včetně vyššího odborného)	10	21,7
Celkem	46³¹	100,00

Oproti roku 2020 se v roce 2021 zvýšil podíl terénních pracovníků ve vzdělanostní kategorii „základní“ (z 9,09 % na 19,6 %) a došlo k poklesu podílu terénních pracovníků ve vzdělanostní kategorii „středoškolské s výučním listem“ (9,09 % na 6,5 %), a také mírně poklesl podíl terénních pracovníků v kategorii „středoškolské s maturitou“ (z 56,82 % na 52,2 %) a klesl i podíl vysokoškolačů (z 25 % na 21,7 %)³². Nadále tedy zůstává dominantním nejvyšším dosažitelným vzděláním „středoškolské s maturitou“. V roce 2021 tedy došlo k obrácení trendu, kdy klesal podíl terénních pracovníků se základním vzděláním. Nepotvrdil se tedy předpoklad, že změna podmínek dotačního programu, kdy terénní pracovník musí splňovat kvalifikační kritéria sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách, tzn. mít absolvovaný akreditovaný kurz (viz dále), povede k nárůstu vzdělanosti u terénních pracovníků.

Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

³¹ V souhrnných počtech je vždy uváděn celkový počet terénních pracovníků 46, přestože obce v roce 2020 zřídily 44 pracovních míst terénního pracovníka. Tato skutečnost je dána tím, že příjemce dotace, města Odry a Svitavy, vyměnila v průběhu roku pracovníka na pozici terénního pracovníka, proto jsou v souhrnných počtech vykazována i sociodemografická data vztahující se k původním i novým pracovníkům.

³² Od roku 2020 byla zrušena samostatná kategorie „vyšší odborné vzdělání“, protože dle platových tříd, ze kterých Úřad vlády ČR vychází, je tato kategorie uváděna ve stejné kategorii, jako vzdělání „vysokoškolské, Bc.“ V části Závěrečných zpráv, ze kterých data vycházejí, je údaj, který slučuje střední vzdělání s maturitou a vyšší odborné. V takovém případě byl terénní pracovník zařazen do kategorie střední vzdělání s maturitou.

Tabulka 19 Kvalifikace terénních pracovníků podle zákona o soc. službách

Kvalifikace terénních pracovníků podle zákona o soc. službách	Počet osob	Podíl (%)
Žádná	5	10,9
Pracovník v sociálních službách	21	45,7
Sociální pracovník	20	43,5
Celkem	46	100,00

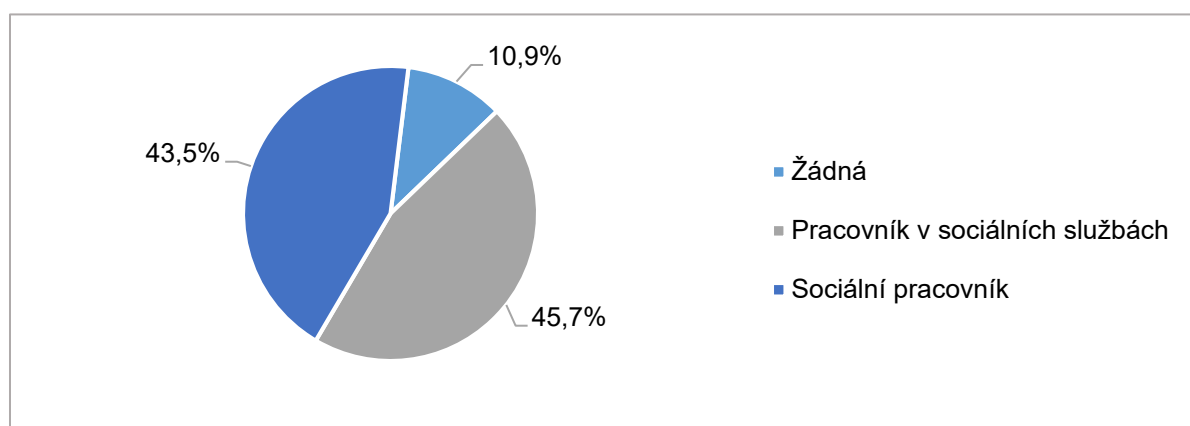
Dosažená kvalifikace terénních pracovníků podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je sledována při vyhodnocení dotačního programu na podporu terénních pracovníků od roku 2019.

Podíl pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků je podle dat získaných ze závěrečných zpráv vyrovnaný. Z dat bylo zjištěno, že pracovníků v sociálních službách bylo v dotačním programu 21, zatímco sociálních pracovníků 20.

V případě kvalifikace podle zákona o sociálních službách nicméně narážíme na určitý metodologický limit, kdy u 7 z uvedených 20 sociálních pracovníků je zároveň uvedeno základní vzdělání.

U terénních pracovníků, kteří z hlediska zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. nemají žádnou kvalifikaci, došlo oproti roku 2020 k nárůstu z 3 na 5. Stalo se tak i přes stanovení podmínky v rozhodnutí o poskytnutí dotace, kde je příjemce povinen zajistit absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu terénním pracovníkem, který dosud kvalifikaci podle zákona o sociálních službách nemá. Vymáhání této podmínky bylo ale v roce 2021 výrazně ovlivněno pandemickou situací, kdy došlo k omezení realizace těchto kurzů. Při mimořádné nebo veřejnosprávní kontrole budou nicméně příjemci, u kterých k problému s nedostatečnou kvalifikací pracovníka došlo, vyzváni k vysvětlení této skutečnosti.

Graf 11 Kvalifikace terénních pracovníků podle zákona o sociálních službách

Tabulka 20 Struktura terénního pracovníka z hlediska pohlaví

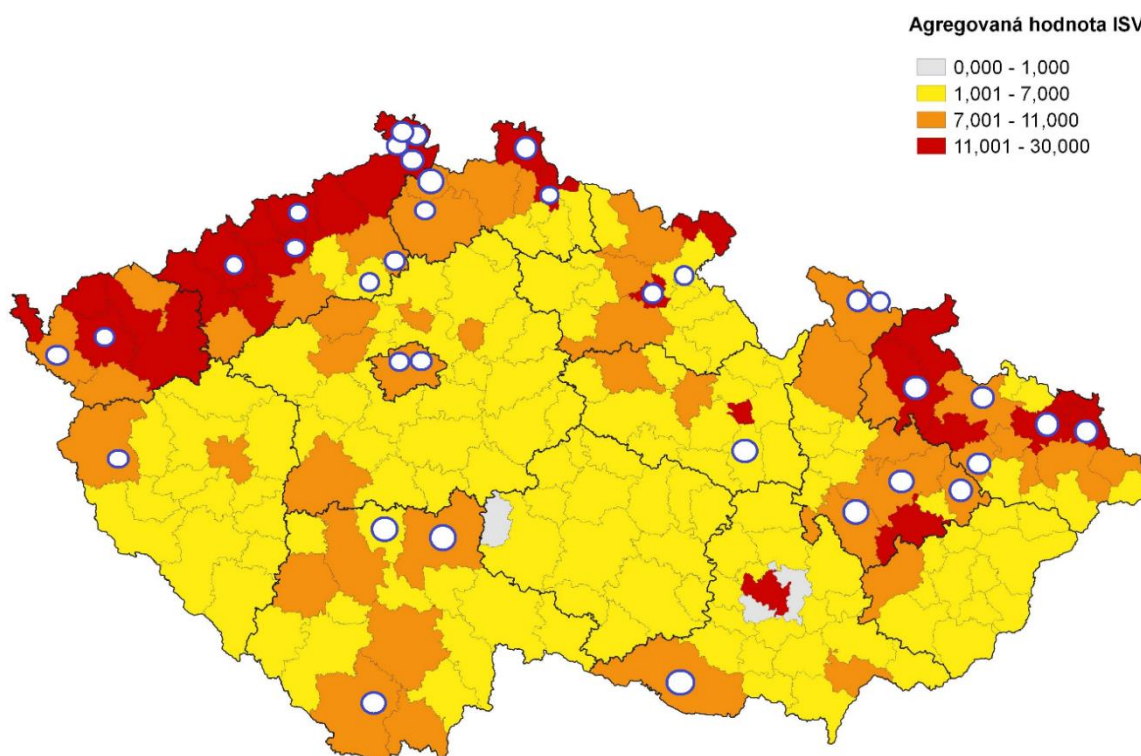
Pohlaví terénního pracovníka	Počet osob	Podíl (%)
Žena	34	73,9
Muž	12	26,1
Celkem	46	100,00

Z hlediska pohlaví představovaly většinu terénních pracovníků ženy (73,9 %), muži tvořili pouze 26,1 % ze všech terénních pracovníků. Tento výsledek tak odpovídá celospolečenskému trendu v zaměstnanosti v sociální oblasti. V oblasti sociální práce a sociálních služeb obecně převažují ženy. Dle výzkumu ČSÚ „Zaostřeno na ženy a muže – 2017“³³ pracovalo v oblasti zdravotní a sociální péče 79,2 % žen.

Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám

Obrázek č. 1 představuje geografické umístění obcí a měst podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2021. Mapový podklad vychází z dat z roku 2020, kdy obce a města podávaly žádosti o dotace na rok 2021. Na mapě je zároveň patrné, že převažující část obcí podpořených v dotačním programu na Podporu terénní práce se nachází v ORP, kde je zvýšená míra sociálního vyloučení.

Obrázek 1 Geografická poloha obcí podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2021 v ORP s mírou sociálního vyloučení (index sociálního vyloučení)

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování a Úřad vlády ČR

³³ Viz <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002174407.pdf/d9a7bbc6-705d-478f-9d36-e3ce94e7f7d2?version=1.1>

3. Shrnutí

Hlavním přínosem programu Podpora terénní práce je podpora obcí v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. I v roce 2021 došlo k mírné obměně příjemců dotace, když do programu vstoupily tři obce, které v předešlém roce podporu v rámci programu neměly. Jednalo se o městskou část Praha 7, obec Náchod a obec Staré Křečany. V rámci programu se vytvořila skupina obcí, které jsou v rámci programu stabilními příjemci, jak ukazují jednak data mapující nepřetržitou podporu, tak i data mapující počet let v posledních deseti letech, kdy jednotlivé obce tento typ podpory čerpaly.

V roce 2021 bylo v rámci programu zřízeno 44 úvazků terénních pracovníků ve 36 obcích. Kumulovaná výše úvazku byla 36,8 a průměrná výše úvazku 0,8. V pěti obcích je terénní práce z programu zajišťována kumulativním úvazkem vyšším než 1,0., tj. obec zaměstnávala více než jednoho pracovníka. Pokud jde o vzdělanostní strukturu, oproti roku 2020 se snížil počet terénních pracovníků s maturitou z 56,82 % na 52,2 %, což může souviset s nepřesným vykazováním stupně vzdělání ze strany příjemců dotace. Také došlo k mírnému poklesu podílu vysokoškoláků mezi terénními pracovníky, konkrétně z 25 % na 21,7 %.

V případě kvalifikace podle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách mělo celkem 21 terénních pracovníků kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, což je o tři méně než v roce 2020; celkem 20 terénních pracovníků mělo kvalifikaci sociálního pracovníka, což je o tři více než v loňském roce a pět terénních pracovníků nemělo z hlediska zákona o sociálních službách žádnou kvalifikaci, což je ve srovnání s rokem 2020 nárůst o dva. Z hlediska pohlaví mezi terénními pracovníky převažovaly ženy, kterých bylo 34, zatímco mužů bylo 12.

Tabulka 21 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2021

Číslo projektu	Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
TP210005	Statutární město Chomutov	900.000
TP210026	Město Rumburk	600.000
TP210035	Město Náchod	600.000
TP210029	Město Cheb	539.861
TP210015	Město Jaroměř	525.000
TP210003	Město Štětí	300.000
TP210006	Město Česká Lípa	300.000
TP210007	Statutární město Opava	300.000
TP210011	Město Krásná Lípa	300.000
TP210014	Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300.000
TP210016	Statutární město Havířov	300.000
TP210020	Městská část Praha 14	300.000
TP210022	Město Velké Hamry	300.000
TP210028	Město Bor	300.000
TP210038	Město Větrní	300.000
TP210043	Město Bílina	300.000
TP210046	Město Nové Město pod Smrkem	300.000
TP210004	Město Sokolov	300.000
TP210023	Město Svitavy	300.000

TP210018	Město Vysoké Mýto	299.980
TP210025	Město Nový Bor	299.450
TP210038	Město Dubí	290.000
TP210030	Město Roudnice nad Labem	240.000
TP210044	Město Tábor	240.000
TP210013	Město Znojmo	225.000
TP210017	Město Milevsko	225.000
TP210010	Město Hranice	210.000
TP210039	Město Odry	180.000
TP210027	Městská část Praha 7	157.500
TP210009	Město Velká Bystřice	150.000
TP210012	Město Bruntál	150.000
TP210024	Obec Vrbátky	150.000
TP210042	Obec Mikulovice	150.000
TP210037	Obec Staré Křečany	150.000
TP210045	Město Šluknov	111.607
TP210036	Obec Kobylá nad Vidnavkou	75.000

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- B) **aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokalitě, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, tiskovin a publikací, které se vztahují k potřebám cílové skupiny a příp. ke zlepšení sousedských vztahů.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce musí být v souladu se Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025, Strategií romské integrace do roku 2020 (a navazující Strategii romské integrace 2021-2030) a strategickými či koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje,

kteří se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu, místní komunitu a za řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnávání, vzájemného soužití a další. Rok 2021 byl podobně jako rok 2020 specifický a ovlivněn přetrvávající epidemickou situací a souvisejícími vládními nařízeními. Všechny organizace se musely přizpůsobit nezvykle novým podmínkám a řešit situaci komunity a plánování aktivit s ohledem na aktuální vývoj epidemie covid-19. Komunitní centra řešila nejčastěji distanční výuku dětí a zajištění dalšího IT vybavení a internetového připojení. Mnoho rodin a dětí nemá pro tento typ výuky vhodné zázemí a organizace tak pomáhaly rodinám s komunikací se školami a školkami, s distribucí školních pomůcek, sháněním počítačů a s organizačními záležitostmi spojenými právě s distanční výukou. Komunitní centra se také zaměřila na distribuci dezinfekčních prostředků a respirátorů do komunit, informování obyvatel o aktuálních opatřeních a rizicích nákazy, o prevenci před nákazou, o možnostech a procesu očkování a zajišťování mobilních očkovacích týmů.

Tabulka 22 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2015–2021

Rok	Konečný rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	12.207.000	12.487.000	12.207.000	32
2016	12.309.177	12.304.420	11.718.420 ³⁴	28 ³⁵
2017	13.944.137	15.371.587 ³⁶	13.389.461	37 ³⁷
2018	13.000.000	12.276.668	12.157.888,47	23
2019	12.838.000	12.765.733	11.749.622	21
2020	12.750.000	12.708.355	12.708.355	20
2021	13.841.891	13.841.891	13.841.891	22

Z údajů uvedených v tabulce č. 22 je zřejmé, že od roku 2018 se počet podpořených projektů pohybuje okolo 20 oproti vyššímu počtu podpořených projektů v období 2015–2017. Je to dáno zejména vyšší finanční náročností projektů a většími nároky organizací realizujících projekty.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci dotačního řízení na rok 2021 museli příjemci dotací naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak tvořily součást rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výstupy projektu příjemci dotací realizovali v rámci svého projektu za účelem dosažení stanoveného cíle, na který jim byla dotace poskytnuta. U jednotlivých výstupů musely být uvedeny kvantitativní hodnoty (např. počet zúčastněných osob), dokumentace a další

³⁴ Komise navrhla na svém zasedání podpořit 29 organizací ve výši 12.304.420 Kč. Jedna z organizací po zasedání Komise odstoupila z dotačního programu. Celkem bylo podpořeno 28 organizací ve výši 11.950.420 Kč. Zbýlé finanční prostředky byly převedeny do dotačního programu Podpora terénní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, kde požadované částky výrazně převyšují rozpočty programů.

³⁵ V první polovině roku 2016 jedna z podpořených organizací dotaci v plné výši vrátila a oznámila nemožnost projekt realizovat. Celkem bylo realizováno 27 projektů v částce 11.718.420 Kč.

³⁶ Po zasedání Komise v I. kole dotačního řízení v rámci zpracování Dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily a další 4 organizace si v rámci zpracování Dodatku snížily navrhovanou dotaci. Tyto prostředky spolu se zbylými prostředky z dotačního programu Podpora terénní práce byly použity k vyhlášení II. kola dotačního řízení.

³⁷ V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu.

Projekty se svým obsahem zaměřovaly buď na komunitní práci, nebo v rámci projektů byly realizovány aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců bylo plnění výstupů projektu rozděleno do několika oblastí. Jednalo se o výstupy zaměřené na oblast vzdělávání, oblast prevence volnočasových aktivit pro děti, mládež a dospělé, oblast bydlení, osobního rozvoje, zdraví, zaměstnávání a oblast zlepšování vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností.

Uvedeno výše, v roce 2021 do realizace projektů zasáhla pandemie covid-19, která ovlivnila některé výstupy projektů. Příjemci dotací museli pružně reagovat na vládní nařízení a změny spojené s pandemií a buď některé výstupy projektů realizovali v menším rozsahu, než původně plánovali, nebo hledali alternativní řešení, jak výstupy realizovat (např. online komunitní setkání a online setkání jádrových skupin), případně některé výstupy nemohli realizovat vůbec. V průběhu roku 2021 zažádalo celkem 10 příjemců dotací o změnu rozhodnutí, jehož součástí byla i úprava indikátorů v Přehledu výstupů projektu.

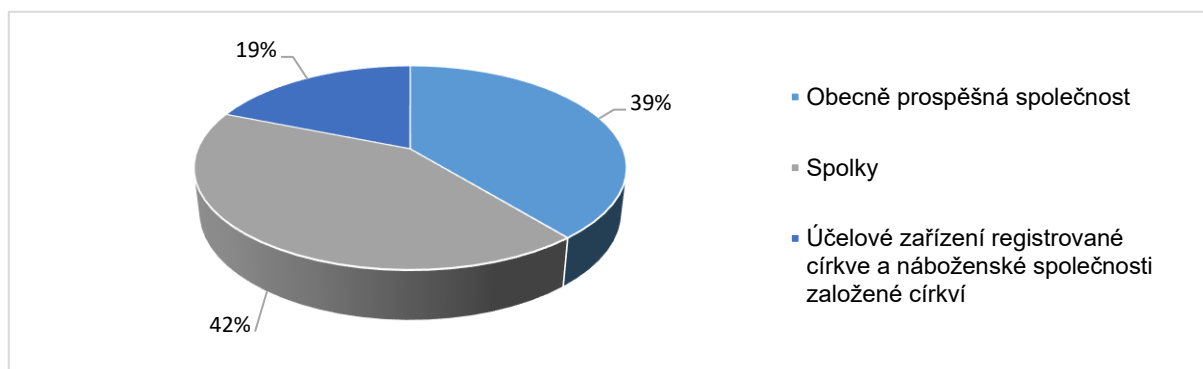
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo doporučeno k podpoře 23 organizací v celkové výši 14.226.891 Kč. Jeden žadatel z dotačního řízení odstoupil ještě před vydáním rozhodnutí v průběhu ledna 2021. Finanční prostředky tak byly vyplaceny celkem 22 subjektům v celkové výši 13.841.891 Kč.

Z hlediska právní formy žadatelů byly finanční prostředky poskytnuty na neinvestiční transfery spolkům (9 podpořených projektů) v celkové výši 5.819.443 Kč, což představuje 42 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále bylo podpořeno 10 projektů obecně prospěšných společností ve výši 5.407.791 Kč, což představuje 39 % ze všech vyplacených finančních prostředků, a 3 projekty církevních právnických osob ve výši 2.614.657 Kč, což představuje 19 % z celkových vyplacených finančních prostředků. V roce 2021 mezi příjemci dotace nebyl ústav, nadace, ani nadační fondy.

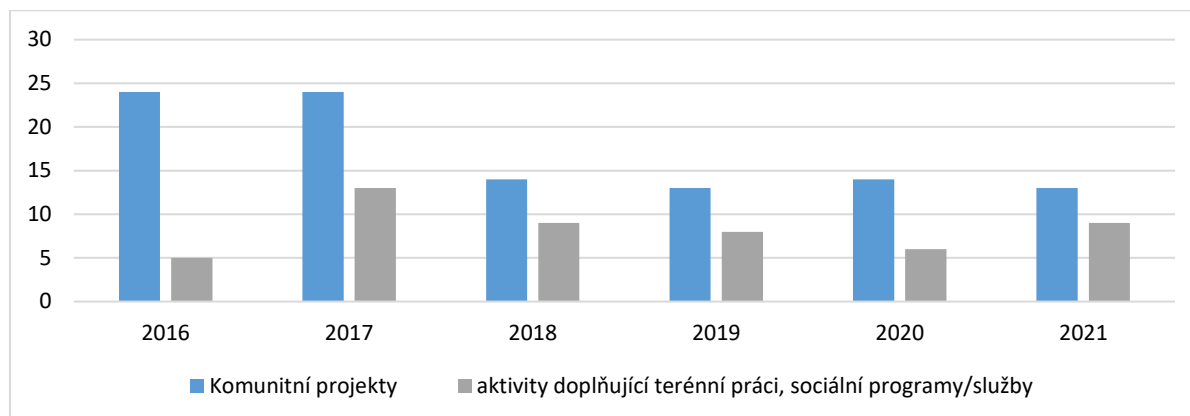
V rámci vypořádání dotací za rok 2021 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány vratky v celkové výši 501.436,29 Kč. Organizace tak použily prostředky ve výši 13.340.454,71 Kč.

Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021 v procentuálním zastoupení

Od roku 2016 převládá zastoupení projektů, které využívají principy komunitní práce. V roce 2021 bylo podpořeno 16 projektů zaměřených na komunitní práci a 6 projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy nebo služby.

Graf 13 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit

Organizace realizující projekty využívající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 10.678.105 Kč, přičemž skutečně bylo využito 10.249.051,71 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 429.053,29 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 3.163.786 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 72.383 Kč. Oproti předchozím rokům došlo k navýšení vratek dotací v rámci finančního vypořádání, což bylo ve většině případů způsobeno tím, že některé z organizací kvůli pandemii covid-19 nemohly realizovat výstupy v plánovaném rozsahu a nevyčerpaly tak celou výši poskytnuté dotace.

Tabulka 23 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (v Kč)	Vráceno ³⁸ (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Počet projektů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přepočteno na plné úvazky)
komunitní práce	10.678.105	429.053,29	10.249.051,71	16	7.848	28,97
doplňující aktivity	3.163.786	72.383	3.091.403	6	2.046	7,73
celkem	13.841.891	501.436,29	13.340.457,71	22	9.894	36,7

V tabulce 23 lze spatřit rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky v jednotlivých oblastech projektu. Výše vrácených prostředků v komunitních projektech může být způsobena především faktem, že organizace pracující s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (pojem jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstupu mezi podáním projektové žádosti a obdržením finančních prostředků může lišit, a to i vzhledem k často měnící se situaci v konkrétních lokalitách. V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu určuje cíle, kterých by chtěla dosáhnout. Naopak u projektů

³⁸ Vrácené finanční prostředky v rámci finančního vypořádání.

zaměřujících se na doplňkové aktivity k terénní práci a sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

V komunitních projektech bylo v porovnání s projekty s doplňujícími aktivitami zapojeno více osob, jelikož komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojení co nejvíce osob nejen z komunity, ale i dalších relevantních aktérů. Naopak projekty s doplňujícími aktivitami jsou zaměřeny spíše na přesněji definované užší cílové skupiny a jejich konkrétní problémy. Práce je tak více individuální a cílená dle zaměření služby.

Co se týká regionálního rozmístění podpořených projektů, byly v roce 2021, stejně jako v letech předchozích, podpořeny hlavně organizace, které působí v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Podpora pokrývá místa s vyšším počtem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených (zejména Severní Čechy a Moravskoslezský kraj). Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

Obrázek 2 Místa realizace projektů

Dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit³⁹. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 22 projektů, které působily na 25 místech v ČR. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. I přesto, že je na dotační program alokováno pouze 12.750.000 Kč, bylo podpořeno 4,1 % analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2020 to bylo necelých 4,5 %).

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se zaměřuje jak na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů tak na odstranění vnějších (sociálních) bariér.⁴⁰ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.⁴¹

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

V roce 2021 bylo v oblasti komunitní práce podpořeno 16 projektů, v nichž byly zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 28,97. Dvanáct organizací zaměstnávalo v rámci svých projektů osoby z komunity, přičemž někteří byli navíc zaměstnaní i jako komunitní pracovníci. Organizace Slovo 21, z.s. například zaměstnávala v rámci projektu tři komunitní organizátorky, Oblastní charita Šluknov dva komunitní pracovníky a Diecézní charita ostravsko-opavská jednoho komunitního pracovníka. Dále se jednalo stejně jako v předchozím roce o organizaci Bunkr, o. p. s., která zaměstnala čtyři osoby na pozici uklízečky, lektorky tanečního kroužku, topiče a správkyňi venkovních prostor. I Diecézní charita České Budějovice zaměstnala jednu osobu z cílové skupiny, a to na pozici lektor volnočasových aktivit. V roce 2021 proběhly stáže studentů a studentek středních škol, a vyšších odborných a vysokých škol v pěti organizacích. U dalších organizací stáže neproběhly, a to především kvůli přetrvávající nepříznivé epidemické situaci. To potvrzuje i Charita Šluknov, která měla dva zájemce o stáž, ovšem z výše uvedených důvodů je byla nucena s příslibem stáží v dalším roce odmítnout.

³⁹ Mgr. Karel Čada, Ph.D.. 2015. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR.

⁴⁰ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

⁴¹ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušení spolupráce s danou komunitou. V roce 2021 bylo podpořeno 13 organizací, které byly podpořeny i v předchozích letech, ostatní organizace byly v rámci dotačního programu podpořeny buď úplně poprvé, nebo po delší době. Všechny organizace měli zkušenost s komunitní prací. Jedna z podpořených organizací koncipuje projekt na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Jedná se o spolek R-Mosty, z. s., který se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení. V roce 2021 se spolku podařilo ubytovat 20 rodin a 30 rodin je v přípravné fázi na standardní nájemní bydlení.

Jednou z fází komunitní práce je také analýza a mapování komunity. Mapování je důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny), ale také vlivem budování nových kapacit. Některé organizace však v lokalitách fungují již dlouhodobě a vzhledem k častému docházení do lokalit jsou se současnou situací v lokalitách seznámeny, a tak každoročně komunitu nemapují. Dle informací uvedených v závěrečných zprávách o realizaci projektu komunitu mapovala přibližně čtvrtina organizací.

V rámci projektů využívajících metod komunitní práce by mělo dojít také k vytvoření jádrové skupiny⁴², již je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená z obyvatel lokality, kteří jsou ochotni zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry.

Jádrová skupina byla vytvořena ve všech projektech. Jednalo se jednak o jádrové skupiny působící v projektech organizací již z minulých let, nebo vznikaly nové jádrové skupiny, které se utvářely a poté zanikaly podle konkrétních témat nebo cílů, které byly v rámci projektu řešeny. Průměrně měla jádrová skupina kolem šesti osob. Počet setkání jádrové skupiny se v jednotlivých projektech lišil, v některých případech se skupina scházela čtyřikrát za rok, v jiných projektech se scházely pravidelně např. i dvakrát za měsíc.

Vedle setkávání jádrových skupin probíhala i setkání pracovníků organizací s dalšími klíčovými aktéry a subjekty. Tato jednání mj. zahrnovala setkání s vedením a pracovníky obecních samospráv, ale i pracovníky krajských úřadů a městských částí za účelem informování, řešení krizových situací a prohloubení vzájemné spolupráce mezi veřejnou správou a neziskovým sektorem. V některých případech tato jednání probíhala i za účasti osob ze SVL. Organizace se také zaměřovaly na zdroje, které jsou v lokalitě k dispozici a soustředily se i na sociální kapitál komunit, především pak na posilování vztahů a kontaktů v rodinách a uvnitř komunity, na posilování vzájemné důvěry a zároveň na rozšiřování vnější sociální sítě. V každé lokalitě se organizace snaží o dobrou spolupráci s obcemi, městy, městskými částmi,

---

⁴² Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

magistráty; školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři apod.

Neméně významnou aktivitou komunitních center bylo sdílení dobré praxe. Diecézní charita ostravsko-opavská zprostředkovala výjezdy komunitní skupiny do jiných sociálně vyloučených lokalit, kde se obyvatelé komunity setkávali s dalšími komunitami a vzájemně si předávali informace a zkušenosti o svých činnostech, úspěších a životu ve vyloučených lokalitách. I organizace Člověk v tísni vyslala své dva komunitní pracovníky společně s dvěma obyvateli (domovníky) lokality do jiného města, kde se mohli přesvědčit, jakých změn může sociálně vyloučená lokalita dosáhnout, když se spojí vůle obyvatel s vůlí zástupců města. Možnost sdílet své zkušenosti a šíření dobré praxe využila i organizace Šance pro tebe, z.s. v rámci celorepublikového setkání Platformy Včasné péče, které bylo spojené s návštěvou lokality, a pracovníci tak měli možnost informovat všechny zájemce o současném postavení Romů, o jejich historii a tradicích, a o tématu sociálního vyloučení.

Podpořené organizace prostřednictvím svých komunitních pracovníků motivovaly obyvatele lokalit ke změně svého postoje, který je často pasivní. Stalo se tak především skrze setkávání komunitních pracovníků s komunitou. Počet setkání pracovníků s členy komunity, lídry a členy jádrových skupin se v jednotlivých projektech lišil. Dle analýzy závěrečných zpráv o realizaci projektu schůzky probíhaly většinou pravidelně po celou dobu realizace projektu nebo dle potřeb komunity. Taková intenzivní spolupráce má pak pozitivní vliv na pevnější navázání kontaktů a na budování důvěry mezi obyvateli lokalit a komunitními pracovníky.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo definováno 203 výstupů projektu. Aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak o pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni (např. vzdělávací pobyty). V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Aktivity v projektech jsou velmi různorodé, ale dle charakteru aktivit jsou zařaditelné do následujících oblastí.

Oblast vzdělávání, prevence-volnočasové aktivity pro děti, mládež, dospělé

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, které zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní, ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit, anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci nebo konkrétnímu pracovníkovi. Velmi často začíná pracovník tak, že nejprve pracuje se samotnými dětmi a postupně se přidávají i jejich rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak byly volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet jejich individuální schopnosti. Záměrem také bylo navázat spojení s jejich rodiči, zaktivizovat je, zapojit je do dění v komunitě a pracovat s nimi.

Za dobu realizace těchto projektů se dle poskytnutých údajů jednotlivých organizací zapojilo do vzdělávacích aktivit 629 osob, což je dvakrát více než v roce předchozím, přičemž přibližně

polovina osob zapojených do těchto aktivit tvořily ženy⁴³. Jednalo o vzdělávací akce pro děti (skupinové doučování) nebo o vzdělávací aktivity vedené formou přednášek či kurzů pro mladistvé (např. besedy na téma povolání). Dále se jednalo například o exkurze pro mladistvé, kterou realizovala např. Charita Šluknov.

Pravidelně organizace vytváří možnosti trávení volného času a organizují preventivní volnočasové aktivity, nejčastěji v rámci komunitních center. Jednalo se např. o rukodělné aktivity, umělecké skupiny, taneční výuku a veřejná vystoupení, hudební nebo různé jiné workshopy (breakdance, grafitti workshop). Dále byly realizovány jednorázové aktivity, které probíhaly v dané lokalitě či mimo ní, např. řada vzdělávacích výletů nebo jednorázových aktivit pro děti a rodiny. V rámci této oblasti byly realizovány také preventivní besedy pro mladistvé. Organizace Vzájemné soužití o.p.s. zorganizovala besedy na téma bezpečnost na ulici, domácí násilí, trestná činnost, sociální síť, záškoláctví, kyberšikana nebo také závislosti na IT technologiích a povinnosti související s dospíváním. V preventivních besedách pokračovala i organizace KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s. a v roce 2021 se zaměřila kromě témat závislostí i na problémy související s pandemií covid-19. Přibližně 1238 osob se zapojilo do realizace volnočasových aktivit nebo se jich zúčastnilo, z toho 538 osob tvořily ženy. Oproti minulému roku se organizace dokázaly lépe vyrovnávat a řešit situaci týkající se pandemie covid-19 a počet zapojených osob v této oblasti se téměř vyrovnal počtu osob, které organizace vykazovaly v závěrečných zprávách za rok 2019.

Oblast bydlení

V roce 2021 se oblastí bydlení zabývalo 13 podpořených projektů. Tato oblast často spojuje obyvatele jednotlivých lokalit. V roce 2021 byly nejčastěji realizovány komunitní úklidy, úpravy domů, dvorů, sklepů, ale také svépomocné úpravy dětských hřišť, sportovních pláček a dalších společných prostorů. Byly také realizovány domovní schůze, na kterých docházelo mj. ke sběru návrhů na úpravy v domě nebo setkání komunitních pracovníků a členů jádrových skupin s majiteli daných objektů např. kvůli prodeji domů v lokalitě nebo nutnosti vystěhování osob z bytů.

Za dobu realizace projektů bylo identifikováno přibližně 802 osob (z toho 508 žen), které investovaly svůj čas a prostředky ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí, což je přibližně o polovinu více osob než v předchozím roce, a o téměř 100 % více oproti roku 2019. Velká část obyvatel SVL díky komunitním aktivitám, zaměřených na úpravu a opravu obydlí, zažila často poprvé v životě, že něco dotáhla do úspěšného konce. Tento úspěch je silným hnacím motorem pro další aktivity a chuť přebírat další část odpovědnosti do svých rukou. Zažitý úspěch má však další pozitivní dopad – na společných setkáních se obyvatelé lokalit naučili vyjadřovat své názory, ale také respektovat názor druhého, vyslechnout i být slyšen. Proměny domů a prostranství vedly také k odbourávání stereotypů vůči Romům u většinové společnosti. Zvyšující se počet zapojených osob do úklidových prací a prací zaměřených na opravy a zvelebování potvrzuje fakt, že se jedná o aktivity, ve kterých komunitní pracovníci a obyvatelé komunit vidí smysl.

---

⁴³ Od roku 2020 byla do formuláře k vyplnění závěrečné zprávy o realizaci projektu doplněna otázka, kolik z uvedeného počtu zúčastněných osob v daných oblastech tvořily ženy. Vzhledem k tomu, že některé z organizací tento indikátor nesledovaly, byl zde uveden pouze orientační údaj. Vykázané údaje jsou tedy pouze orientační.

Snaha o zvelebování lokalit se ovšem bohužel setkává i s řadou komplikací. Mezi největší problémy považují komunitní pracovníci neochotu majitelů domů investovat do oprav domů, což vede ke zhoršování stavu domů, ale i zhoršování vzájemných vztahů.

Oblast osobního rozvoje

Přibližně 729 osob (z toho cca 447 žen) se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje. Byly realizovány aktivity zaměřené na osvojení si různých dovedností jako např. kurzy vaření, počítačové kurzy nebo jiné rukodělné aktivity, ale také aktivity zaměřené na sebevzdělávání a zvyšování kompetencí. Jako příklad osobního rozvoje uvádí organizace Bunkr z.s., kdy jedna obyvatelka lokality samostatně zařizovala a koordinovala potravinovou pomoc se Slezskou diakonií právě pro lidi z lokality, a další dvě obyvatelky komunity začaly fungovat přes organizaci ADRA jako dobrovolnice pro komunitní centrum. V rámci projektu organizace Slovo 21, z.s. se uskutečnil pro ženy z komunit interaktivní workshop k získání znalostí a dovedností v tématu komunitního plánování a organizování, posílení sebevědomí a fungování samosprávy. Díky workshopu se ženy naučily základy práce s komunitou a posílily své kompetence tak, aby mohly být dále zapojeny do práce s komunitou a komunitních center. Pokračovala i nastolená dobrá praxe aktivních žen Babinec, jež zaštiťovala organizace Vzájemné soužití o.p.s. Ženy z „Babince“ spolupracovaly a setkávaly se u společného vaření, tvoření nových receptů a spolupodílení se na tvorbě kuchařky. Organizace KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s. zorganizovala pobyt pro ženy se dvěma vzdělávacími workshopy na téma zdraví a prevence, péče o děti a sebepoznání. Pobyt s podobným zaměřením dodávají ženám sebevědomí a jsou vítaným prvkem pro předávání informací, vzdělávání a rozšiřování obzorů. V rámci aktivit organizace Vzájemné soužití o.p.s. současně probíhá vydávání lokálního zpravodaje, na jehož podobě se podílejí v různé míře i místní obyvatelé z lokality, čímž také dochází k podpoře seberealizace a seberozvoji aktivních obyvatel.

Oblast zlepšování vzájemného soužití

Aktivity, které se zaměřovaly na zlepšování vzájemného soužití, byly nazývány jako komunitní akce. Jednalo se většinou o jednorázové akce zaměřené na rodiny s dětmi, oslavy tradičních svátků, které byly zcela nebo z větší části v rukou komunity samotné. Tyto aktivity měly přispět jednak ke sblížení minority s majoritou, ale také k urovnání sporů mezi jednotlivými členy komunity, tzn., mají za cíl zlepšit sousedské vztahy. Komunitních akcí se zúčastnilo přibližně 2.920 osob z řad majority a minority. Jedná se o lehké navýšení oproti roku 2020 (komunitních akcí se zúčastnilo zhruba 2.740 osob), ovšem stále se jedná o značně menší počet osob, než v roce 2019. Podle údajů organizací vedlo k menšímu zapojení osob omezení možnosti setkávání související s pandemií covid-19, strach z nákazy a účast ve větších skupinách, malá proočkovanost, jež byla v podzimních měsících pro účast ve vnitřních prostorách vyžadována a další související komplikace. V rámci těchto akcí byla realizována například sousedská setkání, charitativní akce, dětské dny, sportovní turnaje, letní kina atd. Dále probíhala veřejná setkání komunit nebo kulaté stoly, na kterých byla diskutována aktuální situace v lokalitě. Organizace Člověk v tísni, o.p.s. zorganizovala akci „Zažít město jinak“, na jejíž přípravách se podíleli sami obyvatelé komunit. Dle vyjádření organizace se jednalo o jednu z největších akcí za poslední roky. Velký přesah měla zejména tím, že si získala i pozornost médií a většinové společnosti, neboť se jednalo o součást akce probíhající na území celého Přerova. Obyvatelé nakoupili veškeré občerstvení, uvařili guláš, připravili prohlídky lokality pro většinovou společnost a vybrali film, který se pak promítal na zeď jednoho z domů. I organizace My Litvínov z. s. zaznamenala úspěch a zprostředkovala dialog obyvatel

komunity na osadním výboru, což se stalo po více jak deseti letech nekomunikace. Z důvodu vládních nařízení se pak další společná setkání komunity scházela v omezenější počtu, než bylo původně plánováno a oblíbené oslavy k Mezinárodnímu dni Romů nebo vánoční a mikulášské akce, které se pravidelně objevovaly v projektech v předchozích letech, nebyly realizovány, anebo byly realizovány alternativním způsobem.

Oblast zdraví

V roce 2021 se oblasti zdraví věnovalo více organizací oproti předchozím rokům, dohromady jich bylo 8 s odhadovaným počtem 389 zapojených osob. Hlavním tématem byla přetrvávající pandemie, organizace pomáhaly s šířením informací o aktuálních a preventivních opatřeních, šířením osvěty týkající se očkování a intenzivní podpory komunity situaci zvládnout. Organizace se potýkaly s dezinformacemi o očkování a falešnými zprávami o škodlivosti vakcín, které se v lokalitách šířily.

Organizace se věnovaly tématu zdraví i prostřednictvím preventivních přednášek a workshopů. Mezi témata přednášek se řadilo zdraví dětí, stravování a zdravá výživa, dále také zdravotně pohybové aktivity a hygienické návyky. Ve Vysokém Mýtě byla např. nabízena i logopedická poradna. Řešena byla i témata závislostí (drogy, alkohol, gambling). Jednou z organizací, která se z důvodu přibývajících počtu uživatelů drog na toto téma zaměřila, byl spolek Dživ Lačes z.s. Blok pěti přednášek s názvem „Máme dosti závislosti“ byla vedena profesionály z řad pracovníků kontaktních center, a to formou diskuze, prezentací a her. Dalším tématem byla dentální hygiena, na kterou se zaměřila organizace Šance pro Tebe, z.s. a také Diecézní charta České Budějovice, která ve spolupráci s dentální hygienistkou vzdělávala obyvatele komunity v péči o zubní hygienu a své zdraví. Dobrou praxi se stomatologem v oblasti popisuje Charita Šluknov: „máme zde zubařku, která soustavně již několik let ošetřuje členy komunity v nesnázích a přijímá je za své pacienty. Ve výběžku není možné sehnat zubaře, zdravotní pojišťovny posílají pacienty hledající zubaře do míst, které jsou vzdálené 60, 70 kilometrů. Např. v Ústeckém kraji nabízela zubaře 3, nejbližšího za krajským městem. Což je pochopitelně mimo finanční, časové i logistické možnosti velké části členů komunity. Proto jsme za tuto možnost zcela konkrétní pomoci velice rádi. I členové komunity si toho cení. Obzvlášť pak laskavého přístupu paní zubařky, která má pro jejich strach pochopení“.

Oblast zaměstnávání

Pouze tři organizace měly výstupy projektu zaměřené na oblast zaměstnávání. Jednalo se o organizace Šance pro tebe, z.s., Bunkr, z.s. a Charita Šluknov, které realizovaly aktivity na posilování ekonomického a sociálního postavení členů komunity. Organizace po administrativní stránce podporovaly osoby z lokalit při hledání nového zaměstnání (pomoc při vyhledávání nabídek práce a udržení zaměstnání, sestavování životopisů) nebo s nimi byly komunikovány nevýhody práce na černo. Charita Šluknov navíc pravidelně organizuje exkurze do německých firem a spolupracuje s německými institucemi za účelem pomoci při hledání práce v zahraničí. Tyto aktivity bohužel byly v roce 2021 omezeny z důvodu přetrvávající epidemické situace. Celkem bylo do aktivit zaměřených na oblast zaměstnávání zapojeno přibližně 158 osob.

Co se týká míry participace obyvatel na realizaci aktivit projektu, záleželo většinou na tématu a aktuální důležitosti realizované akce pro obyvatele. Situaci značně ovlivnila také přetrvávající pandemie covid-19. Ze závěrečných zpráv o realizaci projektu vyplynulo, že v některých lokalitách trvalo nějaký čas obyvatele opět motivovat, aby byli aktivnější a zapojili

se do realizace komunitních aktivit, a to zejména z toho důvodu, že v lokalitách panoval velký strach z nákazy anebo z důvodu toho, že obyvatelé již nechtěli zažít situaci, kdy naplánovali komunitní akci, která musela být z důvodu vládních nařízení zrušena. Naopak jiné organizace se setkaly se zcela odlišným přístupem a obyvatelé lokalit těšili na další společné akce, a tak ihned po rozvolnění opatření začali tyto akce plánovat a realizovat. Z informací uvedených v závěrečných zprávách o realizaci projektu dále vyplynulo, že pandemie covid-19 byla velkou zkušeností, jak pro samotné organizace, které komunitní práci realizují, tak také pro obyvatele lokalit, kdy bylo nutné víc než kdy jindy pružně reagovat na vládní nařízení a hledat různé alternativní způsoby, jak stanovené výstupy projektu realizovat. Bylo ale také nutné pružně reagovat na aktuální potřeby komunity. Komunitní pracovníci se však s těmito situacemi úspěšně vyrovnali a v některých případech díky tomu docházelo také k prohloubení důvěry mezi komunitními pracovníky a členy komunit (např. díky pomoci komunitních pracovníků s distanční výukou).

Pro komunitní pracovníky je také důležité, mít odkud čerpat nové informace a prohlubovat své znalosti (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohli předávat své „know-how“ komunitě. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků a všechny organizace mají povinnou supervizi. Pracovníci organizací se zúčastnili kurzů nebo školení například s následující tematikou: specifikace práce s romskou rodinou, zvládání stresu a stresové zátěže, komunikace s klientem se specifickým chováním nebo kurzu slovní sebeobrany.

Jak již bylo uvedeno, v průběhu roku zažádalo 10 organizací o změnu rozhodnutí, resp. o změnu Přehledu výstupů projektu, a to z důvodu, že kvůli vládním nařízením nebylo možné některé výstupy projektu realizovat, příp. je nebylo možné naplnit v požadovaném rozsahu. I přesto lze konstatovat, že výstupy projektů, které si organizace při předkládání žádostí samy definovaly, se podařilo naplnit. Dále lze konstatovat, že je do komunitních aktivit zapojen přibližně stejný počet žen i mužů.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V rámci této oblasti bylo v roce 2021 podpořeno celkem 6 projektů. Velikost cílové skupiny se v jednotlivých projektech lišila, a to v rozmezí od 25 až do 400 osob. V rámci projektů, které svým zaměřením spadaly spíše do oblasti doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo definováno 40 výstupů projektů, do jejichž aktivit bylo zapojeno přibližně 2.046 osob.

Co se týká druhu realizovaných aktivit, nejvíce aktivit bylo zaměřených na vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM. Převažovaly zde aktivity zaměřené na předškolní a školní přípravu, a to v podobě pomoci při vypracování domácích úkolů, doučování (pomoci s online výukou) a dohlížení na předškolní a školní docházku. V této problematice je realizováno zejména doučování, které probíhá zpravidla 1krát týdně nejčastěji v prostorách organizace, nebo přímo v domácnostech klientů, za přítomnosti rodičů. Organizace SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s. pořádala odpolední aktivity spojené s předškolní přípravou. S dětmi pracovala převážně na jejich přípravě do školy, přípravě na zkoušky a testy apod. Organizace Elim Opava, o.p.s. dále realizovala v průběhu roku edukační schůzky pro rodiny na téma fungování domácnosti a finanční gramotnost, možnosti nového bydlení, výchova dětí, docházka do školy a možnosti doučování. Do ostatních vzdělávacích aktivit bylo zapojeno přibližně 93 dětí, mladistvých a rodičů.

Dále byly v této oblasti realizovány volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM. Jednalo se jak o aktivity jednorázové v podobě výletů a cest (např. výlet dětí do Osvětimi), her a akcí spojených s jednotlivými událostmi (den dětí, jarní tvoření apod.), tak o akce pravidelně se opakující, a to nejčastěji v podobě hudebních, výtvarných, sportovních a tanečních kroužků. Pravidelné aktivity probíhaly většinou každý týden. Kvůli vládním nařízením bylo potřeba upravit realizaci volnočasových aktivit, a tak probíhaly buď v menších skupinkách, nebo pokud to počasí dovolilo tak ve venkovních prostorech. V jiných organizacích to řešili rozdělením pracovních listů, které si děti vyplnily, a následně odevzdaly pracovníkům organizace.

Na přípravě některých, zejména jednorázových aktivit se podíleli rodiče a následně se jich společně s dětmi účastnili. Dle údajů vykázaných organizacemi se do této oblasti zapojilo zhruba 400 osob. Ne všechny aktivity se však zaměřovaly na děti a mládež. Některé z organizací směřovaly své aktivity primárně na dospělé členy komunity se snahou vést je k samostatnosti a podporovat je v zapojení se do místní komunity. Mimo již zmíněné vzdělávací semináře a besedy pro dospělé byly realizovány i aktivity na rozšiřování praktických dovedností, např. kurzy šití.

Edukační a informační činnost jako součást podporovaných projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Informační činnost je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem k široké veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci důležitou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky pro sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky a sociální sítě jako je Facebook, tištěná média (komunitní listy, tiskové zprávy, hodnotící zprávy), organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury atd.). Propagace organizace ale i samotného projektu napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti a obav.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2021 podpořeno 23 projektů v celkové výši 14.226.891 Kč. Jeden žadatel z dotačního řízení odstoupil ještě před vydáním rozhodnutí v průběhu ledna 2021. Finanční prostředky tak byly vyplaceny celkem 22 subjektům v celkové výši 13.841.891 Kč. V roce 2021 pracovalo 16 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, bylo v této oblasti podpořeno 6 projektů. Z pohledu územního bylo v rámci 2021 projektů podpořeno 25 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

Jak již bylo zmíněno, v oblasti komunitní práce bylo podpořeno 16 projektů. V roce 2021 bylo podpořeno 14 organizací, které byly podpořeny i v letech minulých a 2 organizace, které byly v rámci dotačního programu podpořeny poprvé. Všechny podpořené organizace však již mají s komunitní prací zkušenost. Přibližně bylo do projektů zapojeno 7.800 obyvatel. V devíti organizacích byly zaměstnány i osoby z lokality. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity.

V rámci projektů se uskutečnily jak pravidelně opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce, které iniciovala většinou sama cílová/jádrová skupina. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních center, jednalo se zejména o tvořivé dílny. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnázve realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.800 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z velmi důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 670 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostřanství. Dále se přibližně 730 osob se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje, kterými byly jednak aktivity na osvojení si různých dovedností, ale také vzdělávací besedy a semináře pro dospělé. Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 390 osob a 160 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání. Komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 2.900 osob.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. V rámci 6 projektů bylo podpořeno celkem 2.046 osob. V této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standartního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly a online výukou. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. taneční a hudební kroužky).

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí, informačních letáků a brožur, dále také prostřednictvím komunitních listů a tiskových zpráv.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů (výstupů projektu) lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu.

Tabulka 24 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2021

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
PR210016	R-MOSTY z.s.	Férové bydlení	1.418.456
PR210017	Člověk v tísni o.p.s	Komunitní práce a doplňkové aktivity v Přerově 2021	1.183.949

PR210037	Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2021	1.180.964
PR210018	MY Litvínov, z. s.	Komunitní práce Libuše v Janově	1.008.583
PR210011	Diecézní charita ostravsko-opavská	Komunitní práce v Ostravě - Kunčičky, Přívoz a Vítkovice	952.580
PR210005	IQ Roma servis, z.s.	Dureder - Společně	800.848
PR210013	Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2021	740.832
PR210004	Bunkr, o.p.s.	Realizace komunitní práce v lokalitě Borek	730.808
PR210029	Vzájemné soužití o.p.s.	Společně za práva a bezpečí	722.580
PR210039	Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních podmínek Romů Vysokomýtska	605.479
PR210014	Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská 2021	481.113
PR210049	Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Aktivizace romské komunity ve Šternberku 3	472.775
PR210035	Koalice romských reprezentantů Libereckého kraje, z.s.	Komunitní práce v sociálně vyloučené lokalitě Liberec 2	465.264
PR210015	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Cesta ke změně VIII	457.700
PR210041	Slovo 21, z. s.	Manushe/Bidaripen - aktivizace romských komunit II	386.000
PR210040	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Společnými silami k dialogu	358.530
PR210031	Dživ Lačes z.s.	Keras vareso! Dělejme něco! 2021	345.388
PR210008	Elim Opava, o.p.s.	Přibližujeme se k běžnému životu.	329.082
PR210024	Romodrom o.p.s.	BBB Písek	322.748
PR210042	ROMA TANVALD, z. s.	Komunitní práce v Tanvaldu 5	316.650
PR210033	Cheiron T, o.p.s.	Společně za změnou	286.225
PR210034	SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	Společně na Hanušovicku 2021	275.337

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tuto úmluvu Rady Evropy Česká republika ratifikovala dne 15. listopadu 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. března 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji),
- němčinu,
- romštinu,
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu⁴⁴ (od 1. 1. 2015).

V roce 2021 byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace

⁴⁴ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

dvojazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)

D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice⁴⁵.

Pro rok 2021 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tabulka 25 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2020

Rok	Konečný rozpočet (v Kč)	Čerpáno (v Kč)	Počet podpořených projektů
2015	2.010.000	2.010.000	12
2016	1.850.000	1.850.000	12
2017	2.400.000	2.399.998	18
2018	3.200.000	2.577.928	14
2019	3.115.426	2.888.431	14
2020	3.000.000	2.699.320	13
2021	3.382.492	3.288.491,70	17

V roce 2021 bylo podpořeno celkem 17 organizací v celkové výši 3.382.492 Kč. Vratku celé dotace provedl v průběhu roku příjemce Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník, ve výši 64.000 Kč a spolek Slovenský klub, z.s. ve výši 30.302 Kč. Oba příjemci dotace se rozhodli projekt nerealizovat v souvislosti s pandemií covid-19.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

V roce 2021 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2021 celkem 25 žádostí o poskytnutí dotace, přičemž Komise doporučila podpořit 17 žadatelů v celkové výši 3.382.492 Kč. Všechny podpořené projekty spadaly do oblasti podpory A, C a D.

Jak uvedeno výše, dva účastníci dotačního řízení provedli vratku celé dotace, a to ve výši 94.302 Kč. V rámci vypořádání dotací za rok 2021 pak byly nevyčerpané prostředky ve výši

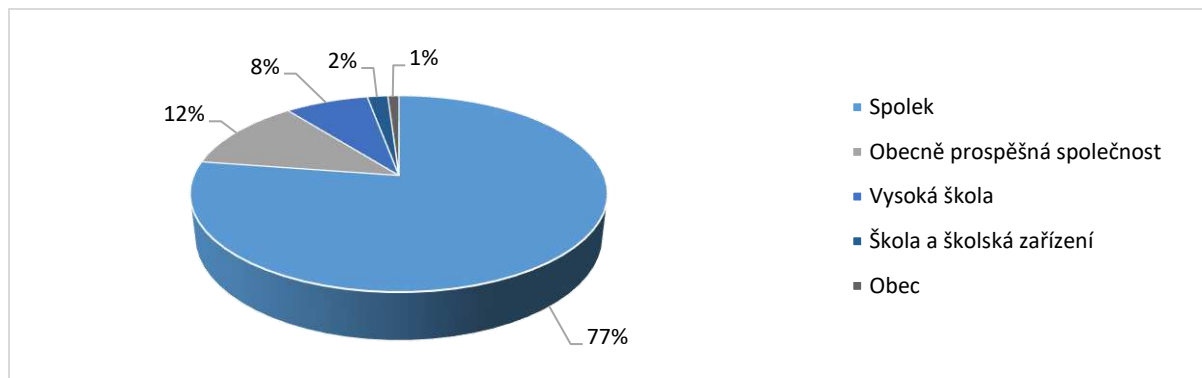
⁴⁵ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

28.547 Kč zaslány zpět na účet Úřadu vlády ČR. Příjemci dotací tak v roce 2021 vyčerpali finanční prostředky ve výši 3.259.643 Kč.

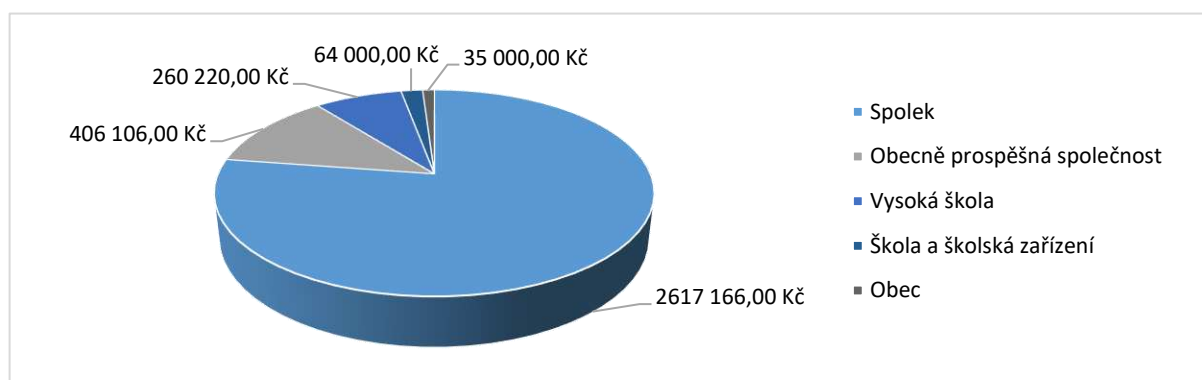
Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy příjemců byla v roce 2021 podpořena jedna obecně prospěšná společnost ve výši 406.106 Kč, 13 spolků v celkové výši 2.617.166 Kč, jedna základní škola ve výši 64.000 Kč, jeden projekt vysoké školy ve výši 260.220 Kč a jedna obec ve výši 35.000 Kč.

Graf 14 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021 v procentuálním zastoupení

Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021

Rozložení podpory z hlediska jazyků

Nejvíce projektů cílilo na podporu polštiny, podpořeno bylo osm projektů v celkové výši 936.298 Kč. Čtyři projekty byly zaměřeny na vydání publikace či jiných textů za účelem zachování menšinového jazyka, tři projekty se zaměřily na mluvené slovo a v rámci jednoho projektu byly vytvořeny dvojjazyčné informační tabule.

Projekty zaměřující se na romštinu byly podpořeny ve výši 965.826 Kč. Jednalo se o projekty tří organizací, které získaly dotaci i v předchozích letech – Nová škola, o.p.s., KHER z.s. a Univerzita Karlova. Mezi výstupy těchto projektů patřilo mj. vydání tištěných a elektronických romsko-českých sbírek textů romských autorů, softwarově inovovaný slovník romských neologismů, literární besedy, semináře, čtení s romskými autory a výtvarná a literární soutěž.

V roce 2021 byly podpořeny také tři projekty zaměřené na slovenštinu, celkově ve výši 631.417 Kč. Mezi ně patřil projekt organizace BONA FIDE z.s., která dlouhodobě realizuje čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET. Dále

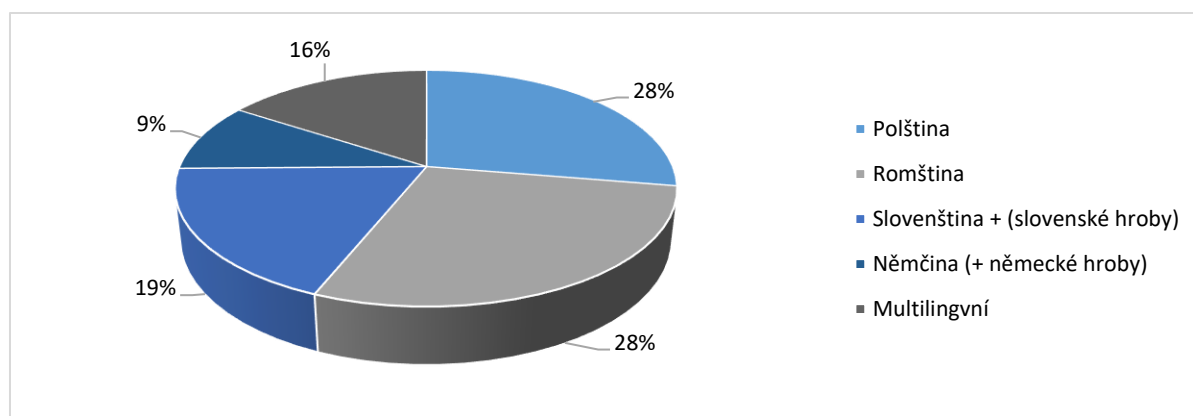
se jednalo o organizaci Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s., která zdokumentovala slovenské hroby ve vybraných pohraničních regionech ČR za účelem zachování historické a kulturní paměti slovenské menšiny a organizace Slovenský klub z.s. si kladla za cíl vzdělávat obyvatele ve slovenském jazyce v oblasti slovenských dějin, umění, kultury a literatury.

Dva projekty ve výši 319.951 Kč realizovala organizace Omnium Nord z.s., která se zaměřila na zdokumentování historických německých hřbitovů.

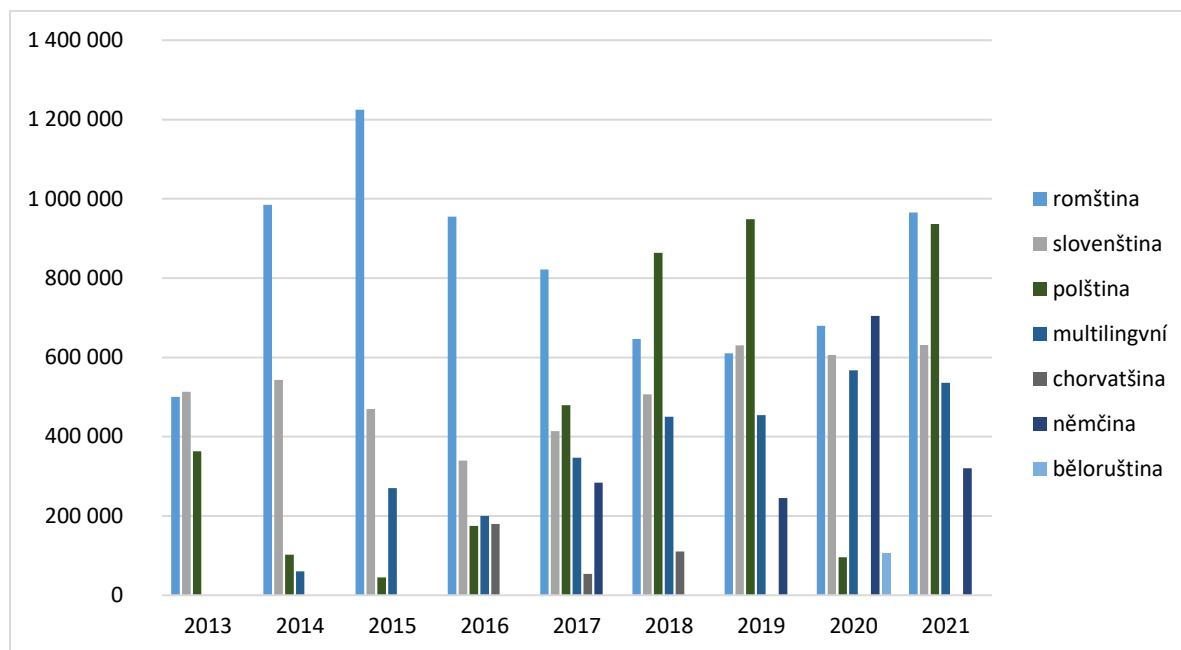
S výší podpory 536.000 Kč byl v tomto dotačním programu podpořen také tradiční multilingvní projekt organizace Spolek Zaedno. Projekt dlouhodobě podporuje multikulturní výchovu s důrazem na jazyky národnostních menšin v ČR, a to nejen u žáků na základních školách, ale jeho výstupy slouží také jako metodická pomůcka pro uživatele národnostních jazyků či pedagogické pracovníky.

V roce 2021, stejně jako v předchozích dvou letech, nebyl podpořen žádný projekt se zaměřením na moravskou chorvatštinu. Důvodem pro nepodání projektu se zaměřením na moravskou chorvatštinu může být nízký počet chorvatských organizací, což je dáno i nízkou početností chorvatské menšiny v ČR. Dalším důvodem pro nepodání žádosti v rámci tohoto programu může být i fakt, že jsou chorvatské organizace pravidelně podporovány z dotačního programu Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, který administruje Ministerstvo kultury ČR.

Graf 16 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2021

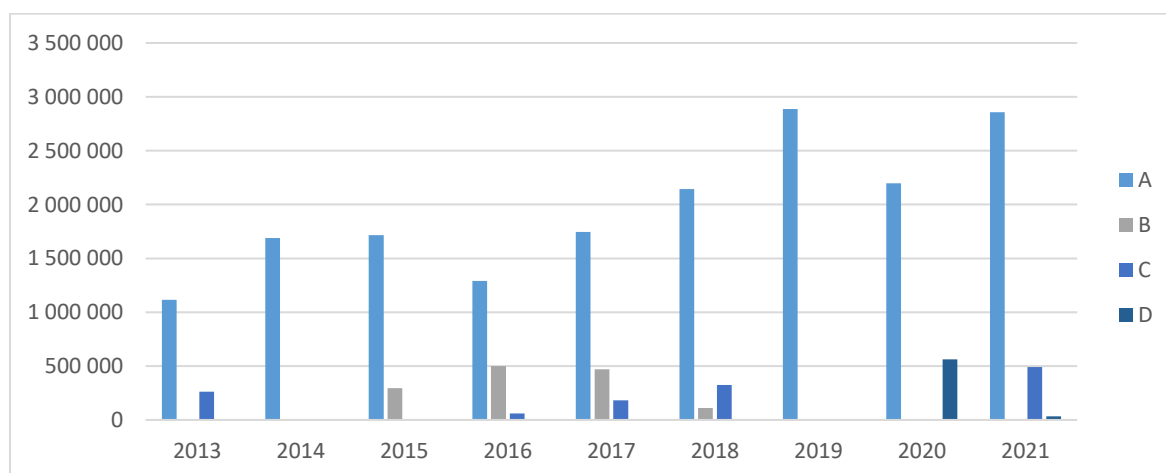
Graf 17 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2021

Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na čtyři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast, C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích a D) **Mapování a dokumentaci hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice. V roce 2021 bylo 13 projektů zaměřeno na oblast podpory A), 3 podpořené projekty se zaměřovaly na oblast podpory D), a 1 projekt byl zaměřen na oblast podpory C).

Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2021

Okruh A) je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je i pravděpodobně důvod, proč nejvíce z žadatelských organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu dětí a mládeže z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům.

V roce 2021 bylo v tematickém okruhu A) stanoveno 39 výstupů, které si příjemci dotací sami při předkládání projektu definovali, a které jsou součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Vzhledem k přetrvávající nepříznivé epidemické situaci v průběhu roku 2021 museli příjemci dotací nacházet alternativní řešení realizace některých ze svých definovaných výstupů projektu, příp. se jim některé z výstupů projektu nepodařilo naplnit (jednalo se zejména o realizaci seminářů a besed). Definované cíle projektů se však podařilo naplnit.

V okruhu A) byly stanoveny nejčastěji tři hlavní cíle – podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce, kterých bylo v rámci dotačního programu dosaženo.

1. cíl oblasti A – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků;
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků;
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací;
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek;
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce.

Jednou z organizací, která se věnovala vydávání publikací byla organizace KHER, z.s. Organizace vydala dvě romsko-české sbírky romských autorů na téma historie Romů. První titul se soustředil na období od 20. let 20. století do sametové revoluce. Druhá kniha byla zaměřena na období 90. let 20. století. Dohromady bylo vytištěno 500 ks publikací s celkovým počtem 406 stran. Prostřednictvím těchto sbírek organizace nabídla historický pohled na život Romů v nelehkých dobách nejen pro majoritní společnost, ale i pro život menšin. Současně tím zprostředkovala romskou kulturu a jazyk široké veřejnosti, a přispěla tak k zachování romštiny. Díky realizaci projektu organizace rovněž podporuje na čtyři desítky autorů, kteří mají šanci svoji tvorbu pravidelně publikovat a nabízí pozitivní vzory dalším mladým romským autorům.

Organizace Ducatus Teschinensis z. s. se rovněž zaměřila na vydání publikací a realizovala dva projekty věnující se zachování těšínského nářečí, ochraně a zpřístupnění ojedinělého kulturního dědictví Moravskoslezského kraje. V rámci prvního projektu došlo ke zdokumentování duchovní lidové kultury s důrazem na těšínské nářečí a unikátní textové nářeční rysy. I prostřednictvím druhého projektu se příjemce zaměřil na podporu místního nářečí tzv. „po našimu“ a knižní formou a formou doprovodných přednášek a besed zdůraznil funkci místního dialektu jako uměleckého a konverzačního jazyka.

Další organizace, která v rámci svého projektu vydala publikaci, je organizace Spolek Zaedno. Bylo vydáno 5 čísel multikulturního a vícejazyčného časopisu „Kamarádi“. Projekt má celorepublikový dopad a těší se velké pozornosti nejen ze strany příslušníků národnostních menšin. Časopisy byly vydány v nákladu 1.900 ks. Z tohoto nákladu bylo 1.750 ks/číslu

distribučováno po celé ČR na základní školy, do organizací, které se zabývají integrací cizinců a multikulturou a do 130 knihoven. Časopis se dostal přibližně k 3.700 dětem. Časopis je vydáván i digitálně a je volně dostupný ke stažení, přičemž digitální verze je obohacena o pracovní a metodické listy pro pedagogy a o multimedia (videonávody, předčítané texty v menšinovém jazyce) a interaktivní aktivity (hry a kvízy převážně s jazykovou a lingvistickou tematikou).⁴⁶ V roce 2021 zaznamenaly webové stránky projektu průměrně kolem 5.750 návštěv za měsíc.

V roce 2020 se organizaci Nová škola, o. p. s., z důvodu nepříznivé epidemické situace, kdy musela přesouvat uzávěrku sběru dětských prací, nepodařilo vydat tradiční sborník Romano Suno z každoroční dětské soutěže. Vydání sborníku 23. ročníku soutěže tak z roku 2020 organizace spolu s 24. ročníkem soutěže vydala až v roce 2021. Sborník dvou ročníků má dohromady 171 stran a jeho elektronická verze je k dispozici na stránkách organizace.⁴⁷

Do druhé podoblasti (podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků) lze zařadit projekt Univerzity Karlovy, který navázal na projekt z roku 2020, a v rámci kterého došlo k dalšímu rozšíření slovníku romských neologismů a bylo opraveno a zredigováno na stovky hesel. Slovník byl v roce 2021 doplněn o 346 hesel starších nezanesených excerpce a 601 zcela nových excerpce. Slovník je veřejně dostupný na webových stránkách Univerzity Karlovy⁴⁸. Navíc v roce 2021 byly stránky kromě samotného slovníku obohaceny o celý komponent výkladu romského pravopisu.

Rozhlasovému vysílání v menšinovém jazyce se věnovala organizace BONA FIDE, z. s. Organizace stejně jako předchozích letech, připravovala a vysílala již tradiční pořad „Slovenská mozaika“. Slovenská mozaika je rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice. V roce 2021 bylo uskutečněno celkem 29 relací.⁴⁹

Jedním z dalších výstupů organizace Nová škola, o.p.s byla také tvorba tří podcastů o romské literatuře. Dva podcasty byly navíc vytvořeny ve dvou verzích, a to ve verzi s literárními ukázkami v češtině a ve verzi v romštině. Dále se na tuto oblast zaměřila organizace Ducatus Teschinensis z. s., jež vydala kromě publikací i CD. Jedná se o autentické nahrávky s lidovými zpěváky, ve kterých jsou zachyceny písně v původním „těšínském“ dialektu, jež lze považovat za unikátní zdroj pro repertoár folklorních souborů, kapel i pěveckých sborů.

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y;
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež);
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích);

⁴⁶ Jednotlivá čísla časopisu dostupná: <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

⁴⁷ <http://www.novaskolaops.cz/romano-suno/>

⁴⁸ Slovník romských neologismů je dostupný: <https://romstina.ff.cuni.cz/index.php>

⁴⁹ Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace <http://bonafideos.cz/slovenska-mozaika>.

- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce.

V rámci první podoblasti zaměřené na podporu pořádání vzdělávacích akcí realizovala organizace Nová škola, o.p.s. tři semináře o romštině a romské literatuře pro žáky základní školy v Teplicích a pro žáky středních škol v Praze.

Podpořenou aktivitou v podoblasti realizace vzdělávacích aktivit nad rámec standardního vyučování zaměřeného na děti a mládež, byla již tradiční recitační soutěž Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace. Jak již ale bylo zmíněno, z důvodu přetrvávající epidemické situace a uzavření škol, nemohla být tradiční recitační soutěž realizovaná. Z tohoto důvodu se příjemce dotace v průběhu roku 2021 rozhodl projekt nerealizovat a vrátil celou výši poskytnuté dotace na účet Úřadu vlády ČR. Na téma vzdělávání menšinového jazyka se zaměřil i spolek Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC-Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. s cílem realizovat kurzy polštiny v regionu Těšínska a podpořit tak česko-polské rodiny, jejichž děti chodí do polských škol.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s. V rámci projektu s názvem „Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)“ bylo uspořádáno deset tematických přednášek v polštině. Vzdělávací program běží nepřetržitě od roku 2006 a byl určen široké veřejnosti, zejména pak posluchačům zajímajícím se o humanitní a přírodní vědy se zvláštním zřetelem na okruhy týkající se Těšínského Slezska.

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí).

Již tradiční soutěž s názvem „Romano suno“ pořádala organizace Nová škola, o. p. s. Jedná se o literární soutěž v romštině pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. V roce 2021 bylo v rámci soutěže obdrženo 103 soutěžních příspěvků dětí (83 textů a 20 videí) z 22 institucí z řad základních škol, středních škol, neziskových organizací a dětských domovů. Z důvodu přetrvávající nepříznivé epidemické situace bylo vyhlášení vítězů 24. ročníku soutěže pořádáno online, přičemž diváci ho mohli sledovat v přímém přenosu na facebooku a záznam vyhlášení následně i na youtube.

Další tradiční soutěží s názvem „Vícejazyčnost je bohatství“ organizoval Spolek Zaedno. Hlavním tématem již 9. ročníku soutěže bylo „Pověsti a legendy v cizích jazycích“ a také téma „Příběhy koronavirové epidemie“, jež se zúčastnilo 754 dětí a 96 pedagogů ze 40 škol a dalších organizací z celé České republiky, ale i ze zahraničí (Německo–Frankfurt nad Mohanem, Ukrajina–Žytomyr). Jako doprovodná akce k vyhlášení vítězů soutěže proběhla již podruhé akce Speak dating junior, v rámci které si mohou žáci vyzkoušet nové cizí jazyky. Z nejlepších dětských prací byla poté vytvořena putovní výstava, kterou bylo možné navštívit na 5 různých místech ČR. Spolek Zaedno dále realizoval 5 výstav ilustrací a layoutů z časopisu Kamarádi.

V okruhu **C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích** realizovala projekt obec Hrádek, v rámci něhož byly vytvořeny nové česko-polské verze čtyř informačních tabulí, seznamující s historickými fakty, společným kulturním bohatstvím obyvatel česko-polské národnosti, nářečními texty i tamní rozmanitou faunou a flórou. Vytvoření dvojjazyčných tabulí má vliv na vzájemné soužití místního

obyvatelstva, které je tvořeno, kromě obyvatel české národnosti, početně významnou polskou národnostní menšinou.

V rámci oblasti podpory **D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů** byly realizovány 3 projekty, v rámci kterých si příjemci dotací stanovili celkem 13 výstupů projektu. Dva z podpořených projektů mířily na dokumentaci německých hřbitovů a hrobů v České republice a jeden projekt se zaměřil na dokumentaci slovenských hrobů.

Dokumentací historických německých hřbitovů na území Libereckého kraje se zabývala organizace Omnium Nord z.s. Příjemce dotace zdokumentoval celkem 338 hřbitovů, na kterých bylo dohledáno 10.052 prokazatelně německých hrobů a dalších 10.909 hrobů, u kterých lze předpokládat německý původ. Kompletní výsledky dokumentace jsou uvedeny v publikaci s názvem „Dokumentace historických německých hřbitovů na území Libereckého kraje“⁵⁰. Projekt dokumentující hřbitovy na území Libereckého kraje v roce 2021 navázal na podobný projekt dokumentující Ústecký kraj z roku 2020 a to jako součást aktivit s cílem realizovat plošnou dokumentaci hřbitovů v České republice a pomoci tak kvantifikovat rozsah problému s německými hřbitovy a náhrobky.

V rámci druhého projektu organizace Omnium Nord z.s. byla vytvořena modelová dokumentace vesnického německého hřbitova, která je součástí dokumentačních aktivit v oblasti dokumentace německých historických hřbitovů a kulturně historického bádání. Díky projektu došlo ke zdokumentování zapomenuté připomínky původního německého osídlení, uchování posledních připomínek lidských osudů a uchování pro další generace.

Na základě poznatků spolku Omnium Nord lze konstatovat, že menší část hřbitovů je obcemi udržována (odhadem cca 20 % z celkového počtu hřbitovů), větší část hřbitovů s německými náhrobky je udržována pouze částečně (jde zhruba o 50 %) a zbývající část je v dezolátním stavu. Jde o malé vesnické hřbitovy, ale i o části velkých městských hřbitovů.

Poslední organizací zabývající se tematickým okruhem C) byl spolek Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s., který zdokumentoval slovenské hroby ve vybraných pohraničních regionech ČR za účelem zachování historické a kulturní paměti slovenské menšiny. Výzkum proběhl v chebském, bruntálském, tachovském a českokrumlovském regionu a v každém regionu bylo zdokumentováno 6 hřbitovů. Jedním z výstupů projektu byl katalog, který je doplněn o rozhovory s místními pamětníky slovenského původu, které osvětlí původ zesnulých a tradice spjaté s pohřební obřadností.

3. Shrnutí

V roce 2021 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.000.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2021 celkem 25 žádostí o poskytnutí dotace, přičemž Komise doporučila podpořit 17 žadatelů v celkové výši 3.382.492 Kč. Všechny podpořené projekty spadaly do oblasti podpory A, C a D.

Pro rok 2021 obdržel Odbor lidských práv a ochrany menšin v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových 25 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 5.490.192 Kč. Rozpočet dotačního programu v roce 2021 činil 3.000.000 Kč. Komise na svém jednání doporučila k podpoře 17 projektů v celkové výši 3.382.492 Kč.

---

⁵⁰ Publikace ke stažení zde: <https://cimiterium.cz/vysledky-projektu-liberecky-kraj>.

Příjemce dotace Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník v průběhu roku vrátil na účet Úřadu vlády celou výši poskytnuté dotace, tzn. 64.000 Kč z důvodu nemožnosti realizovat projekt kvůli vyhlášeným vládním opatřením souvisejících s přetrvávající epidemií. Celou část dotace vrátil ze stejného důvodu i spolek Slovenský klub, z.s., tj. ve výši 30.302 Kč. V průběhu vypořádání dotací za rok 2021 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány nevyčerpané prostředky ve výši 28.547 Kč. Příjemci dotací tak v roce 2021 vyčerпали finanční prostředky ve výši 3.259.643 Kč.

Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 13 projektů). Dále byl podpořen jeden projekt obecně prospěšné společnosti, jeden projekt základní školy, jeden projekt vysoké školy a jeden projekt realizovala obec.

Co se týká tematických oblastí podpory, podpořené projekty spadaly do oblastí A) (vzdělávání), C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích D) (mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů). Nejvíce aktivit organizací v oblasti A) směřovalo k podpoře tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek a podpoře rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce a dále k realizaci vzdělávacích akcí podporujících menšinový jazyk a aktivit nad rámec standardního vyučování. V oblasti C) byly vytvořeny nové dvojjazyčné tabule a v oblasti D) byly aktivity organizací zaměřeny převážně na vydání brožur a publikací týkajících se dokumentace hřbitovů a hrobů.

V roce 2021 bylo nejvíce finančních prostředků přerozděleno na projekty zaměřené na romštinu, a to ve výši 965.826 Kč. Na druhém místě se co do objemu čerpaných finančních prostředků umístila polština, a to v celkové výši 936.298. Slovenština byla podpořena ve výši 631.417 Kč a němčina ve výši 319.951 Kč. Jak již bylo řečeno, v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je již několik let podporován také multilingvní projekt Spolku Zaedno, který se zaměřuje na široké spektrum národnostních a menšinových jazyků. V roce 2021 šly na podporu tohoto projektu finanční prostředky ve výši 536.000 Kč.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se Česká republika zavázala specificky chránit. Výstupy projektů jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků. Díky projektům zaměřeným na dokumentaci a mapování hrobů a hřbitovů národnostních menšin na území České republiky, může dojít u široké veřejnosti ke zvýšení povědomí o existenci a stavu hrobů a hřbitovů národností menšin žijících na území naší republiky.

Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2021

Příjemce dotace	Název projektu	Oblast	Přidělená dotace (v Kč)
Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti	A	536.000
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	A	445.180
BONA FIDE z.s.	Slovenská mozaika	A	431.165
Nová škola, o. p. s.	Romano suno 2021	A	406.106

KHER, z.s.	Romštinou a literaturou Romů ke vzájemnému pochopení III	A	292.500
Univerzita Karlova	Další rozvoj webové podpory pro učitele a uživatele psané romštiny	A	260.220
Omnium Nord z.s.	Dokumentace historických německých hřbitovů na území Libereckého kraje	D	253.171
Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s.	Dokumentace slovenských hrobů ve vybraných pohraničních regionech ČR	D	169.950
Ducatus Teschinensis z. s.	Od Cieszyna sypano drózciczka	A	114.500
Sdružení polské mládeže v ČR, z.s.	Kurzy polštiny 2021	A	80.000
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice z.s.	Kalendarz Śląski 2022	A	77.958
Omnium Nord z.s.	Modelová dokumentace a návrh obnovy německého vesnického hřbitova	D	66.780
Ducatus Teschinensis z. s.	Nářeční fejetony z Těšínska	A	66.500
Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace	XIX. ročník recitační soutěže Jana Kubisze 2021	A	64.000
Polský kulturně - osvětový svaz v České republice z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	A	53.160
Hrádek	Dvojjazyčně historií i současností obce Hrádek	C	35.000
Slovenský klub, z.s.	Voda čo ma drží nad vodou, alebo - Slovenčina moja	A	30.302

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. července 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, která obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. září 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. června 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. První ročník dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. července 2016. Podpořené projekty musí být v souladu se Státní politikou, a na ni navazujícími koncepčními, strategickými a dalšími veřejnými dokumenty. Navazujícím dokumentem je především Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030, která Státní politiku nahrazuje.

Dotační program na rok 2021 byl pátým ročníkem tohoto programu. Celkem byly v roce 2021 podpořeny 4 projekty, vyplaceno bylo 2.154.076 Kč. Viz blíže tabulka 27.

Program „Podpora celostátních mezioborových sítí NNO“ je zaměřen na podporu celostátních mezioborových sítí NNO, k posílení jejich kvalifikovanosti a legitimacy, aby efektivně zastupovaly zájmy svých členů navenek a přispívaly ke zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

V roce 2021 bylo rozšířeno obsahové zaměření dotačního programu o aktuální potřebu osvěty veřejnosti o činnostech neziskového sektoru. Vzhledem k tomu, že sítě NNO reprezentují své členy, je nutné, aby jejich činnosti byly aktivněji komunikovány vůči veřejnosti. V důsledku tohoto rozšíření byl částečně pozměněn také název dotačního programu.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu pro rok 2021 zaměřena na:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO;
- osvětovou činnost, která je zaměřena na zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, vzdělávání a osvěta, komunikace a propagace neziskového sektoru, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu a aktivit jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze specifickou částí neziskového sektoru, např. střeškové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo

na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly v rámci tohoto dotačního programu žádat o dotaci.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyl z hlediska tohoto dotačního programu považován za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovы žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,
- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a vzdělávací, informační a poradenské aktivity pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 1. srpna 2019 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň jeden rok před podáním žádosti o dotaci a musel mít alespoň jeden rok zkušeností se stejným nebo obdobným typem aktivit, na které byla dotace požadována,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem alespoň v třech krajích.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Vyhodnocování projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- počet akcí pro členy SNNO,
- počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO,
- funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy SNNO a jejich počet,
- mediální výstupy prezentující činnost SNNO směrem k veřejnosti,

- zpracování ankety spokojenosti členů SNNO jako součást závěrečné evaluace projektu.

Vyhodnocení indikátorů

Počet akcí pro členy SNNO

V rámci dotačního programu bylo v roce 2021 uskutečněno celkem 31 akcí různého typu: konference, semináře, workshopy, diskuse apod., které s ohledem na epidemickou situaci v souvislosti s šířením onemocnění covid-19 probíhaly převážně online formou. Akce pro členy byly zaměřené na témata jako například činnost NNO během nouzového stavu souvisejícího s šířením covid-19, dárcovství, veřejné sbírky, dobrovolnictví, legislativa aj.

Počet osvětových akcí věnující se zvýšení povědomí široké veřejnosti o činnosti a významu NNO

Příjemci dotace vyvíjeli činnost směřující ke zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti a významu NNO. Mezi tyto činnosti patřily komunikační kampaně k propagaci činnosti NNO, vzdělávací a osvětové kampaně pro širokou veřejnost, předávání cen oceňující aktivity v neziskovém sektoru, přednášky, exkurze, fotografické výstavy, vydávání podcastů nebo vyhlašování soutěží. Tyto činnosti měly za úkol především propagovat roli NNO ve společnosti mezi širokou veřejností.

Funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy SNNO a jejich počet

Ze závěrečných zpráv příjemců vyplynulo, že hlavním komunikačním nástrojem pro oboustrannou komunikaci jsou sociální sítě, jako je Facebook, Instagram nebo Twitter. Podpořené organizace využívaly také své webové stránky, na kterých zveřejňovaly užitečné informace a na kterých probíhala průběžná komunikace se členy. Příjemci nadále pracovali na rozvoji a modernizaci svých webových stránek tak, aby byly reprezentativními platformami pro získání informací. Důležitým prostředkem interní komunikace je pak email, telefonické spojení, ale také pravidelná setkávání členů sítě.

Mediální výstupy prezentující činnost SNNO směrem k veřejnosti

Za účelem prezentace své činnosti směrem k veřejnosti příjemci využili řadu mediálních nástrojů. Organizace vydaly 17 tiskových zpráv, 23 x vystoupily v mediích (rozhlasové stanice, TV, tištěná a elektronická média), vydávaly podcast, uspořádaly fotografickou výstavu a vedly mediální kampaň.

Zpracování ankety spokojenosti členů SNNO jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v daném dotačním programu na konci projektu požádali své členy o vyplnění ankety spokojenosti s projektem. Dostupné výsledky anket ukazují na velkou spokojenost členů sítí se zaměřením projektových aktivit. Členové ocenili informační servis, poradenství, zastupování zájmů členských organizací a vzdělávací akce.

Tabulka 27 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2021

Číslo projektu	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ST210004	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Rozvoj činnosti AVPO ČR prostřednictvím práce odborných sekcí a	599 712

		monitoringu veřejně prospěšných organizací	
ST210001	Národní asociace dobrovolníků, z.s.	Dobrovolnictví a občanská společnost 2021	599 220
ST210002	Fórum dárců, z.s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2021	598 344
ST210003	Asociace nestátních neziskových organizací v České republice z. s. (ve zkratce "ANNO ČR")	Udržení kapacity ANNO ČR	356 800

3. Shrnutí

Dotační program na rok 2021 byl vyhlášen dne 3. srpna 2020. Jednalo se o pátý ročník programu. Do dotačního řízení byly podány celkem 4 žádosti o poskytnutí dotace, a to v celkové požadované finanční částce 2.338.676 Kč. V rámci formální kontroly nebyl vyřazen žádný žadatel o dotaci. K věcnému posouzení byly tedy předloženy 4 žádosti o dotaci. Komise pro hodnocení projektů tyto žádosti dne 5. listopadu 2020 projednala a doporučila zcela poskytnout dotaci 1 žadateli o dotaci a u 3 žadatelů o dotaci Komise doporučila úpravu žádosti, včetně případného krácení. Celkem byly v roce 2021 podpořeny 4 projekty, vyplaceno bylo 2.154.076 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali závěrečné zprávy o realizaci projektů, včetně jejich vyúčtování. Jeden z příjemců z důvodu poklesu personální kapacity nevyčerpal v celé výši poskytnutou dotaci a vznikla mu vratka ve výši 24.024 Kč. Příjemce vrátil finanční prostředky ve výši 24.024 Kč ke dni 15. února 2022 na účet Úřadu vlády ČR.

Do realizace projektů se projevila pokračující pandemie covid-19, která neumožnila realizovat řadu akcí prezenčně, proto se část plánovaných akcí přesunula do online prostoru. Podpořené organizace musely pružně reagovat na omezení plynoucí z vládních opatření v souvislosti s bojem proti onemocnění covid-19. Jedna z podpořených organizací požádala žádost o změnu rozhodnutí o poskytnutí dotace, které bylo vyhověno. Lze konstatovat, že pátý ročník dotačního programu „Podpora celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně. Dotační prostředky opět umožnily posílit mezioborové SNNO směrem ke zvýšení jejich kompetentnosti zastupovat zájmy svých členů navenek. Většina organizací se zaměřila na svou profesionalizaci, zlepšení prezentace ve veřejném prostoru, získávání nových členů, ale také na řešení aktuálních témat důležitých pro neziskový sektor. Dotační prostředky pomohly udržet či posílit činnost daných organizací se záměrem poskytovat kvalitní a profesionální servis svým členským organizacím.

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných (dříve účelných) aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jen „dotační program“) byl v roce 2013 iniciován Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Poprvé byl realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i dotační program.

Dotační řízení vyhlašoval do roku 2017 předseda Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jen „Rada“) ve spolupráci s Úřadem vlády ČR. Obsahové zaměření dotačního programu schvalovala Rada. Počínaje rokem 2018 byly obě funkce svěřeny pouze Úřadu vlády ČR. Důvodem změny byla snaha eliminovat možnosti vlivu členů/členek Rady, kteří/které jsou současně v pozici potenciálních příjemců dotace, na průběh dotačního řízení.

Primárně je dotační program určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) v oblasti rovnosti žen a mužů. Aktivity NNO musí být v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020 (dále jen „Strategie“) a na ni navazujícími koncepčními, strategickými a dalšími dokumenty. Orientace dotačního programu na NNO má logický důvod. Tyto organizace jsou významným aktérem rozvoje v této oblasti a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie. NNO mapují problémy v terénu a poskytují veřejné správě důležitou zpětnou vazbu a návrhy řešení.

Strategie je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR.⁵¹ Formuluje několik strategických oblastí, v nichž vždy identifikuje hlavní problémy, hlavní cíl a připojuje také aktivity/postupy, které by uvedené problémy měly postupně odstraňovat a směřovat k hlavnímu cíli. Pro jasnější představu o obsahovém zaměření Strategie je níže uveden přehled strategických oblastí.

Hlavní oblasti Strategie:

1. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů;
2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích;
3. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání;
4. Smladování pracovního, soukromého a rodinného života;
5. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti;
6. Důstojnost a integrita žen a mužů;
7. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích;
8. Všední život a životní styl;
9. Horizontální strategické priority (9.1. Genderové stereotypy a vztahy, 9.2. Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů, 9.3. Sběr statistických dat, 9.4. Muži a rovnost žen a mužů, 9.5. Spolupráce s partnery).

---

⁵¹ V roce 2021 byl usnesením vlády ze dne 8. března 2021 č. 269 schválen navazující dokument, a to Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030. Dotační program je tak od roku 2022 zaměřen na aktivity vedoucí k rovnosti žen a mužů v návaznosti na cíle a opatření vytyčené tímto navazujícím dokumentem. V souladu se Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 byl také okruh oprávněných žadatelů od roku 2022 rozšířen o obce.

V roce 2021 bylo v dotačním programu opět využito bodové zvýhodnění umožňující přednostně podpořit projekty zaměřené na aktuální společenskou potřebu.⁵² Konkrétně se jednalo o projekty soustředící se na následující oblasti:

- Řešení negativních dopadů rozšíření onemocnění covid-19 na rovnost žen a mužů, zejména vztahujících se ke zdraví, postavení žen a mužů na trhu práce a v ekonomice, přístupu ke spravedlnosti a genderově podmíněnému násilí a dalším relevantním aspektům těchto dopadů.
- Prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí (ve vazbě na specifický cíl Strategie 6.1, 6.2 a 6.6), a to v tématech pokrytých Akčním plánem prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022.

Příklady podpořených aktivit v roce 2021

V souladu s bodovým zvýhodněním definovaným ve Výzvě k podání žádosti o poskytnutí dotace v rámci dotačního programu bylo tématem dvou podpořených projektů domácí a genderově podmíněné násilí – aktivity se soustředily specificky na domácí násilí na dětech a zvýšení povědomí žáků/žákyň i dospělých o různých formách genderově podmíněného násilí v reálném i online světě (zejména šlo o spolupráci se školami, workshopy pro žáky/žákyně, komunikaci s mladými na internetu, streamy pro rodiče a vyučující, přímou podporu ohrožených dětí, poradenskou linku pro odborníky/odbornice pracující s rodinami či mediální kampaň). Další dva podpořené projekty své aktivity cílily na problematiku genderově podmíněné marginalizace LGBT osob (zejména osvětové a informační kampaně, přímá podpora osob, vzdělávací aktivity pro mediátory/mediátorky a sociální pracovníky/pracovnice, workshopy, konference, spolupráce na vládní strategii apod.). Jeden z projektů své aktivity směřoval k podpoře těhotných žen, respektive zajištění klidného těhotenství a porodu v době pandemie covid-19 a souvisejících omezení (telefonní poradenská linka, informační web, vzdělávací aktivity, podpora porodních asistentek). Jako každoročně byly dotací podpořeny také aktivity organizace, která se specializuje na pomoc a sociální začleňování žen – migrantek (přímá podpora, poradenství, vzdělávací a osvětové aktivity, advokační aktivity, monitoring vývoje politiky). Další projekty realizovaly aktivity ve prospěch vyrovnanějšího zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích (prostřednictvím monitoringu, analýz a přímé podpory političek) či na podporu složitějšího postavení žen samoživitelek v kontextu probíhající pandemie a problematického vymáhání výživného (přímá podpora - poskytování sociální služby vymáhání výživného, kampaň pro profesionály/profesionálky pracující s neúplnými rodinami; evaluace efektů sociální služby vymáhání výživného).

Tabulka 28 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 až 2021

Rok	Konečný rozpočet (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.000.000	4.993.563	11
2016	5.006.436,98	4.999.976	11
2017	7.000.000	6.984.438	15
2018	7.000.000	6.999.965	13
2019	4.000.000	3.963.128	7

⁵² V souladu s čl. 3, odst. 6 Směrnice vedoucího Úřadu vlády ČR č. 13/2020 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv.

2020	3.943.000	3.817.553	9
2021	3.919.320	3.906.450	9

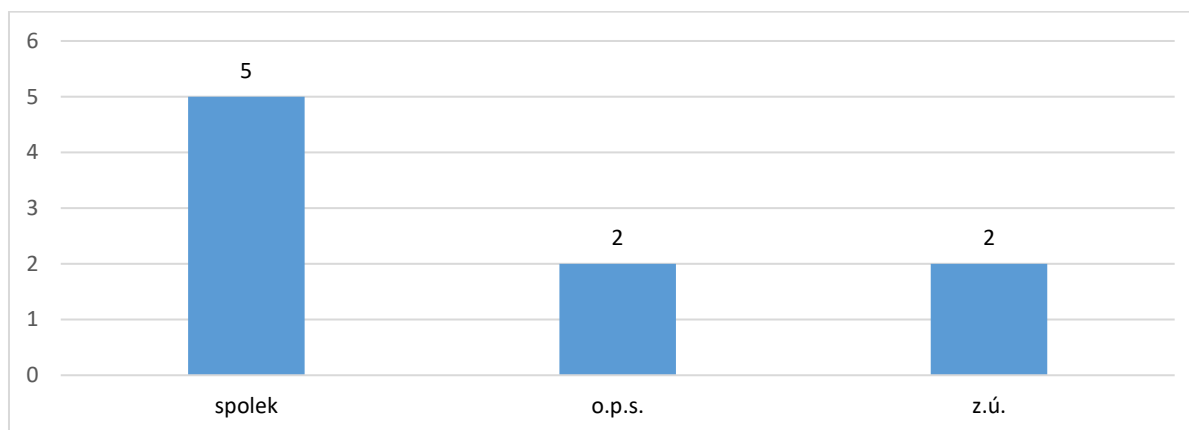
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2021

Financování dotačního programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2021 bylo v rámci dotačního programu podpořeno 9 z celkem 24 přijatých žádostí o poskytnutí dotace. Podobně jako v předchozích dvou letech činila výše alokovaných prostředků necelé 4. mil. Kč.⁵³

Struktura podpořených NNO se i v roce 2021 podobala předchozím letům – mezi příjemci bylo pět subjektů z řad spolků, dvě obecně prospěšné společnosti a rovněž dva zapsané ústavy. Přehledně zobrazuje rozdělení příjemců dotace dle právní formy graf 19.

Graf 19 Rozdělení NNO dle právní formy (2021)

Reálné čerpání přidělené dotace

Předchozí roky ukázaly, že se všem organizacím zpravidla nepodaří využít celou výši přidělené dotace. V roce 2019 např. došlo ze strany jednoho z příjemců k nevyužití signifikantní části dotace (z důvodu zajištění realizace některých aktivit za nižší náklady), což způsobilo, že celkový podíl skutečného čerpání dotace v tomto roce činil 90,4 %. Opakované nedočerpávání finančních prostředků ze strany příjemců bylo jedním z důvodů, proč byla v roce 2020 zavedena maximální možná výše dotace pro jeden projekt 500.000 Kč. Přesto v roce 2020 celkový podíl skutečného čerpání dotace tvořil 94,5 %, nicméně zůstatky v projektech byly tentokrát způsobeny pandemií covid-19, zejména omezením veřejných aktivit a akcí a jejich přesunem do online prostředí.

V roce 2021 nicméně podpořené projekty průměrně vyčerpaly **99 % obdržené výše** dotace, což je jednoznačně nejlepší výsledek od počátku sledování statistik dotačního programu. Nevyčerpané finanční prostředky vykázali pouze dva příjemci z devíti z důvodu probíhající pandemie covid-19 a nutnosti omezit veřejné aktivity a nahradit je méně nákladným online

⁵³ Na dotační program byly na rok 2021 státním rozpočtem přiděleny finanční prostředky ve výši 2.000.000 Kč. Rada, která opakovaně upozorňuje na nízkou finanční alokaci dotačního programu, svým usnesením ze dne 20. února 2020 doporučila Úřadu vlády ČR, aby v rámci přípravy státního rozpočtu na rok 2021 zajistil alokaci dotačního programu ve výši 10 mil. Kč. Celková alokace dotačního programu byla Úřadem vlády ČR na základě tohoto usnesení alespoň částečně navýšena o 1.919.320 Kč.

formátem. Přehled podpořených organizací dle právní formy a výše přidělené i skutečně využitě dotace v roce 2021 nabízí tabulka 30.

Tabulka 29 Výše přidělené a skutečně využitě dotace dle právní formy NNO

Právní forma NNO	Počet projektů	Přiděleno (v Kč)	Skutečně čerpáno (v Kč)	Podíl skutečného čerpání (%)
spolek	5	2.294.550,00	2.294.550,00	100
o.p.s.	2	882.412,00	836.937,35	94,8
z.ú.	2	729.488,00	729.488,00	100
Celkem	9	3.906.450,00	3.860.975,00	99

Průměrná výše dotace v roce 2021 činila 434.050 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce, což je přibližně o 10 tisíc více oproti předchozímu roku, kdy byl poprvé uplatněn maximální limit (500 000 Kč/1 projekt).

Maximální výše dotace v roce 2021 činila 499.903 Kč, a to na projekt, který měl celorepublikový dopad. Minimální výše dotace byla 229.600 Kč na projekt realizovaný pouze v Hlavním městě Praha.

Dotaci v plné výši, tj. ve výši, o kterou požádaly, získalo celkem 6 z 9 podpořených organizací. Rozdíl mezi požadavkem a poskytnutou částkou se v případě zbývajících tří subjektů pohyboval v řádu desítek tisíc korun.

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2021 obdržely dotaci v dotačním programu, nabízí tabulka 31. Názvy a hlavní cíle projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit dle závěrečných zpráv.

Tabulka 30 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Název NNO	Název projektu	Cíle projektu	Přiděleno (Kč)	Dopad projektu
Unie porodních asistentek z.s.	Rodím v klidu – dostupná péče v době rizika pandemie	Prostřednictvím linky Rodím v klidu zpřístupnit informace a podpořit ženy a jejich rodiny v období těhotenství, porodu a šestinedělí, ať už v době pandemie, nebo po jejím skončení; podpořit porodní asistentky informačně a profesně podpůrně (supervize, intervize); aktivizovat a edukovat studentky a začínající porodní asistentky.	494.105	Celá ČR
Prague Pride z.s.	Rovnost žen a mužů se týká i LGBT osob	Otevřít otázku nerovnosti a diskriminace na legislativní a systémové úrovni a komplexně pracovat na vytvoření bezpečnějších podmínek ve	460.900	Praha; přesah ČR

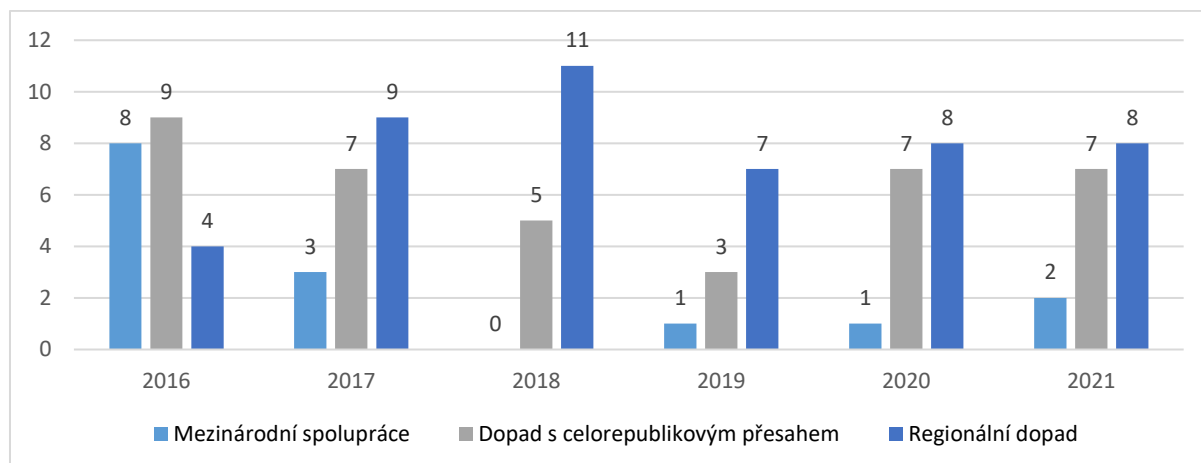
		společnosti; přímo pomáhat osobám v krizi; posílit vnitřní struktury na podporu odstraňování genderově podmíněné marginalizace.		
NESEHNUTÍ, z.s.	Vzdělávání s respektem od mateřské až po střední školu	Zvýšit kompetence 120 studujících 8. a 9. tříd ZŠ, SOŠ, SŠ a gymnázií (oblast rozpoznávání projevů a příčin genderově podmíněného násilí, tělesné autonomie a vytváření pozitivních vrstevnických vztahů); přispět k prevenci genderově podmíněného násilí u dětí předškolního věku; zvýšit kompetence pečujících a osob z prostředí formálního i neformálního vzdělávání (oblast prevence genderově podmíněného násilí u dětí předškolního věku a studujících ZŠ a SŠ); zvýšit povědomí mladých lidí o genderově podmíněném násilí s důrazem na kybernásilí.	499.903	Brno; přesah ČR
Fórum 50 %, o.p.s.	Tři pilíře pro vyrovnanější zastoupení žen a mužů v politice	Přispět k naplňování vládních strategických dokumentů v oblasti vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích sběrem dat klíčových pro tzv. evidence-based policy, podporou žen v politice a posílením kapacit Fóra 50 % - jediné české organizace řešící tuto oblast.	383.424	Praha, Pardubický, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj
Asociace neúplných rodin, z.s.	Podpora neúplných rodin prostřednictvím odborné asistence	Navrátit důstojnost a integritu samoživitelům/samoživitelkám přímým poradenstvím a doprovázením při vymáhání výživného; osvětově působit v oblasti prevence a znalosti sociální služby asistovaného vymáhání výživného; aktivizovat 360 osob z cílové skupiny a zahájit s nimi občanskoprávní vymáhání dlužného výživného.	346.812	Praha; přesah ČR
Česká ženská lobby, z.s.	Hájíme práva žen v době pandemické krize	Prosazovat rovnost žen a mužů na všech úrovních s ohledem na navrhovaná řešení a zmírnit negativní dopady pandemie covid-19 na ženy (oblasti: postavení žen na trhu práce a řešení ekonomických dopadů, genderově podmíněné násilí, reprodukční zdraví žen a postavení marginalizovaných skupin žen).	492.830	Praha, Brno; přesah ČR

Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.	Migrantky mezi ženami – ve stínu pandemie covid-19	Přímou podporou i spoluprací s relevantními aktéry a aktérkami přispět k narovnání (a zviditelnění) znevýhodněného postavení migrantek v ČR, především v kontextu pandemie covid-19 a jejich negativních dopadů na rovnost žen a mužů.	498.988	Praha; přesah ČR
Centrum LOCIKA, z.ú.	DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ IV – OKAMŽITÁ POMOC pro děti ohrožené DN	Zvýšit dostupnost služeb pro děti ohrožené násilím v rodině; zlepšit informovanost o domácím a genderově podmíněném násilí; posílit multioborovou spolupráci a informovanost odborníků/odbornic.	499.888	Praha, Středočeský kraj; přesah ČR
ŽIVOT 90, z.ú.	Duhový ŽIVOT 90	Podpořit LGBT seniory/seniorky v nezávislém životě, v samostatném rozhodování a účasti na společenském životě podle jejich vlastní vůle, individuálních potřeb a preferencí.	229.600	Praha, Brno, Ostrava

V tabulce 31 je uvedena informace o sídle jednotlivých podpořených organizací, které se kromě jednoho brněnského subjektu nachází v Praze, což do jisté míry ovlivňuje hlavní geografický dopad většiny projektů. Nicméně několik organizací disponuje regionální sítí poboček, jiné spolupracují s regionálními partnery nebo některé ze svých aktivit realizovaly (plánovaně i neplánovaně) v online prostředí, proto je reálný geografický dosah projektů podstatně širší a v případě celkem 7 projektů určitým způsobem zasáhl aktéry a aktérky v celé ČR.

Většina z výše uvedených projektů se soustředila výhradně na spolupráci a aktivity probíhající uvnitř ČR. Dlouhodobější srovnání struktury dopadu podpořených projektů nabízí graf 20. Je z něj patrné, že zatímco ještě v roce 2016 cílily projekty mnohem více na národní a nadnárodní úroveň, od roku 2017 měly aktivity obecně užší, více regionálně zacílený dopad a mezinárodní spolupráce byla spíše výjimkou než pravidlem. Od roku 2020, v důsledku omezení daných pandemií covid-19, se nicméně tento trend mění a zejména aktivity realizované v online prostředí rozšiřují akční rádius organizací opět na celorepublikovou úroveň. Dlouhodobě nízká však zůstává nadnárodní úroveň dopadu. V uplynulém roce se do spolupráce se zahraničními subjekty zapojili pouze dva příjemci.

Graf 20 Dopad projektů – srovnání let 2016–2021

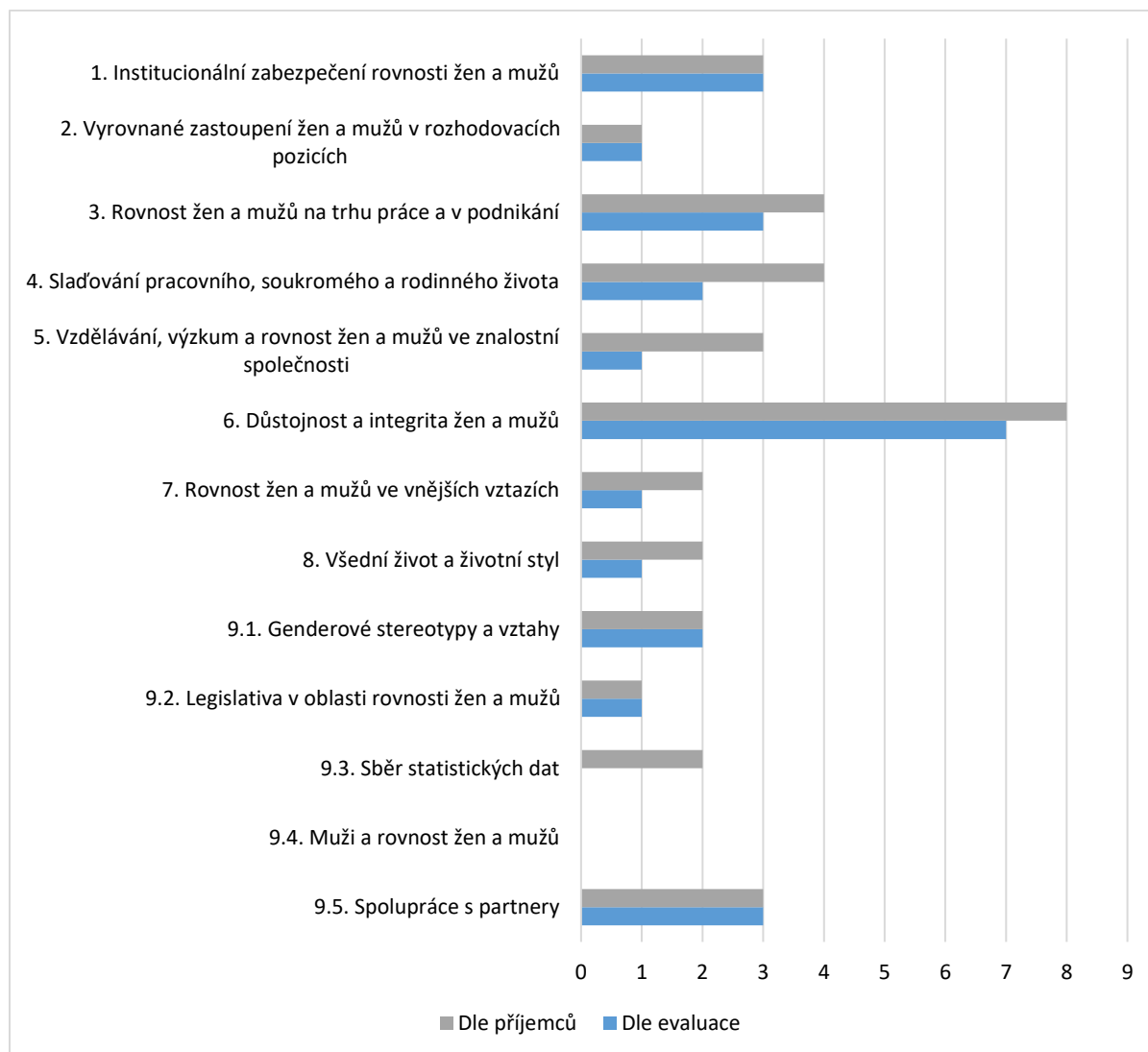
V roce 2021 bylo dotačním programem podpořeno celkem 5 organizací, které získaly dotaci i v roce 2020. Pokud se však ohlédneme dále do minulosti, zjistíme, že všechny podpořené subjekty čerpaly dotaci opakovaně (minimálně dvakrát za existenci dotačního programu). Jedna z organizací – Sdružení pro integraci a imigraci – čerpá finanční podporu počínaje rokem 2017 kontinuálně.

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu / Strategie

K hodnocení výsledků projektů vzhledem k plnění cílů Strategie a tím i dotačního programu lze přistoupit z vícera perspektiv. Za prvé, příjemci sami v závěrečných zprávách uváděli, jaké oblasti Strategie a jakým způsobem jejich projekty pokrývaly. Někteří z nich v této souvislosti zmínili i oblasti zasažené nepřímo, což indikuje, že reálný dopad těchto projektů může být ještě širší. Celkem šest z devíti příjemců uvedlo, že jejich projekt zasáhl více jak jednu oblast. Na druhou stranu jsou však projekty již druhým rokem zaměřeny většinou úžeji, konkrétněji, což je z hlediska přínosu a dopadu krok žádoucím směrem, a může za ním stát již zmiňovaný limit výše dotace pro jeden projekt.

Informace ze závěrečných zpráv příjemců byly ze strany evaluace při závěrečném hodnocení podrobeny podrobné analýze. Jádrem této analýzy bylo identifikovat skutečně řešené oblasti a problémy Strategie, jelikož organizace v minulých letech nezářídka uváděly i oblasti, které reálně svou intervencí ovlivnit nemohly. Výsledky analýzy jsou názorně ilustrovány grafem 21.

Graf 21 Zasažení hlavních oblastí Strategie – pohled příjemců a evaluace

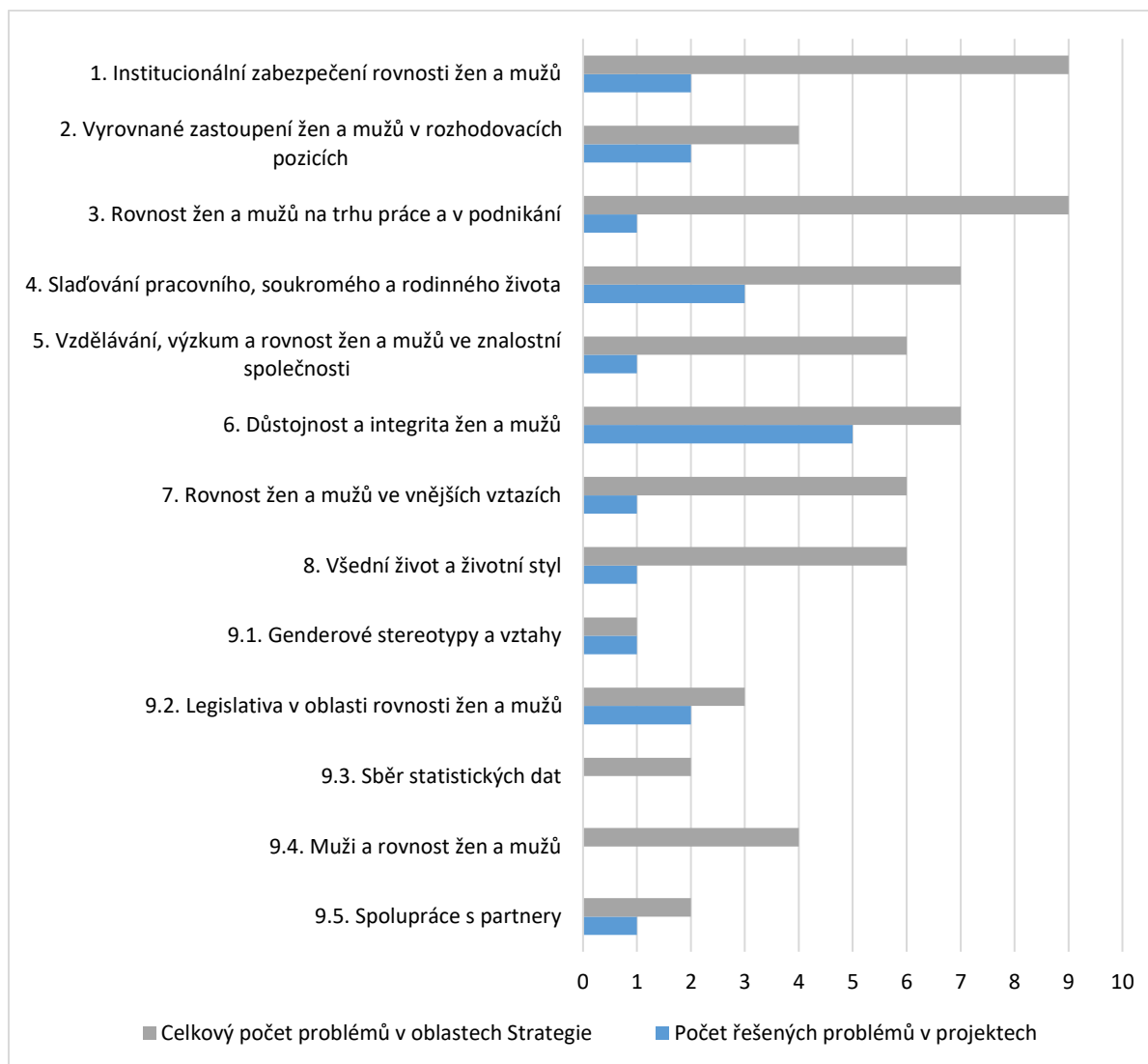

Z grafu 21 je zjevné, že některé organizace jsou stále vedeny snahou mířit na co nejširší spektrum oblastí Strategie (celkem 4 z 9 příjemců). Nicméně jimi zvolené projektové aktivity či výstupy obsahově neodpovídají definovaným aktivitám a specifickým cílům tohoto dokumentu. Nejmarkantněji se to tentokrát projevuje v oblastech *Sladování pracovního, soukromého a rodinného života*, *Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti* a *Sběr statistických dat*.

V roce 2021 projekty zdaleka nejčastěji řešily oblast *Důstojnost a integrita žen a mužů*. Poměrně často se také soustředily na *Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání*, oblast *Spolupráce s partnery* a také *Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů*. Vzhledem k tematickému zaměření výzvy v roce 2021 a rovněž poli působnosti podpořených organizací jsou uvedené oblasti přirozeným výsledkem.

Jak komplexně se podpořené projekty věnovaly řešení problémů v jednotlivých oblastech Strategie, zobrazuje graf 22.

Graf 22 Komplexnost pokrytí problémů Strategie

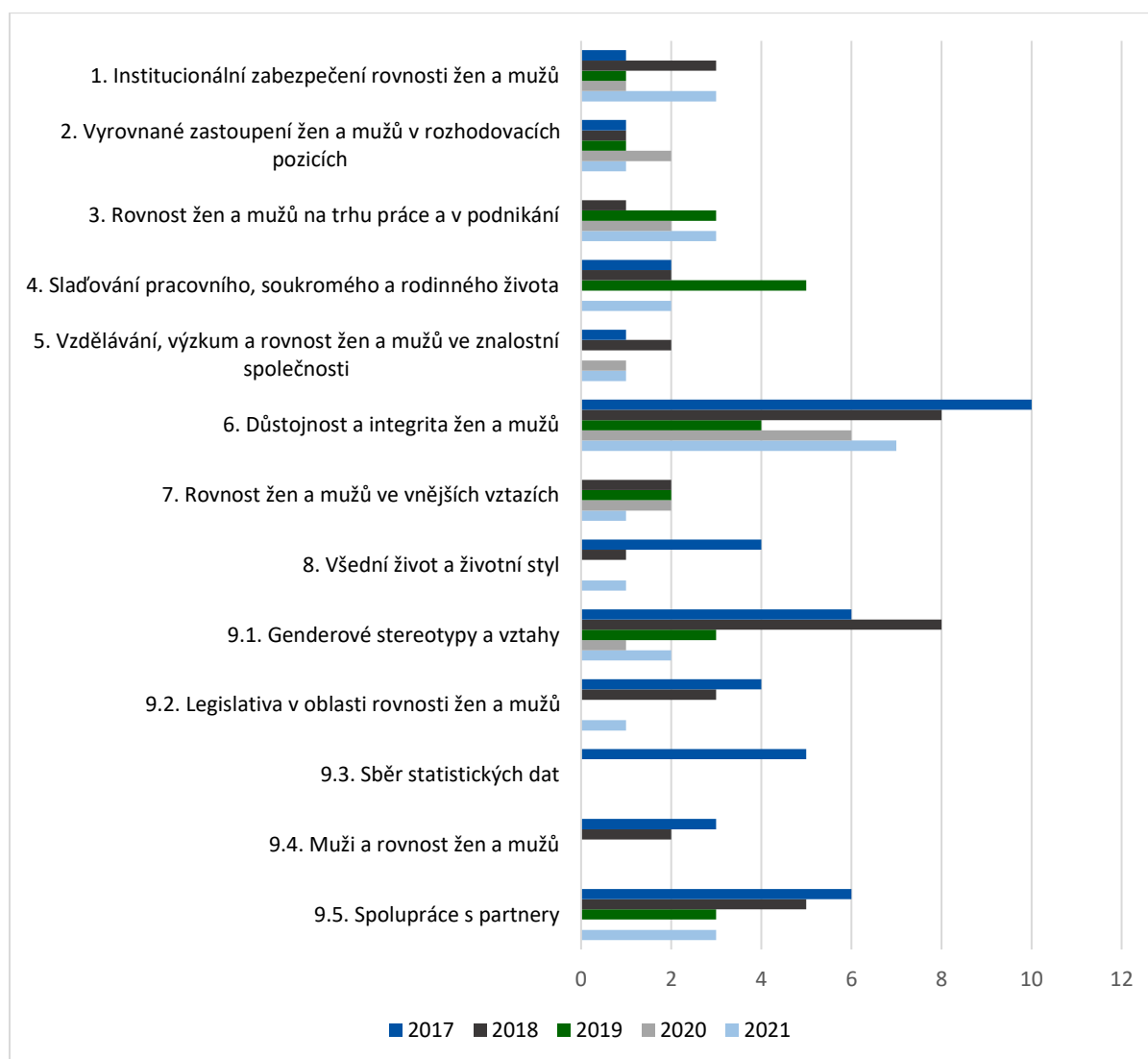
Maximálně pokryta byla pouze oblast *Genderové stereotypy a vztahy*; zejména však proto, že zde Strategie formuluje jen jeden průřezový problém. Podobně jako v uplynulém roce se příjemcům podařilo pokrýt také problémy v oblasti *Důstojnost a integrita žen a mužů*. Zasáhly zde pět ze sedmi, přičemž nejčastěji se soustředily na problém domácího násilí, genderově podmíněného násilí a sociálního vyloučení a genderově podmíněné marginalizace vícenásobně diskriminovaných osob. Za oblast *Legislativa a rovnost žen a mužů* se příjemcům podařilo pokrýt dva ze tří problémů, v případě oblastí *Spolupráce s partnery* a *Vyrovnané zastoupení mužů a žen v rozhodovacích pozicích* zvládly řešit polovinu z jejich celkového počtu problémů. V souvislosti s tímto výsledkem je nutné zdůraznit, že množství pokrytých problémů nevypovídá o kvalitě projektů a jejich přínosech, jelikož za prvé je lepší soustředit se na méně problémů, ale intenzivněji a za druhé - celková výše alokace (na dotační program i jeden projekt) a časový rámec realizace aktivit příjemcům ani neumožňují řešit jednotlivé strategické oblasti komplexněji.

Hodnocení zaměření projektů vzhledem k uplynulým rokům

Dostupná data za uplynulé roky umožňují provést komparaci vývoje pokrytí hlavních oblastí Strategie. Graf 23 proto porovnává počty projektů soustředících se na jednotlivé oblasti v letech 2017 až 2021. Při pohledu na výsledek srovnání je třeba mít na paměti, že vypovídací schopnost grafu je pouze orientační. Limituje ji zejména skutečnost, že v jednotlivých letech nebyla na dotační program alokována stejná výše finančních prostředků a také celkový počet podpořených organizací se meziročně lišil. Zejména v posledních třech letech bylo podpořeno výrazně méně projektů. Nelze tedy očekávat, že nízké počty projektů v posledních třech letech zasáhnou stejné množství oblastí, jako tomu bylo v roce 2017 nebo 2018.

Graf 23 Vývoj pokrytí hlavních oblastí Strategie (počty projektů)

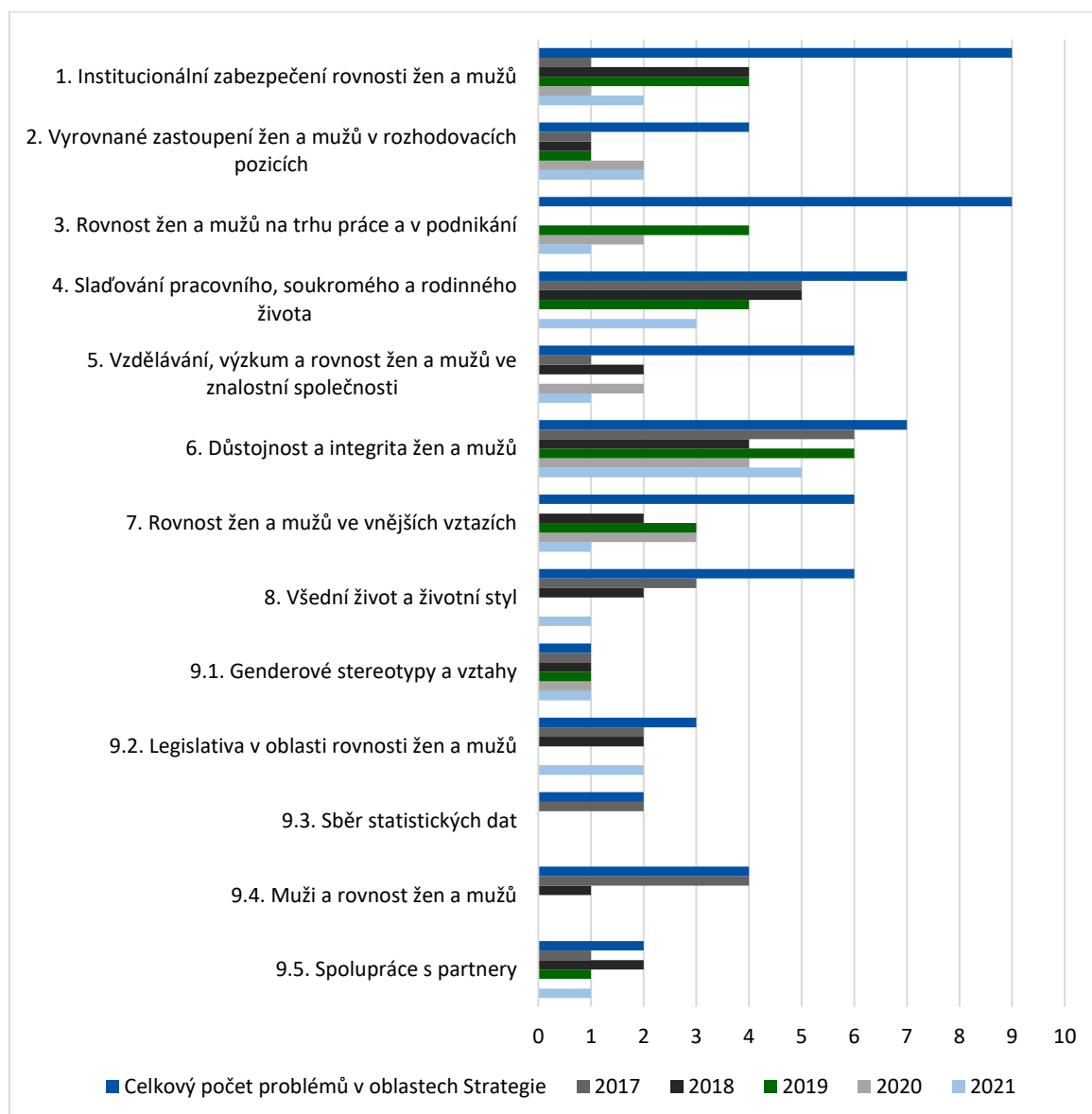

Graf 23 ukazuje, že nejvyšší podíl aktivit NNO směřuje poslední roky do oblasti *Důstojnost a integrita žen a mužů*. Kontinuálně také vždy alespoň dva projekty řeší oblast *Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání*, *Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích* a *Genderové stereotypy a vztahy*. Do značné míry je tento výsledek, alespoň v posledních dvou letech, dán tematickým zaměřením výzvy na řešení zdravotních a ekonomických následků pandemie covid-19 včetně nárůstu domácího násilí. Po ročním výpadku příjemci také častěji zasahovali oblasti *Sladování pracovního, soukromého a rodinného života* a *Spolupráce s partnery*, která

se navíc v roce 2021 neomezovala pouze na tuzemské subjekty. Od roku 2019 se naopak výrazně snížily aktivity v oblasti *Legislativa a rovnost žen a mužů* a zcela stranou zájmu jsou již třetím rokem také oblasti *Sběr statistických dat* a *Muži a rovnost žen a mužů*. Zbývajícím oblastem Strategie věnují příjemci dlouhodobě přibližně stejnou (poměrně malou) pozornost.

Vývoj komplexity řešení problémů hlavních oblastí Strategie ilustruje graf 24, kde vidíme, kolik problémů z jednotlivých oblastí se příjemcům podařilo zasáhnout v posledních pěti letech. Výpovědní schopnost tohoto grafu je nicméně limitovaná stejným způsobem, jako tomu bylo v případě grafu 23.

Graf 24 Vývoj komplexnosti pokrytí problémů Strategie

Pouze okrajově se podporované organizace dlouhodobě soustředí na řešení komplexu identifikovaných problémů v oblastech *Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti* a *Muži a rovnost žen a mužů*. Stále se snižuje také pokrytí problémů v oblasti *Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání* a *Všední život a životní styl*. Naopak poměrně komplexně řeší organizace každoročně problémy v oblastech *Důstojnost a integrita žen*

a mužů, *Sladování pracovního, soukromého a rodinného života a Spolupráce s partnery*. Plně se pak každý rok věnují problematice *Genderové stereotypy a vztahy*.

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie v roce 2021

- **Unie porodních asistentek, z.s. – projekt Rodím v klidu – dostupná péče v době rizika pandemie**

Organizaci se podařilo zmodernizovat a zefektivnit fungování poradny *Rodím v klidu*, díky které mohou nastávající rodiče využít zdarma služeb samostatných porodních asistentek. Jedná se o jedinou poradnu samostatných porodních asistentek u nás, navíc s celostátní působností.

- **Sdružení pro integraci a migraci, o.p.s. – projekt Migrantky mezi ženami – ve stínu pandemie covid-19**

Organizace si uvědomila, že je třeba podporovat existující a funkční spolky sdružující komunity migrantů a migrantek, často žen, společného zájmu (např. zahraniční zdravotníci a zdravotnice působící v ČR, ženy s problémy při vstupu na trhu práce apod.), jejichž činnost se zatím z různých důvodů nedostala do povědomí veřejnosti. Osvědčilo se zapojit zástupce/zástupkyně těchto spolků do panelové diskuse na akademické půdě, za pomoci s přípravou jejich vystoupení a při zajištění velice bezpečného prostředí. Ukázalo se, že se v případě zúčastněných řečnic a řečníka jednalo o významný zmocňovací krok, díky němuž získali odvahu i do dalších aktivit směrem k veřejnosti a rovněž tak možnost osobně se propojit se zainteresovanými akademiky/akademičkami a zástupci/zástupkyněmi dalších NNO.

- **Centrum LOCIKA, z.ú. – projekt DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ IV – OKAMŽITÁ POMOC pro děti ohrožené domácím násilím**

Organizaci se povedlo v plném režimu rozšířit dosavadní portfolio o nové služby distanční podpory dětí a jejich rodin, zřízené v důsledku pandemie covid-19. Poptávka po těchto službách, zejména specializované chatové poradně pro děti zažívající násilí v rodině, je velmi vysoká (převyšuje současné personální kapacity centra). Schopnost rychle zareagovat na novou situaci a začít standardně nabízet tyto služby považuje organizace za příklad dobré praxe a chystá se distanční služby dále rozvíjet.

- **Život 90, z.ú. – projekt Duhový život 90**

Organizaci se podařilo posunout činnost svépomocné skupiny a dobrovolnický program *Duhová přátelství*, který se z původního formátu návštěvy mladšího dobrovolníka/dobrovolnice u seniora/seniorky vyvinul ve volnější formu pravidelného setkávání i více osob ke společným aktivitám, což je z hlediska přínosu a udržitelnosti výborný výsledek.

3. Shrnutí

Hlavním smyslem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů byla v roce 2021 podpora aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

V roce 2021 bylo dotačním programem podpořeno celkem 9 organizací, na jejichž projekty byly stejně jako v uplynulých dvou letech alokovány necelé 4 mil. Kč. V tomto roce byla také podruhé uplatněna maximální možná výše dotace pro jednoho příjemce (500 tis. Kč/projekt).

Bodově zvýhodněny byly tentokrát projekty zaměřené na prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí a na řešení negativních dopadů pandemie covid-19 na rovnost žen a mužů.

Zatímco v roce 2020 příjemci v důsledku pandemie neplánovaně rušili veřejné aktivity, přesouvali je do „levnějšího“ online prostředí a následně vraceli část přidělené dotace, loni už s možnými omezeními předem počítali a podařilo se jim vyčerpat rekordních 99 % přidělených finančních prostředků. Navíc se i v tomto roce projevil pozitivní vliv distančních online aktivit na rozšíření okruhu zasažených osob.

Podpořené projekty v roce 2021 přispívaly k řešení domácího a genderově podmíněného násilí – aktivity se soustředily specificky na domácí násilí na dětech a zvýšení povědomí žáků/žákyň i dospělých o různých formách genderově podmíněného násilí v reálném i online světě. Dalším centrem pozornosti byla problematika genderově podmíněné marginalizace LGBT osob a zajištění klidného těhotenství a porodu ženám v době pandemie covid-19. Jako každoročně jedna z organizací realizovala pomoc a sociální začleňování žen migrantek, tentokrát zejména v kontextu podmínek probíhající pandemie. Aktivity zbývajících projektů směřovaly ve prospěch vyrovnanějšího zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a na podporu složitého postavení žen samozivitelek v kontextu probíhající pandemie a problematického vymáhání výživného.

Projekty jednoznačně napomohly prosazování rovnosti žen a mužů na různých úrovních veřejného života. V kontextu naplňování Strategie se zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání, Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů a Genderové stereotypy a vztahy.

H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv.....	6
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2021	18
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v roce 2021 podle typu zdravotního postižení.....	18
Tabulka 4 Frekvence typu zdravotního postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu) .	19
Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2021.....	20
Tabulka 6 Počty realizovaných aktivit v oblasti informační a vzdělávací činnosti podle typu postižení.....	26
Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2021	28
Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2016–2021	31
Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2016–2021	32
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2016–2021, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora	33
Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2017–2021.....	35
Tabulka 12 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2021	37
Tabulka 13 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v posledních letech	40
Tabulka 14 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2021	40
Tabulka 15 Podpora obcí v letech 2012–2021.....	42
Tabulka 16 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	43
Tabulka 17 Výše kumulovaného úvazku terénních pracovníků v obci	43
Tabulka 18 Nejvyšší dokončené vzdělání terénních pracovníků	44
Tabulka 20 Kvalifikace terénních pracovníků podle zákona o soc. službách	45
Tabulka 21 Struktura terénního pracovníka z hlediska pohlaví	46
Tabulka 22 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2021 .	47
Tabulka 23 Poskytnuté finanční prostředky v letech 2015–2021	50
Tabulka 24 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	52
Tabulka 25 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2021	62
Tabulka 26 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015–2020	65
Tabulka 27 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2021	73
Tabulka 28 Přehled podpořených projektů v programu Podpora celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2021	77
Tabulka 29 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 až 2021	80
Tabulka 30 Výše přidělené a skutečně využitě dotace dle právní formy NNO	82
Tabulka 31 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úrovně jejich dopadu	82
Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2013–2021.....	7
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků vyplacených v roce 2021.....	11
Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2021.....	12
Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2021	17

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence	19
Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2021	27
Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2016–2021	32
Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2021	33
Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	43
Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	44
Graf 11 Kvalifikace terénních pracovníků podle zákona o sociálních službách	45
Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021 v procentuálním zastoupení	51
Graf 13 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit	52
Graf 14 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021 v procentuálním zastoupení	66
Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2021	66
Graf 16 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2021	67
Graf 17 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2021	68
Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2021	68
Graf 19 Rozdělení NNO dle právní formy (2021)	81
Graf 20 Dopad projektů – srovnání let 2016–2021	85
Graf 21 Zasažení hlavních oblastí Strategie – pohled příjemců a evaluace	86
Graf 22 Komplexnost pokrytí problémů Strategie	87
Graf 23 Vývoj pokrytí hlavních oblastí Strategie (počty projektů)	88
Graf 24 Vývoj komplexnosti pokrytí problémů Strategie	89
Obrázek 1 Geografická poloha obcí podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2021 v ORP s mírou sociálního vyloučení (index sociálního vyloučení)	46
Obrázek 2 Místa realizace projektů	53

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

1. Rozsah problému závislostního chování

Užívání návykových látek a závislostní chování je komplexní a mnohvrstevný jev s celou řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

Intenzivní formy užívání návykových látek a hazardního hraní představují riziko vzniku závislosti a společenských, zdravotních a sociálních problémů na úrovni jednatelce i společnosti. V ČR se odhaduje přibližně 1,5–2,1 mil. denních kuřáků, 800–900 tis. osob spadá do kategorie škodlivého pití alkoholu, 1,25–1,45 mil. osob problematcky užívá psychoaktivní léky, 160–250 tis. osob spadá do kategorie vysokého rizika vzniku problémů spojených s užíváním konopných látek, 44,2 tis. osob užívá rizikově pervitin nebo opioidy a 170–220 tis. osob spadá do kategorie problémového hráčství. Tyto skupiny se do určité míry překrývají (Chomynová et al., 2022).

Ve srovnání s odhadem počtu osob, jež jsou ve vysokém riziku rozvoje závislosti a jež potřebují dostupnou intenzivní formu pomoci prostřednictvím preventivních a léčebných intervencí, je ve skutečnosti v kontaktu s preventivně-léčebnými zařízeními pouze malá část osob.

Společenské náklady užívání návykových látek (tabák, alkohol, nelegální návykové látky) v r. 2007 činily celkem 56,2 mld. Kč (1,6 % HDP) (Zábranský et al., 2011). Z toho společenské náklady užívání tabáku v ČR v r. 2007 činily 33,1 mld. Kč (59,0 %); společenské náklady užívání alkoholu činily 16,4 mld. Kč (29,1 %) a společenské náklady užívání nelegálních drog činily 6,7 mld. Kč (11,9 %). Další studie vyčíslily náklady na alkohol v ČR ve výši 19,6 mld. Kč v r. 2010 (Gustavsson et al., 2011) a přes 56 mld. Kč v r. 2016 (Mlčoch et al., 2019). V souvislosti s kouřením tabáku v ČR jsou odhadovány i možné náklady ve výši 80–100 mld. Kč ročně.⁵⁴ Kromě toho byly za r. 2012 vyčísleny společenské náklady na hazardní hraní v ČR ve výši 14,2–16,1 mld. Kč, z toho hmotné náklady 3,5–4,7 mld. Kč (Winkler et al., 2014).

Odvody spotřebních daní z legálních návykových látek (alkohol a tabák) a výběr daně z hazardních her jsou významným příjmem státního, resp. veřejných rozpočtů. V r. 2020 šlo u tabáku o 59,5 mld. Kč⁵⁵, u lihu o 7,8 mld. Kč, u piva o 4,5 mld. Kč, u vína o 0,4 mld. Kč. V oblasti hazardních her šlo v r. 2020 o 10,1 mld. Kč (Mravčík et al., 2021a, Mravčík et al., 2021b, Mravčík et al., 2021c).

Na druhou stranu, **výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu** poruch spojených se závislostním chováním jsou řádově nižší. V r. 2020 tyto výdaje činily 1028,7 mil. Kč (840,7 mil. Kč v r. 2019). Výdaje zdravotních pojišťoven na léčbu uživatelů návykových látek v r. 2020 dosáhly 113,4 mil. Kč v ambulantní péči a 824,6 mil. Kč v lůžkové péči. Celkové

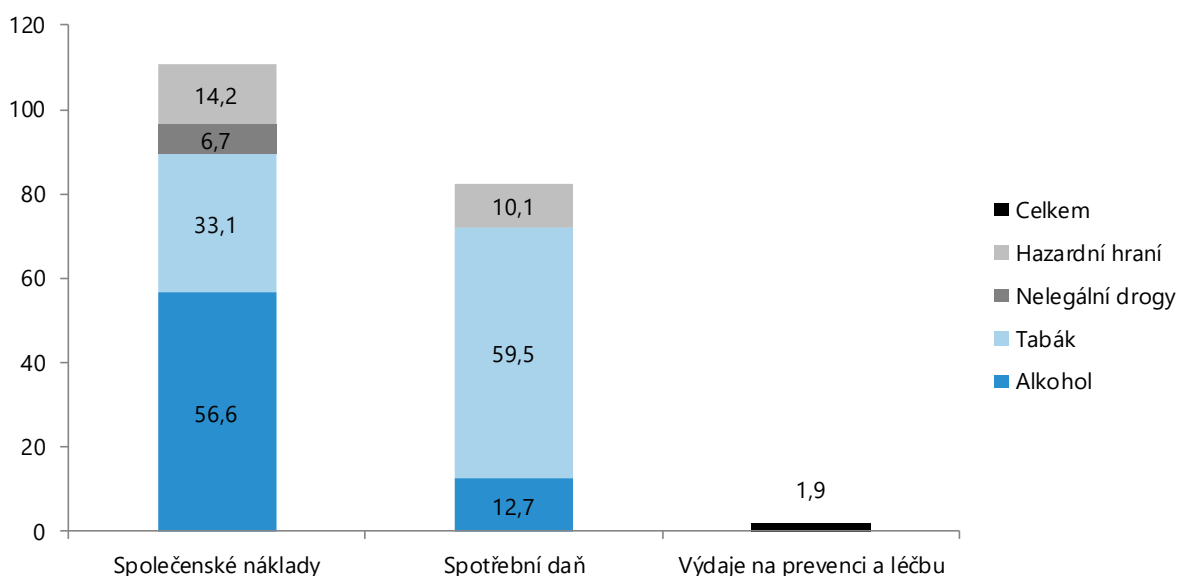
⁵⁴zpravy.idnes.cz/cesi-prestavaji-kourit-kvuli-krizi-musi-setrit-i-na-zavislostech-p9r-/domaci.aspx?c=A100214_204732_domaci_abr_2015-09-06, http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-dopadne-boj-o-cigaretovy-dym-dnl-/tema.aspx?c=A121229_003800_pozice_89103 [2015-09-06].

⁵⁵ Inkaso spotřební daně ze zahřívání tabákových výrobků za r. 2020 činilo 0,6 mld. Kč. Tato částka je započtena v inkasu spotřební daně na tabák.

výdaje dosáhly 938,0 mil. Kč, z toho 201,7 mil. Kč na léčbu v oboru návykových nemocí a 6,7 mil. Kč na léčbu v oboru adiktologie.

Ekonomické vyjádření poměru odhadovaného rozsahu problému v oblasti závislostí pomocí odhadu společenských nákladů závislostního chování a výběru daní ze závislostních produktů a výdajů, jež jsou veřejnými institucemi alokované na řešení dopadů závislostí, znázorňuje graf 1-1.

graf 1-1: Společenské náklady, výběr spotřební daně, výdaje na prevenci a léčbu v oblasti závislostí (v mld. Kč)

Z hlediska společenských nákladů spojených se závislostním chováním jsou finanční zdroje alokované na prevenci vzniku a redukci rozvoje závislostního chování neadekvátní, a to i s ohledem na inkaso daně z alkoholu, tabáku a hazardního hraní.

Bez přiměřených zdrojů na prevenci, léčbu a snižování škod spojených se závislostním chováním je očekávané snížení závislostního chování a s tím spojených škod nepravděpodobné a hrozí, že systém politiky v oblasti závislostí nedosáhne požadovaných výsledků. Potřeba politiky v oblasti závislostí a zajištění sítě adiktologických služeb je postavena na jasně odůvodnitelných veřejnozdravotních a ekonomických základech.

2. Dotační řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR

2.1. Účel dotačního řízení

Účelem politiky v oblasti závislostí (protidrogové politiky) je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před negativními celospolečenskými dopady (zdravotní, ekonomické, sociální, trestně-právní) a zajistit bezpečnost jednotlivců, společnosti a majetku. Cíle a aktivity politiky v oblasti závislostí na konkrétní období byly definovány ve strategických dokumentech schválených vládou: *Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* a *Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021*.

Účelem dotačního řízení, které je administrováno přes rozpočtovou položku Úřadu vlády ČR (ÚV ČR), je přispět k plnění účelu politiky v oblasti závislostí (protidrogové politiky) a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech politiky v oblasti závislostí.

Primárním zaměřením a účelem dotačního řízení je spolufinancování, udržení a rozvoj základní sítě služeb pro uživatele návykových látek, hazardní hráče, a osoby s dalším závislostním chováním a jejich blízké, a preventivní programy zaměřené na osoby v riziku rozvoje závislostního chování. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, jsou vícezdrojově financovány a zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče pro osoby se závislostním chováním.

Účelem existence služeb pro osoby se závislostním chováním je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostí pro společnost a jedince ohrožené závislostí. Zejména jde o snížení míry závislostního chování, ať už užívání návykových látek nebo hazardního hraní, a podpora motivace k návratu k životnímu stylu bez závislosti, snížení výskytu infekčních nemocí a dalších somatických a psychiatrických komorbidit, míry nezaměstnanosti, a v neposlední řadě vymanění se z dluhové pasti.

Síť adiktologických služeb pokrývá celé spektrum problémů spojených s užíváním návykových látek a s dalším závislostním chováním. V současné době jsou adiktologické služby především služby zdravotní nebo sociální, nebo současně zdravotní i sociální, případně služby edukativní. Síť nízkoprahových programů, programů ambulantní léčby a poradenství, terapeutických komunit a služeb následné péče, které mají převážně registraci sociální služby a jsou většinou provozovány nestátními neziskovými organizacemi, a síť zdravotnických zařízení oboru psychiatrie, resp. se specializací v oboru návykových nemocí a adiktologie, se ve vzrůstající míře prolínají a do značné míry vytváří společnou síť a jádro specializovaných adiktologických služeb v ČR (Chomynová et al., 2022).

Primární prevence závislostí zaměřená na děti a mládež je součástí širšího rámce primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Systém koordinuje a metodicky vede ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Síť služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče byla a je z velké části podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a samospráv, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními směrem k dotačním řízením hrozí rozpad sítě služeb pro osoby se závislostním chováním, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro osoby s problémy způsobenými užíváním návykových látek a dalším závislostním chováním.

2.1. Dotační řízení Úřadu vlády na rok 2021

V průběhu r. 2021 bylo poskytnuto celkem **292 500 000 Kč** na realizaci projektů protidrogové politiky v rámci dvou výzev dotačního řízení. Z uvedené částky bylo 284 173 000 Kč poskytnuto kapitolou Úřad vlády ČR a 8 327 000 Kč bylo převedeno rozpočtovým opatřením do kapitoly Ministerstva zdravotnictví ČR (MZ), viz níže.

V první výzvě dotačního řízení bylo poskytnuto celkem 263 453 000 Kč pro 212 projektů. V rámci dotačního řízení byly vyhlášeny dvě oblasti podpory schválené usnesením vlády č. 863 ze dne 24. srpna 2020:

- Dotační oblast I: Síť služeb, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé návykových látek, hazardní hráči a další osoby se závislostním chováním a jejich blízcí a preventivní programy zaměřené na osoby v riziku rozvoje adiktologické poruchy a jejich blízké osoby.
- Dotační oblast II: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu.

Druhá výzva dotačního řízení byla zaměřena na nutnost udržet stávající činnost u dlouhodobých poskytovatelů adiktologických služeb, z nichž řada působí v epidemiologicky exponovaných krajích. V zájmu zajištění jejich finanční podpory ze strany Úřadu vlády ČR bylo navrženo alokovat část finančních prostředků na druhou výzvu, do které se mohly uvedené projekty přihlásit. V rámci druhé výzvy bylo podpořeno celkem 80 projektů v celkové výši 29.046.000 Kč.

V návaznosti na centralizaci finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku, která byla schválena vládou ČR v roce 2019, již nevyhlašovalo Ministerstvo zdravotnictví ČR (MZ) a Ministerstvo spravedlnosti ČR na r. 2021 dotační řízení na oblast protidrogové politiky. Organizace, které dosud žádaly o poskytnutí dotace v dotačním řízení uvedených resortů, si pro r. 2021 podávaly žádost o dotaci na ÚV ČR. U projektů primární prevence byly v rámci centralizace finančních prostředků v r. 2019 do dotačního řízení ÚV ČR převedeny projekty organizací, které jsou držiteli *Certifikátu odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence v adiktologii*, které byly dosud financovány jak v rámci dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, tak dotačního řízení ÚV ČR a zároveň poskytují i jiné adiktologické služby podporované v rámci dotačního řízení ÚV ČR.

V rámci dotačního řízení ÚV ČR byly podpořeny také příspěvkové organizace státu, jejichž zřizovatelem je MZ. V rámci dotačního řízení na r. 2021 bylo úspěšných celkem 19 projektů těchto organizací, pro které byla navržena podpora v celkové výši 8 327 000 Kč. Tyto rozpočtové prostředky byly rozpočtovým opatřením⁵⁶ převedeny do rozpočtu zřizovateli těchto příspěvkových organizací (MZ).

Dotační řízení Úřadu vlády ČR financuje:

- **Služby, jejichž kvalita a odborná způsobilost podléhá ověřování v rámci procesu certifikací⁵⁷** (v r. 2021 celkem 277 807 000 Kč, 95,0 %):

⁵⁶ Rozpočtovým opatřením podle zákona č. 218/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

⁵⁷ Certifikace jsou proces ověřování odborné způsobilosti a kvality poskytované péče v adiktologických službách. Z důvodů ukončení smlouvy a vyhlášení veřejné zakázky na výběr nové certifikační agentury byl v r. 2020 certifikační proces pozastaven. V r. 2021 byla podepsána smlouva s novou certifikační agenturou, nicméně realizace místních šetření nebyla v r. 2021 obnovena. Platnost certifikátů odborné způsobilosti byla rozhodnutím Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky v listopadu 2021 prodloužena do konce r. 2022, pokud neproběhne místní šetření dříve. V současnosti není možné certifikovat služby, které o místní šetření zažádaly.

- preventivní programy,⁵⁸
- detoxifikace,
- kontaktní a poradenská centra,
- terénní programy,
- programy ambulantní léčby,
- doléčovací programy,
- ambulantní stacionární programy,
- programy substituční léčby,
- terapeutické komunity (rezidenční péče v terapeutických komunitách),
- adiktologické služby ve vězení a následná po-výstupní péče,
- programy krátkodobé a střednědobé lůžkové péče.
- **Projekty, na které se proces certifikací nevztahuje:**
  - služby poradenství a intervencí prostřednictvím moderních technologií (v r. 2021 celkem 8 022 000 Kč, 2,7 %),
  - projekty poskytování informací, výzkumné projekty a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu (v r. 2021 celkem 6 671 000 Kč, 2,3 %).

2.3 Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb

Pandemie covid-19, která se od konce prosince 2019 postupně rozšířila do celého světa, ovlivnila také činnost adiktologických služeb. Všechny typy adiktologických služeb se i v průběhu r. 2021 potýkaly s dopady pandemie covid-19 a s nutností přizpůsobit nabídku a způsob poskytování intervencí měnícím se podmínkám. Přesto se v průběhu r. 2021 adiktologické služby postupně navracely k standardnímu režimu poskytování intervencí. Dopady na jednotlivé segmenty adiktologických služeb, včetně popisu vývoje počtu a struktury klientů a vykazovaných poskytnutých výkonů, jsou uvedeny ve *Vyhodnocení dotačního řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR za rok 2020*. Souhrn situace napříč segmenty služeb na základě vybraných výkonů v r. 2021 je uveden v kapitole Vybrané výkony v souvislosti s dopady pandemie covid-19, str. 106.

2.3.1 Nízkoprahové programy

Nízkoprahové programy (kontaktní centra a terénní programy) jsou zaměřené na navázání kontaktu s cílovou skupinou, na kontaktní práci, poradenství v oblasti prevence a léčby závislosti, práci s motivací, na sociální práci a na vybrané výkony zdravotní péče. Nízkoprahové programy jsou vedeny zejména přístupem snižování rizik spojených s problémovým užíváním drog (včetně možnosti programu výměny injekčního materiálu),

---

⁵⁸ Posuzování kvality programů primární prevence rizikového chování je v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. V květnu 2019 došlo k pozastavení procesu certifikace z důvodu jeho nedostatečného systémového zakotvení a situace ohledně znovuoobnovení procesu certifikací zůstává nadále nevyjasněná. V souvislosti s revizí systému certifikací adiktologických služeb zajišťovaném ÚV ČR byly připraveny standardy odborné způsobilosti také pro programy adiktologické prevence na úrovni všeobecné, selektivní a indikované prevence.

usilujícím o ovlivnění motivace uživatelů ke změně životního stylu, ke snížení rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti před šířením infekčních nemocí.

V r. 2021 bylo z dotačního řízení podpořeno 107 nízkoprahových programů – kontaktních center a terénních programů (z toho 12 programů je sloučených terénních programů a kontaktních center) v celkové výši 111 870 000 Kč. S těmito programy bylo v kontaktu 35,4 tis. uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu (21,6 tis., 61,0 %), dále uživatele opioidů (7,2 tis., 20,4 %) a konopných drog (2,5 tis., 7,2 %) – tabulka 2-1. V důsledku pandemie covid-19 klienti služeb nadále častěji využívali možnost zprostředkovaného kontaktu s nízkoprahovými službami.

Intenzita práce s klienty byla v r. 2021 vysoká. Byl zaznamenán meziroční nárůst v počtu kontaktů a některých výkonů, např. krizové intervence, sociální práce a zdravotního ošetření. Výrazný meziroční nárůst byl zaznamenán rovněž v počtu distribuovaného injekčního materiálu; celkem bylo v r. 2021 distribuováno téměř 9,3 mil. injekčních jehel/stříkaček. Oproti r. 2017 stoupl počet provedených testů na infekční nemoci v dotovaných nízkoprahových programech o více než 3 tisíce; v r. 2021 bylo vykázáno 13,8 tis. výkonů testování na infekční onemocnění (10,0 tis. testů v r. 2017) – tabulka 2-2.

tabulka 2-1: Počet programů a klientů nízkoprahových služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR podle typu užívané látky v I. 2017–2021

Struktura klientů	2017	2018	2019	2020	2021
Uživatelé pervitin	20 349	20 615	21 971	20 547	21 632
Uživatelé opioidů, z toho	7 262	6 891	7 019	7 566	7 229
• heroin	2 289	2 432	2 210	2 250	2 522
• buprenorfin	3 950	3 644	3 942	4 591	4 355
• jiné opioidy	1 023	815	1 052	725	1 114
Uživatelé konopných látek	2 781	2 948	3 021	2 232	2 538
Uživatelé těkavých látek	93	113	89	65	91
Celkem uživatelů drog, z toho	31 962	32 752	34 680	31 902	35 446
• injekčních uživatelů	25 446	24 931	25 651	26 357	26 257
Uživatelé alkoholu*	1 271	1 529	1 785	2 362	2 785
Celkem klientů uživatelů	35 774	37 512	42 372	37 084	39 252
Počet programů**	102	101	104	104	107
Počet úvazků v nízkoprahových programech	282	399	437	465	480

Pozn.: * Do součtu není zahrnuto 2469 v r. 2017, resp. 3154 v r. 2018, resp. 5538 v r. 2019, resp. 2054 v r. 2020, resp. 6613 v r. 2021 klientů – uživatelů alkoholu programu v prostředí zábavy Hard & Smart Společnosti Podané ruce. Od r. 2020 jsou v součtu zahrnuti klienti Kontaktního centra Vlhká Společnosti Podané ruce, které se zaměřuje na práci s uživateli alkoholu (728 v r. 2020, 1055 v r. 2021). ** Počet programů je vykázán podle platné certifikační typologie (tzn. *kontaktní a poradenské služby a terénní programy*, v rámci jednoho dotovaného projektu mohou být tedy 2 certifikované programy).

tabulka 2-2: Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Výkon	2017	2018	2019	2020	2021
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	440 587	488 650	516 721	522 445	580 176
Individuální poradenství	28 237	27 246	29 470	29 218	32 107

Krizová intervence	1 206	1 390	1 438	1 555	1 762
Sociální práce	33 294	33 161	41 598	48 027	55 620
Zdravotní ošetření	12 288	13 123	15 668	16 996	17 154
Distribuce harm reduction materiálu	254 642	278 863	304 531	282 917	298 966
Počet vydaných injekčních jehel	6 252 994	6 780 981	7 393 525	8 790 767	9 297 553
Testování na infekční nemoci	10 010	10 297	11 301	10 792	13 776

Do celkového počtu nízkoprahových služeb a jejich výkonů není zahrnutý projekt *NPS Info*, který se zaměřuje na sběr vzorků a analýzu zejména nových psychoaktivních látek a detekci zvláště rizikových látek. Součástí projektu je také zvyšování povědomí o těchto látkách, snížení rizik závažných intoxikací v souvislosti s těmito látkami a zároveň zvýšení připravenosti eventuálních postupů při intoxikacích těmito látkami. Projekt působí zejména v prostředí noční zábavy a úzce spolupracuje s terénními programy. V rámci projektu bylo v r. 2021 vykázáno celkem 107 klientů uživatelů drog a celkem 402 přímých kontaktů s klienty.

2.3.2 Programy ambulantní léčby

Ambulantní péče o uživatele návykových látek a problémové hráče je poskytovaná jako zdravotní nebo sociální služba. Sestává se zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů. Výhodou ambulantní léčby je, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů pro problémové hráče a jejich blízké má ordinanční hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

V r. 2021 bylo podpořeno celkem 66 programů ambulantní léčby. V jednom případě šlo o podporu nově vznikající služby ambulantní léčby, kde podpora z dotačního řízení zajistila jeho administrativní vznik ke konci roku. Od r. 2022 je služba připravena poskytovat péči klientům.

Většina programů ambulantní léčby pracuje s širokou cílovou skupinou klientů, bez ohledu na primárně užívanou návykovou látku nebo typ závislostního chování. Přestože jsou některé programy primárně zaměřeny na jednu cílovou skupinu (např. problémové hráče), jsou schopny se věnovat i jiným cílovým skupinám (např. uživatelům alkoholu, uživatelům drog). Cílové skupiny se v rámci programů ambulantní léčby do značné míry prolínají. Práci s cílovou skupinou problémových hráčů vykázalo v r. 2021 celkem 38 programů ambulantní léčby, práci s cílovou skupinou uživatelů alkoholu celkem 51 programů a práci s cílovou skupinou uživatelů drog 61 programů.

Ze všech v r. 2021 podpořených projektů ambulantní léčby celkem 7 programů poskytuje substituční léčbu, dále 3 programy poskytují podle standardů odborné způsobilosti ambulantní i substituční léčbu, a v souhrnu je též 1 certifikovaný stacionární program. Z podpořených programů ambulantní léčby v r. 2021 bylo 8 programů příspěvkových organizací MZ.

Z celkového počtu 66 ambulantních programů podpořených v r. 2021 bylo podpořeno 9 krajských center pro léčbu problémového hráčství (Hl. m. Praha, Jihomoravský, Jihočeský, Liberecký, Olomoucký, Plzeňský, Ústecký, Zlínský kraj a Kraj Vysočina). Ve Středočeském kraji nelze, vzhledem ke geografickému rozložení v okolí Prahy, vytvořit typickou krajskou ambulanci, nicméně i zde působí projekt sítě poradenských a léčebných programů pro patologické hráče. Krajská centra obvykle nabízí komplexní péči od vyhledávání klientů,

přes ambulantní léčbu, následnou péči, až po dluhové poradenství. Krajská centra také svými detašovanými pracovišti pokrývají další města v kraji.

Počet klientů v péči programů ambulantní léčby dlouhodobě roste a v r. 2021 měly tyto programy v péči celkem 12 367 uživatelů/osob se závislostním chováním – tabulka 2-3. Stejně tak se dlouhodobě zvyšuje počet kontaktů s klienty, v r. 2021 bylo uskutečněno téměř 276 tis. kontaktů – tabulka 2II-4. Meziročně došlo k nárůstu téměř všech sledovaných výkonů v programech ambulantní léčby a došlo k výraznému nárůstu většiny specifických zdravotnických výkonů (např. psychiatrické vyšetření, výkony prováděné adiktologem při zahájení adiktologické péče, adiktologická terapie individuální a skupinová).

tabulka 2-3: Počet klientů a programů ambulantní léčby podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
Programy	46	45	55	63	66
• z toho programů se substituční léčbou	7	7	8	10	10
• z toho krajských center pro hazardní hráče*	9	9	9	10	10
Počet měst, ve kterých je program pro hazardní hráče**	39	38	36	33	33
Klienti uživatelé drog	3 502	3 673	5 231	5 615	6 120
• z toho počet klientů v substitučních programech	722	742	1 099	1 329	1 336
Klienti uživatelé alkoholu	1 362	1 900	2 471	3 973	4 589
Klienti s nelátkovou závislostí	1 134	1 790	1 251	1 412	1 572
• z toho počet klientů problémových hráčů	1 059	1 705	1 124	1 165	1 287
Celkem klientů uživatelů/se závislostním chováním	6 039	7 415	9 017	11 062	12 367
Klienti – osoby blízké	2 653	3 066	3 689	4 649	5 173
Úvazků v ambulantních programech	151	155	199	228	243***

Pozn.: * Včetně projektu sítě poradenských programů pro patologické hráče ve Středočeském kraji. ** V rámci jednoho projektu může být podpořeno několik pracovišť péče pro hazardní hráče. *** Mezi programy ambulantní léčby je nově zahrnut také projekt *Auritus - centrum adiktologických služeb*, který dlouhodobě poskytuje také kontaktní a poradenské služby (KPS). Zatímco údaje o klientech jsou evidovány pro oba typy péče samostatně, úvazky jsou evidovány souhrnně, a jsou započítány v typu služby nízkoprahových programů (KPS).

tabulka 2II-4: Počet vybraných výkonů v programech ambulantní léčby podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Výkon	2017	2018	2019	2020	2021
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	162 059	180 027	236 639	260 907	275 770
Individuální poradenství	23 524	29 484	39 082	38 877	43 858
Individuální psychoterapie	33 406	25 927	31 465	39 941	57 958
Skupinové poradenství	731	1 406	1 249	942	1 067
Skupinová psychoterapie	2 219	2 995	2 712	3 193	3 984
Krizová intervence	626	860	968	1 660	2 007
Rodinná terapie	2 192	2 444	2 475	1 970	2 971
Sociální práce	9 459	11 116	13 434	12 829	12 661
Psychiatrické vyšetření	6 604	5 295	8 074	18 598	18 286
Somatické vyšetření	3 492	2 306	1 327	1 718	814

Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče (38021)	591	669	820	992	1 327
Vyšetření adiktologem kontrolní (39022)	2 577	2 677	2 665	4 545	3 585
Minimální kontakt adiktologa s pacientem (38023)	2 664	5 891	6 569	7 497	9 498
Adiktologická terapie individuální (38024)	4 791	5 195	7 765	10 637	14 484
Adiktologická terapie rodinná (38025)	121	110	245	385	593
Adiktologická terapie skupinová (38026)	324	244	483	2 049	4 854

2.3.3 Programy rezidenční péče

Většina služeb poskytujících rezidenční léčbu v dotačním řízení ÚV ČR jsou typem rezidenční péče v terapeutických komunitách. Terapeutická komunita je pobytové zařízení, jehož prvořadým cílem je pomáhat klientům k zotavení či úzdavě prostřednictvím postupů podporujících jejich osobní rozvoj za současného dodržování abstinence od návykových látek. Péče v terapeutických komunitách obvykle trvá 6 až 18 měsíců. Terapeutická komunita nabízí strukturované, bezpečné a podnětné prostředí pro (re)socializaci v kontextu vymezeném jasnými a srozumitelnými pravidly.

Úřad vlády ČR v rámci dotačního řízení v r. 2021 podpořil 10 terapeutických komunit, které poskytly služby celkem 372 klientům uživatelům a vykázaly 53 964 lůžkodnů⁵⁹. Skupina klientů uživatelů je tvořena zejména klienty s primární drogou pervitin (246 klientů, tj. 66,1 %), dále klienty s primární drogou alkohol (79, 21,2 %) a s primární drogou ze skupiny opioidů (18, 4,8 %). V terapeutických komunitách dlouhodobě roste počet klientů uživatelů alkoholu. Nezanedbatelnou část klientů terapeutických komunit tvoří osoby blízké a rodinní příslušníci klientů uživatelů, jejich zapojení však i v r. 2021 bylo v důsledku preventivních opatření před nálezou covid-19 nižší než v předchozích letech – tabulka 2-5 a tabulka 2-6.

tabulka 2-5: Počet programů a klientů terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
Programy	10	10	11	10	10
Uživatelé drog	346	336	337	326	292
Uživatelé alkoholu	30	43	49	61	79
Celkem klientů uživatelů	378	380	389	389	372
Celkem klientů včetně osob blízkých	802	878	1 030	807	763
Kapacita	171	171	183	177	177
Lůžkodny	49 080	48 917	50 628	49 538	53 964
Úvazky v terapeutických komunitách	94	97	122	112	114

⁵⁹ Počet lůžkodnů vyjadřuje součet všech dnů, které všichni klienti v pobytovém programu strávili v daném roce.

tabulka 2-6: Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Výkon	2017	2018	2019	2020	2021
Individuální poradenství	7 757	7 339	7 147	7 505	6 405
Individuální psychoterapie	212	545	1 108	770	274
Skupinové poradenství	5 066	5 206	5 702	5 132	5 591
Skupinová psychoterapie	2 350	2 332	2 227	2 192	1 376
Krizová intervence	1 136	927	918	818	1 083
Rodinná terapie	79	113	112	30	80
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	123	138	139	75	79
Pracovní terapie	114 219	114 796	117 495	110 984	106 242
Sociální práce	7 961	6 852	6 957	7 261	6 318
Psychiatrické vyšetření	959	731	1 227	789	785
Zdravotní ošetření	3 613	4 191	4 162	4 782	4 437

Dále byly pro r. 2021 podpořeny projekty psychiatrických nemocnic nebo psychiatrických oddělení nemocnic, konkrétně jde o 3 projekty krátkodobé a střednědobé lůžkové péče, a 2 projekty zaměřené na lůžkovou detoxifikaci klientů. Projekty byly realizovány příspěvkovými organizacemi MZ.

2.3.4 Programy následné péče

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence osob po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navrácení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpurnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a podle svých možností také chráněné bydlení, chráněná pracovní místa či rekvalifikaci.

V r. 2021 celkem bylo podpořeno v rámci dotačního řízení celkem 21 zařízení, z toho 2 poskytují pouze ambulantní formu následné péče bez chráněného bydlení. Podpořená zařízení následné péče pracovala v r. 2021 s celkem 1019 klienty a vykázala přes 77 tis. přímých kontaktů s klienty. Klienty programů následné péče byli v r. 2021 z 48,9 % uživatelé pervitinu, z 39,7 % uživatelé alkoholu a z 5,2 % uživatelé opioidů. Řada programů následné péče je schopna poskytovat služby rovněž cílové skupině problémových hráčů, v r. 2021 to bylo celkem 11 klientů. Stěžejními metodami práce programů následné péče jsou individuální poradenství a individuální psychoterapie. V r. 2021 služby vykázaly téměř 33 tis. těchto výkonů – tabulka 2-7 a tabulka 2-8.

tabulka 2-7: Počet programů a klientů následné péče podpořené z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
Programy	18	18	23	20	21
Klienti	803	806	1 095	1 000	1 019
Kapacita chráněného bydlení	159	163	224	211	359
Úvazky v programech následné péče	56	60	80	81	96

tabulka 2II-8: Počet vybraných výkonů programů následné péče podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Výkon	2017	2018	2019	2020	2021
Individuální poradenství	10 960	11 175	17 018	19 258	21 814
Individuální psychoterapie	9 682	9 077	11 189	9 616	10 846
Socioterapie	3 456	5 916	8 288	5 043	2 719
Sociální práce	5 589	5 080	6 102	6 281	7 748
Pracovní terapie*	7 082	902	4 526	4 676	4 701
Testy na přítomnost drog	3 381	2 394	2 420	2 525	3 042
Skupinová psychoterapie	1 120	925	1 486	755	1 231
Skupinové poradenství	4 584	2 759	4 268	3 818	2 977
Krizová intervence	919	610	749	763	813

Pozn.: * Projekt Následné péče Chrupa (organizace Magdaléna) byl v r. 2017 transformován a vykázal 5772 výkonů pracovní terapie, v r. 2018 výkony nevykázal, v r. 2019 vykázal 3520 výkonů, v r. 2020 vykázal 3524 výkonů a v r. 2021 vykázal 4120 výkonů.

2.3.5 Adiktologické služby ve vězení

Adiktologické služby ve vězení jsou poskytovány uživatelům ve vazebních věznicích, věznicích a po výstupu z vězení. Služby jsou poskytovány v oblasti prevence a léčby závislostí, zacílené na změnu životního stylu a prevenci recidivy drogové i kriminální. Doplnují nabídku péče o uživatele drog v prostředí věznic, kterou zajišťují zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Využívá se efektu externisty, kdy vězni se závislostním problémem více důvěřují osobám, které nejsou součástí vězeňského systému.

V r. 2021 bylo z dotačního řízení ÚV ČR podpořeno 9 programů pracujících s uživateli drog ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Tyto programy v r. 2021 pracovaly s 1737 klienty uživateli drog a 255 klienty uživateli alkoholu. Adiktologické služby ve vězení vykázaly za r. 2021 celkem 19 241 kontaktů – tabulka 2-9 a tabulka 2-10.

Tyto programy v r. 2021 pracovaly celkem ve 25 věznicích (Bělušice, Břeclav, Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Jiřice, Kuřim, Kynšperk nad Ohří, Mírov, Nové Sedlo-Drahonice, Odolov, Opava, Oráčov, Ostrov nad Ohří, Pardubice, Poštorná⁶⁰, Plzeň, Rapotice, Rýnovice, Světlá nad Sázavou, Stráž pod Ralskem, Valdice, Velké Přílepy, Vinařice, Znojmo) a v 10 vazebních věznicích (Brno, České Budějovice, Hradec Králové a samostatné oddělení výkonu trestu Pouchov, Liberec, Litoměřice, Olomouc, Ostrava, Praha-Pankrác, Praha-Ruzyně, Teplice). Ve Věznici Příbrami probíhá s adiktologickými programy korespondenční kontakt.

tabulka 2-9: Počet programů a klientů adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
Programy	6	6	7	9	9
Uživatelé drog	1 698	1 714	2 081	1 827	2 063
Uživatelé alkoholu	143	177	228	202	279
Celkem klientů uživatelů	1 899	2 003	2 428	2 146	2 500
Celkem klientů – osob blízkých	135	96	126	247	178

⁶⁰ Objekt Poštorná je detašované pracoviště věznice Břeclav.

Klienti ve vazbě	424	397	368	290	307
Klientů ve VTOS	1 624	1 738	1 992	1 684	1 942
Klienti před nástupem do VTOS	66	50	125	100	56
Klienti po VTOS	167	173	183	216	262
Úvazky v adiktologických službách ve vězení	22	24	25	30	30

Pozn.: VTOS – výkon trestu odnětí svobody

tabulka 2-10: Počet vybraných výkonů programů adiktologických služeb ve vězení podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Výkon	2017	2018	2019	2020	2021
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	11 041	10 900	12 047	16 322	19 241
Individuální poradenství	5 856	7 320	10 426	7 907	8 138
Skupinové poradenství	230	282	398	187	810
Krizová intervence	84	73	54	59	84
Sociální práce	2 948	2 554	4 169	3 813	4 415

2.3.6 Preventivní programy

Cílem preventivních programů je předcházet vzniku rizikového chování, případně oddálit jeho začátek do pozdějšího věku. ÚV ČR od r. 2020 v rámci centralizace finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na realizaci protidrogové politiky podporuje projekty organizací, které jsou držiteli Certifikátu odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence v adiktologii, a byly dosud financovány jak v rámci dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT), tak dotačního řízení ÚV ČR a zároveň poskytují i jiné adiktologické služby podporované v rámci dotačního řízení ÚV ČR. Část preventivních programů, včetně programů prevence v adiktologii, naopak finančně podporuje MŠMT.

Problematika prevence rizikového chování je velmi obsáhlá a oblast prevence v adiktologii zahrnuje témata prevence užívání návykových látek, hazardního hraní i nadužívání nových technologií. Tato témata se promítají částečně do nabídky většiny programů primární prevence. Bývá tedy obtížné jednotlivé bloky s touto problematikou oddělovat.

V r. 2021 bylo podpořeno 20 programů specifické adiktologické primární prevence. Podpořené projekty jsou koncipovány jako dlouhodobé programy s cílem předcházet výskytu určité specifické formy rizikového chování, v tomto případě zahrnují i prevenci užívání návykových látek, hazardního hraní a nadužívání nových technologií. Podpořené programy vykázaly celkem 15 367 hodin všeobecné primární prevence, 1558 hodin selektivní a 842 hodin indikované specifické primární prevence – tabulka 2-11. Výkony indikované prevence dále vykázal projekt ambulantní léčby *Adiktologická a preventivní ambulance "- 21"*, který se zaměřuje na cílovou skupinu dětí a mladistvých. V rámci tohoto projektu bylo poskytnuto 119 hodin indikované prevence celkovému počtu 16 klientů/děti a 17 blízkým osobám klientů (zejm. rodičům).

tabulka 2-11: Počet programů a vybraných ukazatelů podpořených programů primární prevence z dotačního řízení ÚV ČR v I 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
Programy	17	13	15	20	20
Všeobecná a selektivní prevence					
Hodiny	27 488	10 788	16 147	10 993	16 965
Instituce	1 286	1 147	1 556	993	650
Třídy	3 198	4 271	5 603	2 797	3 578
Děti	68 169	76 755	82 560	46 627	74 603
Pedagogové, rodiče apod.	4 475	3 019	7 154	5 068	6 909
Indikovaná prevence *					
Hodiny	804	546	466	386	842
Instituce	3	5	16	10	10
Děti	384	337	421	219	249
Pedagogové, rodiče apod.	281	221	240	95	134
Úvazky v programech primární prevence	32	25	35	53	50

Pozn.: * Dále bylo poskytnuto v rámci projektu *Adiktologické a preventivní ambulance "- 21"* celkem 119 hodin indikované prevence celkovému počtu 16 klientů/děti a 17 blízkým osobám klientů (např. rodiče).

2.3.7 Programy poradenství

V rámci dotačního řízení jsou podporovány i programy poradenství a léčby prostřednictvím moderních technologií a specifické programy poradenství. Jde o skupinu velmi různorodých programů, a to jak formou poskytování intervencí, tak tematickým zaměřením a cílovou skupinou. V r. 2021 byly v souladu s *Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021* podpořeny 2 programy specifického poradenství a dále 5 programů poradenství a léčby prostřednictvím moderních technologií, z toho 2 se zaměřují na poskytování intervencí v oblasti hazardního hraní.

2.3.8 Vybrané výkony v souvislosti s dopady pandemie covid-19

Všechny typy podpořených projektů tvořících síť adiktologických služeb se v r. 2021 nadále potýkaly s dopady pandemie covid-19. Služby na situaci flexibilně reagovaly a měnícím se podmínkám přizpůsobovaly svůj provoz, nabídku a formu poskytovaných intervencí. Služby také musely adekvátně reagovat na měnící se situaci s cílem co nejvíce omezit riziko nákazy klientů a rovněž odborného personálu. Přesto se v průběhu r. 2021 adiktologické služby postupně navracely k standardnímu režimu poskytování intervencí, což je patrné i z počtu klientů a vykazovaných poskytnutých výkonů v jednotlivých segmentech služeb. Intenzita práce byla nadále vysoká a byl zaznamenán nárůst v počtu klientů a uskutečněných kontaktů.

Ve všech sledovaných typech služeb došlo meziročně k nárůstu počtu přímých kontaktů, v některých segmentech služeb také k nárůstu počtu osob v přímém kontaktu se službami. Nejvýraznější nárůst počtu klientů v přímém kontaktu je zaznamenán v programech ambulantní léčby (o 26,8 %) a nízkoprahových službách (o 20,1 %) – tabulka 2-12.

Nárůst nepřímých kontaktů v adiktologických službách byl v r. 2020 zaznamenán v souvislosti s pandemií covid-19. Také v r. 2021 většina typů služeb meziročně vykazovala nárůst v počtu osob v nepřímém kontaktu i v počtu uskutečněných kontaktů. Nejvýraznější nárůst počtu nepřímých kontaktů vykazují adiktologické služby ve vězení (o 36,0 %) a nízkoprahové služby (o 34,9 %). Celkově došlo k meziročnímu nárůstu počtu osob v nepřímém kontaktu se službami

o 41 %. Naopak v některých typech služeb došlo k poklesu počtu nepřímých kontaktů, což souvisí s formou poskytované péče orientované převážně na přímý kontakt s klienty (pobytová péče v terapeutických komunitách) a v případě ambulantní léčby zejména se snahou o návrat k přímé péči o klienty – tabulka 2-13.

tabulka 2-12: Počet osob a výkonů přímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019–2021

Segment služeb	2019		2020		2021		Meziroční srovnání (%)	
	Osoby	Přímé kontakty	Osoby	Přímé kontakty	Osoby	Přímé kontakty	Osoby	Přímé kontakty
Nízkoprahové služby	48 014	449 201	43 340	487 025	52 037	532 401	+ 20,1	+ 9,3
Ambulantní léčba	14 205	212 347	17 302	224 980	21 947	248 792	+ 26,8	+ 10,6
Terapeutické komunity	786	155 320	682	159 046	624	159 192	- 8,5	+ 0,1
Následná péče	1 289	81 436	1 082	70 090	1 154	77 507	+ 6,7	+ 10,6
Adiktologické služby ve vězení	2 463	8 984	2 262	9 187	2 243	9 540	- 0,8	+ 3,8
Celkem	66 757	907 288	64 668	950 328	78 005	1 027 432	+ 20,6	+ 8,1

tabulka 2-13: Počet osob a výkonů nepřímých kontaktů ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019–2021

Segment služeb	2019		2020		2021		Meziroční srovnání (%)	
	Osoby	Nepřímé kontakty	Osoby	Nepřímé kontakty	Osoby	Nepřímé kontakty	Osoby	Nepřímé kontakty
Nízkoprahové služby	7 469	27 533	8 345	35 420	13 775	47 775	+ 65,1	+ 34,9
Ambulantní léčba	7 251	24 292	8 736	35 927	11 794	26 979	+ 35,0	- 24,9
Terapeutické komunity	232	958	258	4 976	310	706	+ 20,2	- 85,8
Následná péče	1 260	5 675	1 319	8 311	1 574	8 931	+ 19,3	+ 7,5
Adiktologické služby ve vězení	1 231	3 063	2 145	7 135	1 872	9 701	- 12,7	+ 36,0
Celkem	17 443	61 521	20 803	91 769	29 325	94 092	+ 41,0	+ 2,5

Pandemie covid-19 měla vliv i na některé konkrétní výkony. Řada služeb v rámci poskytování testování na infekční onemocnění prováděla testování i na covid-19. V r. 2020 byl v souvislosti s pandemií covid-19 zaznamenán výrazný nárůst v počtu výkonů telefonického, písemného a internetového poradenství ve všech sledovaných typech služeb a také v r. 2021 byla tato forma poradenství intenzivně prováděna. Přestože meziročně došlo k poklesu výkonů této formy poradenství, nadále byly v r. 2021 výkony telefonického, písemného a internetového

poradenství ve všech typech služeb vykazovány ve vyšší míře, než v době před pandemií covid-19 – tabulka 2-14.

tabulka 2-14: Počet výkonů telefonického, písemného a internetového poradenství ve vybraných segmentech služeb podpořených v dotačním řízení ÚV ČR v I. 2019 a 2021

Segment služeb	2019	2020	2021	Meziroční srovnání (%)
Nízkoprahové služby	22 534	32 929	35 165	+ 6,8
Ambulantní léčba	27 570	46 128	38 553	- 16,4
Terapeutické komunity	4 854	6 257	5 932	- 5,2
Následná péče	5 801	10 260	10 094	- 1,6
Adiktologické služby ve vězení	1 383	4 968	2 479	- 50,1
Poradenství	11 086	11 506	13 299	+ 15,6
Celkem	73 228	112 048	105 522	- 5,8

2.4 Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu

V rámci dotačního řízení ÚV ČR na r. 2021 bylo podpořeno celkem 14 informačních nebo výzkumných projektů. Z podpořených výzkumných projektů se 1 zaměřoval na oblast tabáku a souvisejících výrobků, 1 projekt se zaměřoval na oblast nelegálních drog, 1 projekt se zaměřoval na oblast užívání léků s obsahem psychoaktivních látek a 1 projekt se zabýval využitím nových technologií v oblasti prevence a léčby závislostí. Podpořené informační projekty pro odbornou i širokou veřejnost zahrnovaly celou škálu témat v oblasti závislostí – od nelegálních návykových látek, přes oblast alkoholu, tabáku, psychoaktivních léčivých přípravků, hazardního hraní až po další nelátkové závislostní chování.

V oblasti práce s uživateli psychedelických látek byla v roce 2021 vytvořena metodika *Psychedelická zkušenost v pomáhajících službách – Metodika pro podpůrnou, krizovou a poradenskou práci* v rámci projektu *Tvorba metodiky práce s uživateli psychedelik pro odborníky v pomáhajících profesích*. Metodika má za cíl poskytnout souhrn praktických postupů a doporučení pro práci s psychedelickou zkušeností u klientů či pacientů, a to ve fázích před užitím, během užití a při následné péči. Metodika je určená odborníkům v pomáhajících profesích, ale také peer pracovníkům a dobrovolníkům v programech prevence rizik nočního života.

Projekt *Zneužívání hypnotik, analgetik a sedativ jako nová forma závislosti v České republice*, který navazuje na projekt *Zneužívání antidepresiv v České republice jako nová forma závislosti v České republice* z r. 2020, se zabýval dosud spíše opomíjenou oblastí užívání psychoaktivních léčivých přípravků. Výsledkem projektu jsou také doporučení pro realizaci politiky zdůrazňující roli edukace a seberozvoje v rámci různých věkových a společenských skupin. Dále se klade důraz na zvýšení atraktivity psychiatrických oborů a navýšení počtu dětských psychiatrů. Zmiňuje se rovněž potřeba prohloubení decentralizace center duševního zdraví a důkladného monitoringu černého trhu s psychoaktivními léky.

Projekt *Akutní intoxikace jako nové riziko elektronických cigaret: výskyt v české populaci, závažnost, cesty prevence* zkoumá nová zdravotní rizika spojená se stoupajícím užíváním elektronických cigaret a heat-not-burn cigaret v české populaci s úsilím o definování cest prevence akutního poškození zdraví v důsledku vystavení nikotinu a jiným toxickým složkám přítomným v náplni pro e-cigarety. Cílovou skupinou byly osoby s akutní intoxikací po požití

nebo po jiné aplikaci obsahu náplně elektronických cigaret. V rámci prospektivní studie byly sledovány všechny případy konzultované *Toxikologickým informačním střediskem Všeobecné fakultní nemocnice v Praze* v r. 2021. Ve srovnání s r. 2020 došlo ke statisticky významnému nárůstu zaznamenaných případů akutní expozice, konkrétně o 224 %.

V r. 2021 pokračoval víceletý projekt *Podpora nových technologií v oblasti prevence a léčby*. Po regionu Brněnska byla v r. 2021 spuštěna mobilní aplikace *Čára* také v Ostravě. Aplikace se zaměřuje na pomoc aktivním uživatelům drog zejména v dostupnosti sociálních a zdravotních služeb a míst užitečných pro zlepšení kvality života. Aplikaci *Čára* využívají ke své práci také pracovníci v pomáhajících profesích. Zájem o rozšíření aplikace *Čára* projevívaly další obce v České republice a na informační úrovni také nizozemský Rotterdam. Svou činnost prohloubila centrální celorepubliková infolinka. S ohledem na pandemii covid-19 byla průběžně aktualizována databáze fungování služeb na území města Brna.

2.5 Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení

Síť adiktologických služeb je financována v převážné míře systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a samospráv, dále také ze systému veřejného zdravotního pojištění úhradami zdravotních služeb a z dalších doplňkových zdrojů financování (např. Evropské fondy).

K zajištění minimální kvality adiktologických služeb slouží od r. 2006 systém certifikace odborné způsobilosti adiktologických služeb, který zajišťuje hospodárnost vynakládání finančních prostředků na politiku v oblasti závislostí. Jeho základem jsou multidisciplinární *Standardy odborné způsobilosti adiktologických služeb*. Kvalita služeb je v rámci certifikačního systému ověřována externím týmem odborníků nejméně každé 4 roky. Certifikačním systémem má stát a poskytovatelé dalších veřejných zdrojů garanci, že investované finanční prostředky na programy podléhající certifikaci jsou alokované do programů, u kterých je garantována odborná kvalita.⁶¹

Žádost o poskytnutí dotace prochází hodnotícím procesem, který se řídí dokumentem *Postup stanovení návrhů dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR*.⁶² V rámci dotačního řízení je každý projekt posuzován komplexně. V rámci hodnocení hospodárnosti jsou hodnoceny celkové náklady projektu/celkový rozpočet s celkovými dosaženými výsledky/výkony projektu.

Toto hodnocení vychází z předpokladu, že aktivity projektu, zejména ve standardizovaných typech adiktologických služeb, lze vyjádřit prostřednictvím definovaných jednotek činnosti, čili výkonů, a počet těchto výkonů lze vztáhnout na náklady projektu. Projekty tedy soutěží mezi sebou. Výsledky posouzení hospodárnosti, tedy celkové náklady vs. celkové výstupy/výkony, se promítnou do návrhu dotace pro konkrétní projekt. Projekt, který ve srovnání s jinými projekty nedosahuje vzhledem ke svému celkovému rozpočtu adekvátních výkonů, je v návrhu výše dotace krácen nebo není podpořen.

---

⁶¹ Z důvodů ukončení smlouvy a vyhlášení veřejné zakázky na výběr nové certifikační agentury byl v r. 2020 certifikační proces pozastaven. V r. 2021 byla podepsána smlouva s novou certifikační agenturou, nicméně realizace místních šetření nebyla v r. 2021 obnovena. Z těchto důvodů byla prodloužena platnost certifikátů odborné způsobilosti v I. 2020–2021 celkem 105 službám do konce roku 2021.

⁶² Platné znění dokumentu *Postup stanovení návrhu dotací u projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR* je zveřejněno na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení <https://dotace-drogy.vlada.cz/>.

ÚV ČR dále stanovuje podmínky čerpání dotačních prostředků, tzn. definuje limity uznatelných mzdových nákladů a vymezuje neuznatelné náklady, které nelze z dotace hradit.

Systém hodnocení projektů v rámci dotačního řízení ÚV ČR je tedy nastaven tak, že umožňuje prostřednictvím vnitřní normy hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. podle pravidel tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 5 pilířích hodnocení: hodnocení kvality projektu, naplnění priorit dotačního řízení, hodnocení potřebnosti a dostupnosti služby/projektu, nákladové efektivity a rozpočtu. Všechny kroky hodnocení jsou navázány na princip 3E:

- **Hodnocení kvality projektu**

Hodnocení kvality projektů přispívá k hodnocení hospodárnosti, tj. hodnotí se kvalita ve vztahu k nákladové efektivitě projektu, a také ve vztahu k účelnosti. Projekt, který je kvalitní, nákladově efektivní a s vysokou mírou naplnění požadované účelnosti, je zařazen do první hladiny, tj. předložený požadavek na přidělení finančních prostředků je nejméně krácen.

- **Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení**

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat preferovaný užitek/efekt.

- **Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektu/služby**

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektů/služeb přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat očekávaný užitek/efekt.

- **Hodnocení nákladové efektivity**

Pomocí hodnocení nákladové efektivity je možné sledovat jak kritérium efektivnosti, tzn. poměr mezi vstupy a výstupy projektů, tak do určité míry i hospodárnosti, neboť relativně nevhodné služby, tedy ty s vyššími náklady na určitý objem výstupů, získávají automaticky méně bodů. Přehled kritérií hodnocení využívaných při hodnocení nákladové efektivity projektů obsahuje tabulka 2-15.

- **Hodnocení rozpočtu projektu**

Prostřednictvím posuzování rozpočtu projektu z hlediska dodržení vymezených uznatelných a neuznatelných nákladů, včetně vymezených limitů mezd hrazených z dotace ÚV ČR (stanoveno v *Pravidlech pro vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku*)⁶³ a kontroly položek rozpočtu Odborem protidrogové politiky ÚV ČR z hlediska cenové přiměřenosti, je další pojistkou hodnocení hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti rozpočtu předložených projektů.

---

⁶³ Platné znění *Pravidel pro vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu na protidrogovou politiku* je zveřejněno na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení <https://dotace-drogy.vlada.cz/>.

tabulka 2-15: Kritéria hodnocení nákladové efektivity projektů podaných do dotačního řízení ÚV ČR

Typ/skupina služeb	Ukazatele nákladové efektivity
Terénní programy	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence)</p> <p>Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV,HCV,HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Kontaktní a poradenské služby (kontaktní centra)	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence)</p> <p>Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV,HCV,HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Spojené projekty kontaktního centra a terénního programu	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence)</p> <p>Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Ambulantní léčba, substituční léčba, ambulantní stacionární péče, následná péče bez chráněného bydlení	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů (resp. klientodů)</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p> <p>Náklady na výkon 3 = celkové N / součet výkonů psychiatrické vyšetření + somatické vyšetření (ošetření)</p>
Následná péče s chráněným bydlením	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden klientoden = celkové N služby / počet klientodů</p> <p>Náklady na lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodenů v chráněném bydlení</p>

	Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Rezidenční léčba v terapeutických komunitách	Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na jeden lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodnů Náklady na pracovní terapii = celkové N služby / počet výkonů pracovní terapie Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Adiktologické služby ve vězení a následná po-výstupní péče	Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Programy primární prevence	Náklady na hodinu všeobecné prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů všeobecné primární prevence Náklady na hodinu selektivní prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů selektivní primární prevence Náklady na hodinu indikované prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů indikované primární prevence
Projekty poradenství a léčby pro nové cílové skupiny, zejména patologických hráčů	Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na výkon individuálního poradenství = celkové N služby / počet výkonů individuálního poradenství

2.3 Vývoj financování v rámci dotačního řízení

Výše požadavků uvedená v žádostech o dotaci v dotačním řízení ÚV ČR dlouhodobě významně převyšuje výši disponibilních finančních prostředků dotačního titulu. Meziročně nedošlo k výrazné změně ve výši požadavku o dotaci (pokles o 0,5 %) a ve výši nekrytých finančních požadavků (pokles o 1,8 %). Celkové požadavky o dotaci za obě výzvy dotačního řízení ÚV ČR dosahovaly 426,9 mil. Kč, a celková míra finančního krytí požadavků o dotaci v r. 2021 byla 68,5 % – tabulka 2-16. Celkové požadavky v první výzvě dosahovaly 345,6 mil. Kč a ve druhé výzvě 81,4 mil Kč. Z celkového počtu 236 projektů, které podaly žádost o dotaci v první výzvě, bylo podpořeno 221 projektů a ze 156 projektů ve druhé výzvě bylo podpořeno 80 projektů.

tabulka 2-16: Přehled základních údajů o dotačním řízení ÚV ČR pro oblast protidrogové politiky v I. 2017–2021

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem (v Kč)	Dotace (v Kč)*	Finančně nekryté požadavky (v Kč)	Míra finančního krytí požadavku na dotaci (v %)
2017	186 599 556	129 000 000	-57 599 556	69,1
2018	295 902 383	174 677 000	-121 225 383	59,0
2019	242 646 918	216 638 000	-26 008 918	89,2
2020	429 097 000	292 151 000	-136 946 000	59,3
2021	426 984 547	292 500 000	-134 484 547	68,5

Pozn.: *Výše vratek byla 896 704,78 Kč v r. 2018, 820 408,56 Kč v r. 2019, 3 078 933 Kč v r. 2020, 1 478 478,01 Kč v r. 2021.

Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, na základě orientačního rozdělení projektů podle prioritního zaměření je většina projektů financovaných z dotačního řízení ÚV ČR zaměřená na oblast nelegálních návykových látek (173 projektů v r. 2021). V souladu s přístupem integrované politiky v oblasti závislostí se zvyšuje počet projektů zaměřených na vícero typů závislostního chování, tzv. integrované služby – tabulka 2-17.

tabulka 2-17: Struktura výdajů na jednotlivé oblasti protidrogové politiky v I. 2020 a 2021

Ukazatel	2020		2021	
	Finanční prostředky	Počet projektů	Finanční prostředky	Počet projektů
Alkohol	2 927 000	4	3 174 000	5
Tabák	3 708 000	3	882 000	2
Nelegální látky (drogy)	239 035 000	196	220 814 000	173
Hazardní hraní	24 824 000	15	18 986 000	11
Všechny závislosti (integrované služby)	21 657 000	25	48 644 000	46
Celkem	292 151 000	243	292 500 000	248

Pozn.: Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, proto jde o orientační rozdělení podle prioritního zaměření podpořených projektů.

V rámci dotačního řízení pro r. 2021 se podařilo udržet síť adiktologických služeb a podařilo se také podpořit rozšíření segmentu nízkoprahových služeb, ambulantní léčby a následné péče – tabulka 2-18. Přepočtené průměrné úvazky na jednu službu ukazují nárůst v rozšíření kapacit všech sledovaných segmentů služeb, s výjimkou programů primární prevence, jejichž činnost byla zejména v první polovině r. 2021 ovlivněna distanční školní výukou v důsledku pandemie covid-19.

Výsledky dotačního titulu v r. 2021 odpovídají stanoveným prioritám strategických dokumentů politiky v oblasti závislostí, čímž se podařilo splnit účel dotačního řízení.

tabulka 2-18: Souhrnné srovnání základních parametrů v jednotlivých segmentech služeb podpořených z dotačního řízení ÚV ČR v I. 2017–2021

Ukazatel	2017	2018	2019	2020*	2021	Meziroční srovnání (v %)
Nízkoprahové služby						
Počet programů	102	101	104	104	107	+ 2,9
Počet klientů	35 77	37 512	42 372	37 08	39 252	+ 5,8
	4			4		
Počet úvazků v programech	282	399	437	465	480	+ 3,2
Průměrný počet úvazků na službu	2,8	4,0	4,2	4,5	4,5	–
Ambulantní služby						
Počet programů	46	45	55	63	66	+ 4,8
Počet klientů	6 039	7 415	9 017	11 062	12 367	+ 11,8
Počet úvazků v programech	151	155	199	228	243	+ 6,6
Průměrný počet úvazků na službu	3,3	3,4	3,6	3,6	3,7	–
Rezidenční léčba v terapeutických komunitách						
Počet programů	10	10	11	10	10	+ 0,0
Počet klientů	378	380	389	389	372	- 4,4
Počet úvazků v programech	94	97	122	112	114	+ 1,8
Průměrný počet úvazků na službu	9,4	9,7	11,1	11,2	11,4	–
Následná péče						
Počet programů	18	18	23	20	21	+ 5,0
Počet klientů	803	806	1 095	1 000	1 019	- 1,9
Počet úvazků v programech	56	60	80	81	96	+ 18,5
Průměrný počet úvazků na službu	3,1	3,3	3,5	4,1	4,6	–
Adiktologické služby pro osoby ve vězení						
Počet programů služeb ve vězení	6	6	7	9	9	+ 0,0
Počet klientů služeb ve vězení	1 899	2 003	2 428	2 146	2 500	+ 16,5
Počet úvazků v programech	22	24	25	30	30	+ 0,0
Průměrný počet úvazků na službu	3,7	4,0	3,6	3,3	3,3	–
Programy primární prevence						
Počet programů	17	13	15	20	20	+ 0,0
Počet úvazků v programech	32	25	35	53	50	- 5,7
Průměrný počet úvazků na službu	1,9	1,9	2,3	2,8	2,5	–

Pozn.: Počet klientů zahrnuje počet klientů uživatelů alkoholu, počet klientů uživatelů droga a počet klientů s nelátkovou závislostí. Naopak nejsou zahrnuti klienti – osoby blízké. * Nárůst počtu programů ambulantní léčby a zejména programů primární prevence v r. 2020 byl ovlivněn také centralizací finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na realizaci protidrogové politiky.

3. Výsledky politiky v oblasti závislostí

Podrobné zhodnocení stavu politiky v oblasti závislostí v ČR, včetně informací o aktivitách, opatřeních a činnosti adiktologických služeb, je obsaženo ve zprávách o závislostech v ČR⁶⁴, které jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti.

⁶⁴ Zprávy jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti a jsou dostupné na www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/.

Od r. 2022 je vládě předkládána souhrnná zpráva o závislostech v ČR, a dále jsou zpracovávány dílčí tematické zprávy. Zprávy o oblastech politiky závislostí jsou zasílány všem členům vlády a Parlamentu České republiky. Členové vlády ČR a Parlamentu ČR jsou také pravidelnými příjemci periodika *Zaostřeno*, které se věnuje mj. vyhodnocování stavu v dílčích oblastech politiky závislostí.

Níže uvedené zhodnocení je stručným shrnutím nejzákladnějších aspektů politiky v oblasti závislostí, na které mělo dotační řízení ÚV ČR pro r. 2021 a jím podporované projekty nejvyšší potenciál vlivu.

- Na politiku v oblasti závislostí je v ČR ve srovnání s řadou jiných vyspělých států vynakládáno mnohonásobně méně finančních prostředků. Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků v hlavních segmentech politiky v oblasti závislostí, která je zejména v oblasti nelegálních drog nákladově efektivní.
- V kontaktu s pomáhajícími službami je víc než 80 % odhadované populace lidí užívacích drogy rizikově (užívajících pervitin a opioidy), což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem.
- Naopak, podíl problémových hráčů, denních kuřáků a osob, které spadají do kategorie škodlivého užívání alkoholu v kontaktu s odbornými službami⁶⁵, je výrazně nižší.
- Nabídka odborných, převážně zdravotních služeb, pro léčbu závislosti na tabáku je omezená a časová dostupnost léčby ve specializovaných centrech je velmi omezená. Dostupnost adiktologické péče pro uživatele alkoholu je problematická zejména v oblasti snižování škod, dále v oblasti ambulantní léčby a následné péče.
- Programy snižování rizik, programy substituční léčby apod. jsou podrobovány vědeckým studiím, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality i v ochraně veřejného pořádku (viz studie Evropského monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, Světové zdravotnické organizace, Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu apod.).
- Řada studií ukazuje, že finanční prostředky, které jsou investovány do sítě preventivně-léčebných opatření, jsou pro stát efektivně vynaložené. Orientačně je možno na základě dostupných důkazů odhadnout, že 1 Kč vložená do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč.⁶⁶
- Odhaduje se, že nejvyšší společenské náklady jsou spojeny s životem klienta/uživatele na ulici (vlivem negativních sociálních důsledků závislostního chování) a s uvězněním. Naproti tomu náklady spojené s preventivně-léčebnými opatřeními, zejména substituční léčbou, jsou výrazně nižší a v jejich důsledku mohou klienti/osoby ohrožené závislostním chováním následně přispívat ke společenské produktivitě.

⁶⁵ V ČR se odhaduje přibližně 1,5–2,1 mil. denních kuřáků, 800–900 tis. osob spadá do kategorie škodlivého pití alkoholu, 1,25–1,45 mil. osob problematicky užívá psychoaktivní léky, 160–250 tis. osob spadá do kategorie vysokého rizika vzniku problémů spojených s užíváním konopných látek, 44,2 tis. osob užívá rizikově pervitin nebo opioidy a 170–220 tis. osob spadá do kategorie problémového hráčství.

⁶⁶ RADIMECKÝ, J. 2010. *Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR*. Jde o zjednodušený propočít na české poměry. Studie efektivity léčby uživatelů drog jsou dostupné na dtors.org.uk/NTORS.aspx nebo www.datos.org nebo v ČR ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007*, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.

- V regionech s vysokým výskytem problémového užívání opioidů je nízká dostupnost programů opiátové substituční léčby a počet léčených osob v posledních letech stagnuje. Problémem zůstává zejména finanční dostupnost substitučních preparátů s účinnou látkou buprenorfin, což mj. přispívá k černému trhu se substitučními preparáty.
- Efektivitu podporovaných služeb pro uživatele drog z veřejných prostředků, a tedy i z dotačního titulu ÚV ČR je možné vidět ze srovnání šíření HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekčně a v ostatních skupinách obyvatel v ČR. Finanční podpora prevence HIV z dotačního programu v gesci MZ je dlouhodobě značně limitovaná. Naproti tomu, byť s problémy, se dotační program na oblast protidrogové politiky ÚV ČR podařilo v posledních letech udržet na stabilní úrovni a v ČR je velmi nízký výskyt infekčních onemocnění mezi osobami užívajícími drogy injekčně (promořenost HIV je stále pod 1 %). Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků.
- Prevalence virové hepatitidy typu C mezi lidmi užívajícími drogy injekčně se spíše snižuje a pohybuje se na hodnotách 15–50 % podle charakteristik vzorku vyšetřených (cca 500–650 případů ročně). V posledních letech se mj. v důsledku *Akčního plánu Eliminace VHC mezi uživateli drog*⁶⁷ významně podařilo zvýšit dostupnost léčby virové hepatitidy typu C a provázanost adiktologických služeb s léčebnými centry, což také přispívá ke snížení rizika dalšího přenosu nemocí. Počet virových hepatitid typu B dlouhodobě klesá.
- I přesto, že míra injekčního užívání drog je v ČR nadále vysoká, podařilo se v r. 2020 zvýšit počet distribuovaného injekčního materiálu, což významně přispívá ke snížení rizika přenosu infekčních nemocí. V přepočtu na jednoho injekčního uživatele vzrostl počet distribuovaného injekčního materiálu, což podle doporučení WHO nově řadí ČR do pásma vysokého pokrytí v prevenci HIV.
- Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v ČR také velmi nízký výskyt úmrtí vlivem předávkování na nelegální drogy (cca 50 osob ročně).
- Přetrvává absence systematických dlouhodobých preventivních programů zaměřených na celou (nejen školní) populaci a nízká dostupnost či absence programů zaměřených na specifické potřeby vybraných cílových skupin (např. v prostředí zábavy, sociálně vyloučených lokalitách, mezi mladými sportovci v riziku hráčské poruchy).
- V posledních letech dochází ke vzniku a rozvoji sítě adiktologických služeb určeným dětem a mladistvým, přičemž narážejí na nedostatek kvalifikovaného odborného personálu (např. dětských psychiatrů, psychologů, speciálních pedagogů).
- Podle studie ESPAD⁶⁸ mezi dětmi a mládeží po dlouhodobém nárůstu dochází v posledních letech k poklesu užívání návykových látek, včetně pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu. Pokles užívání byl zaznamenán také u všech sledovaných nelegálních drog. Dochází k nárůstu průměrného věku při první

⁶⁷ www.drogy-info.cz/publikace/protidrogova-politika/eliminace-virove-hepatitidy-typu-c-mezi-uzivateli-drog-v-cr/ [2022-03-10].

⁶⁸ www.drogy-info.cz/nms/vyzkum-nms/evropska-skolni-studie-o-alkoholu-a-jinych-drogach-espad-2019/ [2022-03-10].

zkušenosti s cigaretou a alkoholem. První zkušenost s užitím nelegálních návykových látek se také posouvá do vyššího věku.

- Přes zmíněné pozitivní výsledky bohužel v některých aspektech ČR nevykazuje pozitivní čísla, např. ČR patří mezi země s výrazně vyšší mírou konzumace alkoholu a užívání tabáku. Dostupnost těchto produktů je v ČR vysoká a v české společnosti přetrvává vysoká tolerance k užívání návykových látek, zejména konzumaci alkoholu.

Přestože narůstá výše finančních prostředků vynakládaných na politiku v oblasti závislostí, ČR dosud nebyla schopna, na rozdíl od jiných zemí, adekvátně reagovat zejména na vysokou míru užívání legálních návykových látek, a zajistit adekvátní finanční prostředky pro realizaci opatření založených na důkazech. K tomu se politika v oblasti závislostí nově zaměřuje také na oblasti, jako je nadužívání léčivých přípravků s obsahem psychoaktivních látek a digitální závislosti, které dosud nebyly zohledněny ve výši finančních prostředků vynakládaných na politiku v oblasti závislostí.

Stejně tak objem finančních prostředků neumožňuje řešit aktuální problémy, např. roztržitost financování a systému péče o uživatele alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardní hráče, omezenou možnost služeb flexibilně reagovat na měnící se situaci (např. nárůst nákladů zdravotnického materiálu, provozních nákladů, pandemie covid-19), nízkou dostupnost zejména služeb ambulantní léčby, včetně substituční léčby, a služeb následné péče, roztržitost a nedostatečné zajištění systému péče o děti v riziku vzniku a rozvoje závislosti, nezajištěný systém v oblasti gerontoadiktologie, nedostatečně zajištěný systém preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče, uživatele psychoaktivních léků a v oblasti digitálních závislostí, **a podporovat další opatření politiky v oblasti závislostí založená na důkazech,** např. inovativní přístupy v oblasti snižování škody (např. programy kontrolované spotřeby a programy kontrolovaného podávání návykových látek, aplikační místnosti, rozšíření programů distribuce naloxonu, podpora přístupu snižování škod u uživatelů tabáku), inovativní přístupy léčby závislostí (např. substituce pervitinu), evaluaci preventivních programů a intervencí, rozšíření sítě služeb a programů o nově řešená témata a cílové skupiny.

4. Použitá literatura

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ROUS, Z., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J., MRAVČÍK, V. 2022. Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021. Praha: Úřad vlády České republiky.

GUSTAVSSON, A., SVENSSON, M., JACOBI, F., ALLGULANDER, C., ALONSO, J., BEGHI, E., DODEL, R., EKMAN, M., FARAVELLI, C., FRATIGLIONI, L., GANNON, B., JONES, D. H., JENNUM, P., JORDANOVA, A., JONSSON, L., KARAMPAMPA, K., KNAPP, M., KOBELT, G., KURTH, T., LIEB, R., LINDE, M., LJUNGCRANTZ, C., MAERCKER, A., MELIN, B., MOSCARELLI, M., MUSAYEV, A., NORWOOD, F., PREISIG, M., PUGLIATTI, M., REHM, J., SALVADOR-CARULLA, L., SCHLEHOFER, B., SIMON, R., STEINHAUSEN, H. C., STOVNER, L. J., VALLAT, J. M., VAN DEN BERGH, P., VAN OS, J., VOS, P., XU, W., WITTCHEN, H. U., JONSSON, B. & OLESEN, J. 2011. Cost of disorders of the brain in Europe 2010. *Eur Neuropsychopharmacol*, 21, 718-79.

MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K. & DOLEŽAL, T. 2019. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B. & FIDESOVÁ, H. 2021a. Zpráva o alkoholu v České republice 2021, Praha, Úřad vlády České republiky.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B. & FIDESOVÁ, H. 2021b. Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021, Praha, Úřad vlády České republiky.

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., CIBULKA, J. & FRANKOVÁ, E. 2021c. Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021, Praha, Úřad vlády České republiky.

WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice, Praha, Psychiatrické centrum Praha.

ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.